

BÉCSI NAPLÓ

XXXIII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2012. MÁJUS-JÚNIUS
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,- Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

VIHAR ELŐTTI CSEND?

Magyarország gazdasága és pénzügyi helyzete: Ruhe vor dem Sturm?

(Bécs, 2012. május 18.) Kétségtelen, hogy az elmúlt hat hónap legpozitívabb fejleménye a magyar miniszterelnöknek az Európai Bizottság vezetőségével ez év április 24.-i találkozója volt. Ennek a találkozásnak kulcsszerepe volt abban, hogy megnyílt az út az ország pénzügyi helyzetének stabilizálására. Több hónapos intenzív tárgyalások s egyeztetések után sikerült a kormánynak a jogi kérdésekben, mint például az új alap-törvénnyel kapcsolatosan, de számos más, a törvényhozásban vitatott kérdésben is konszenzusra jutnia oly mértékben, hogy most már a rövid távon égetőbb pénzügyi témákra tud koncentrálni a közigazgatás. Az országnak az évek hosszú során felhalmozódott potenciális adósságállománya, valamint az évi költségvetési hiány kezelése – figyelembe véve a nemzetközi pénzügyi helyzetet – sorsdöntő periódusba került.

Tudjuk, hogy egész Európában, de különösen az euróövezet déli periferiáján idestova már legkésőbb 2010 óta óriási a bizonytalanság és a bizalmatlanság is, melyek Magyarországnak is komoly gondokat okoznak. 2011. november közepén, amikor Európa harmadik legnagyobb gazdaságát is elérte a pénzügyi válsághullám és az olasz miniszterelnöknek technokrata kormánynak kellett helyet adnia, többek között a magyar deviza és az államkötvény piac is újabb nyomás alá került, pedig ekkor semmi különösebben meglepő negatív hazai fejlemény nem volt észlelhető, eltekintve a folyamatos politikai jellegű médiatámadásoktól mind a határon belül mind pedig kívül. Ennek ellenére a kormány kénytelen volt egy újabb Nemzetközi Valuta Alap hitelnél a lehetőségét megszellőztetni, nota bene a helyzetet nem hasonlítható össze 2008 októberével amikor gyors megállapodásra volt szükség. Már ez is elég volt ahhoz, hogy a tőkepiacok megnyugodjanak. A válsághullámok aztán folytatódtak 2012-ben, mikor az ország alapvető sérülékenysége keveredett a még a mai napig meg nem oldott euróövezet periferiájának mar évek óta egyre csökkenő versenyképességével és az ebből eredő adóssághalmazzal. Ezúttal azért célszerű rámutatni arra, hogy Magyarország nem Görögország, még akkor sem, ha egyes szakkörök hajlamosak a csökközőli helyzetről beszélni. A bruttó hazai termék 65%-a külföldi beruházásokra vezethető

tő vissza, melyek biztosítják az ország exportjának a kétharmadát. Görögországban ugyanez a statisztikai adat 13–15% között mozog, ugyanakkor a görög bruttó termék közel kétszerese (volt 2010 előtt) a magyar GDP-nek. De ha Magyarországnak mégis hiteltámogatásra lesz szüksége, még ha szigorított feltételek mellett is, hogy ellen tudjon állni a nemzetközi tőkepiaci hullámoknak, akkor sem többszáz milliárd euróról, hanem annak egy töredékéről van szó. Itt nyilvánult meg eddig a politikai kettős mérce, mely az utóbbi időben kedvezőbb és kiegyensúlyozottabb irányba fordult. Ugyanis sem az Európai Uniónak, sem a szomszédos országoknak, különösen Ausztriának nem érdeke, hogy egy újabb komoly válság alakuljon ki, negatív kihatással a közép-kelet-európai régió jó részére.

Tehát, ha nem is a dél-európai országokról beszélünk, a nemzetközi tőkepiacok a magyar állami költségvetés tartós kiigazítására várnak. A 2010-ben kétharmados többséggel megválasztott Fidesz/KDNP kormány meg jó részben el tudta hárítani a választópolgárokról a kiigazítással járó terheket, hiszen mar az előző két kormány alatt is több éves megszorítások történtek. De mar ezt is csak a válságadókkal lehetett elérni, abban a reményben, hogy ez a stratégia a gazdasági növekedést is elősegíti. Most mar tudjuk, hogy ez a stratégia eddig nem járt átütő sikerrel, de azt is figyelembe kell venni, hogy közben Európa gazdasága is megint a recesszió szélére került. A hazai ipar támogatása ugyan érthető és népszerűnek tűnik, de külföldi beruházások nélkül eddig meg egyetlen fel-törekvő ország sem tudott előre haladni.

Az adórendszer átalakítása annak a Konvergencia Program szerves része, amely 2012 áprilisában lett az EU-Bizottság elé terjesztve és ami az IMF tárgyalásoknak illetve megállapodásnak is a kiinduló pontja lesz. A költségvetési program mind a bevételi, mind a kiadási oldalának a 2012–2013-as 100%-os elkötelezettséget kell tükröznie. A kormány ezúttal teljes tudatában van annak, hogy mar nem a népszerűség a tét, hanem az ország léte. A kihívás emlékeztet a kör négyszögesítésére. Ugyanis az évi költségvetés hiányának tartós kiigazítását és a gazdasági növekedést szimultán kell elérni. Ha nincs növekedés, csökken az adóbevétele is, és ha meg-

emelik vagy kibővítik az adókat, akkor az visszafogja a gazdaságot. Persze itt most nem tipikus Hungaricumról van szó, ez globális téma, ami különösen a francia elnökválasztás után vált nyilvánvalóvá. Németország szigorú takarékos-sági programja ugyan részben érthető, de végezetül a nemet gazdaság is csak akkor stabil, ha export piaci is stabilak. A nemet gazdaság jelenlegi előnyös helyzetet nem csak a szolid 10 éves gazdaságpolitikának köszönheti, hanem annak is, hogy nincs már német márka, melynek a folyamatos felértékelése az euro bevezetése előtt, fokozatosan kiegyenlítette az országok közötti versenyképességet. Ezt a gazdasági extra profittól Németországnak minél hamarabb kell felhasználnia Európa érdekében, attól eltekintve, hogy az euro-deviza-unió fent marad, avagy felbomlik. Új növekedést serkentő stratégia Európában megkönnyítené a magyar kormány tárgyalásait az említett nemzetközi intézményekkel is. Persze ez meg nem ad okot túlzott optimizmusra, hiszen az évek hosszú során elvesztett bizalmat kell visszanyerni.

Sikeres Konvergencia Program fejezet lezárása mellett az ország nemzetközileg jóval az átlagon felüli deviza-hitelállománya mind a privát, mint az intézményi szektorokban is gondot okozhat, még akkor is, ha a kül- és belföldi bankok az állammal nemrég kötött végtörlesztési megállapodások alapján vállalják az anyagi terhek jó részét. Az intézkedések egyelőre csak a devizahitel kockázat és adósság csökkentésére és csak hosszabb távon a gazdaság növekedésére lesznek pozitív kihatással. Remélni kell, hogy ez végezetül sikerülhet is és időközben növekvő export fogja áthidalni azt a periódust amely alatt a magyarországi fogyasztás regenerálódni tud. Azok az elképzelések, melyek szerint a végtörlesztések helyett a hitelek törlesztését a bankok prolongálták volna, nem tűnik célszerűnek. Ugyanis nem csak a fizetéseképtelenség, hanem a deviza árfolyam mozgása is jelentős kockáza-

Nyárád menti falureszlet

tot jelenthet, mint ahogy ezt az utóbbi időben, különösen a világ egyik legerősebb devizája, a svájci frank mozgásából tapasztalhattuk.

Végezetül is marad a kérdés, hogy sikerül-e elfogadtatni a választópolgárral azokat az áldozatokat, amelyekre a magyar államköltségvetésben szükség van a cél érdekében. Ez manapság nehéz kérdés, de Görögország remélhetőleg elrettentő példaként szolgálhat. Az persze elgondolkoztató, hogy az Európai Unióban már számos kormányt az utóbbi két évben leváltottak, vagy a pénzügyi piacok lemondásra kényszerítették, tehát ezt Magyarországon sem lehet teljesen kizárni. De egyik eddig leváltott kormánynak se volt meg a kétharmados parlamenti többsége, s mint ahogy tudjuk, Magyarországon az ellenzék megosztottabb, mint valaha, s ezért nincs alternatíva. Ezenkívül a politikai bizonytalanság köztudottan ugyancsak nem kívánatos alternatíva és egy delegált technokrata kormányt se könnyű elképzelni kétharmados jelenlegi parlamenti többséggel. DR. SCHINDLER TIBOR

Megfeneklett kísérllet...?

Werner Faymann kancellár biztosan őszintén gondolta azon elképzelését, hogy a mai idők követelményeinek megfelelően módosítani kell az 1976. évi népcsoporttörvényt. Bár két alapos családás után (1997, 2004) minden ok meglelt volna arra, hogy a népcsoportok részéről kellő óvatossággal, netán bizalmatlansággal fogadják a kezdeményezést, de végül is a jóhiszeműség kerekedett felül. A három munkacsoportba (oktatás, képzés, regionális gazdasági valamint a strukturális és jogi kérdések) az egyes népcsoporttanácsok tagjai számosan kapcsolódtak be a munkálatokba. Az Osztrák Népcsoport Központ felkérésére neves jogászok ugyancsak kitettek magukért és átfogó javaslatot dolgoztak ki. Magyar részről emlithető az Ausztriai Magyar Kutatóintézet által végzett két felmérés. Az első kérdőíves megkérdezés arra irányult, mennyire elégedettek az egyesületi struktúrákkal, szükségesnek tartják-e az egyesületeket összefogó összausztriai képviselőt létesítést és hogyan ítélik meg a népcsoporttanácsok felépítését és feladatkörét. Mindhárom kérdésben szinte egyöntetű volt a válasz: a jelenleginél széles alapokon szerveződő országos képviselőt részesült előnyben, a népcsoporttanácsokat pedig szélesebb jog- és hatáskörrel kell felruházni.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai bárkit meggyőzhettek arról, hogy teljesen demokratikus körülmények között a piaczgazdálkodás, ill. a jóléti társadalom légkörében szinte észrevétlenül hódít a belovadás.

Először is nem egyéni, hanem közösségi vonatkozásban kell felfogni a kérdést, azaz vannak olyan em-

beri jogok, amik kizárólag közösségileg gyakorolhatók. Ha csak az oktatást tekintjük is, nyelvet magánúton is meg lehet tanulni, ellenben csakis az iskolai oktatás révén sajátítható el kellő hatóságárral, és természetesen az emberi érintkezésben nélkülözhetetlen. Tehát fontos közösségi, társadalmi tényező.

A kisebbségi jogok nem gyakorolhatók közösségi vetület nélkül. Mi tehát az ausztriai népcsoportok esetében az az élet- vagy mozgáster, ahol megjelenül a kollektíva, vagyis a közösség? Ennek csíráitól, a családtól eltekintve a legtermészetesebb a falu, város, vagyis a települt közösség, amikor egy-egy településen belül él a kisebbség valamennyi vagy legalábbis számottevő tagja. Ezen belül adottak azok a tényezők, amik lehetővé teszik az adott kollektíva vagy közösség természetes életmódját, amin belül saját nyelvén élhet saját szokásai, életmódja szerint.

A magyarok – Burgenlandban is – szétszórtan élnek, egész Ausztriára vonatkoztatva pedig szórványokat képeznek, de ezek is kizárólag közösségeik, egyesületeik, egyházaik révén mondhatók élő közösségeknek. Az adott természetes közösségek, faluk, városok nem csupán lakosságuk vegyes összetétele miatt, de jogilag sem képezhetnek ún. politikai közösséget. Ezáltal nem rendelkeznek azokkal az életető gyökerekkel, amik szerves, természetes feltételeket nyújthatnak a fennmaradáshoz.

Már a 19. század utolsó negyedében meghirdette a bécsi csehek egyik markáns személyisége, JOSEF KARASEK, hogy a (szórvány) nagyvárosi csehek számára az egyesületek nélkülözhetetlen berendezkedé-

Folytatás a 2. oldalon

Vége a francia-német EU-együttműködésnek?

A francia elnökválasztás eredménye felveti a kérdést: Túl fogja-e élni a francia elnökválasztás kimene-tele a francia-német együttműködést, és az eurót, ill. az EU-t? Az euró leépítése több évre felborítaná az euró-térség országainak egyensúlyát, leállítaná az európai egyesülést, alávetné Európa országait a világ-nagyha-talmak (USA, Kína, Oroszország) játszmájának, s kiten-né a kárpát-medencei magyar kisebbségeket a nacio-nalizmusok túlhajtásainak.

Mély különbségek állnak fenn az új francia elnök, a szocialista François HOLLANDE és a német kancellár, a közép-jobboldali Angela MERKEL között. A francia elnökválasztás első fordulója (április 22.) előtt Angela MERKEL nyilvánosan állást foglalt Nicolas SARKOZY mellett. Angela MERKEL ugyanis ragaszkodik a szigo-rú költségvetési háztartáshoz, ahogy azt a most ratifi-kálásra kerülő EU-szerződés lefektette. F. HOLLANDE viszont elkötelezte magát amellelt, hogy EU-s és orszá-gos kiadásokkal és kölcsönökkel elősegítsék a gazda-sági növekedést és visszaszorítsák a munkanélkülisé-get. Ígéretet tett a francia választóknak, hogy ilyen irá-nyú kiegészítést fog elérni a ratifikálásra kerülő EU-háztartási szerződéshez. Még ha jobboldali Alsóházat választ is meg a francia lakosság június 17-én, akkor sem valószínű, hogy Hollande ezen ígérete ellen lép fel majd a Parlament. Az EU-Bizottság május közepén kiadott számítása szerint Franciaország 2013-ban a már fennálló intézkedések alapján nem tudná betar-tani a szerződésben előírt leszorított pénzügyi hiányt.

Tehát fennáll a kérdés: Van-e esély francia-német kompromisszumra?

A múltban voltak példák arra, hogy Francia- és Né-metország között jobboldali állam-ill. kormányfő kompromisszumra jutott baloldallal. A 80-as években MITTERRAND francia szocialista elnök szoros, pozitív kapcsolatot épített ki KOHL jobboldali német kancellár-al, s elérte, hogy Németország feladja az erős D-Márkát

az euró bevezetése, ill. az EU továbbfejlesztése érdeké-ben. MITTERRAND elnök volt az, aki kiszorította a kom-munista pártot a francia politikai porondról, és nyilvá-nosan kiutasított 47 szovjet kémet Párizsból. A 70-es években a jobboldali GISCARD D'ESTAING francia el-nök szintén szoros együttműködést épített ki a szociál-demokrata Helmuth SCHMIDT német kancellárral, ép-pen az euró bevezetése érdekében.

Ma, jóllehet Franciaországban (de több más EU-tag-államban is) a lakosság egyharmada EU-ellenes, még-is, mind a francia, mind a német politikai elit túlnyo-mó többsége ragaszkodik az euróhoz, ill. az európai egyesülés továbbépítéséhez és ez erős alap ahhoz, hogy 2012-ben is felülkerekedjenek a két ország veze-tői a közöttük fennálló különbségeken. Az EU jegybank elnöke, valamint több EU-tagállam vezetője állást fog-lalt az F. HOLLANDE által javasolt növekedési intézke-désekhez némileg hasonló lépések mellett. Jacques DELORS, MITTERRAND francia keresztényszocialista pénzügyminiszter, az EU-Bizottság egyik leginkább elis-mert elnöke, a német politikai körök által nagyra be-csült európai személyiség is felszólalt a ratifikálás előtt álló szerződés ilyen irányú kiegészítése érdekében.

Az EU történetében nem egyszer kis államok veze-tőinek sikerült kompromisszumot kieszközölniük Franciaország és Németország között, – ők nem kelte-nek feltékenységet, ugyanakkor befolyással lehetnek az események alakításában (az EU Parlament egyik új brüsszeli épületének a neve: ANTALL József épület). Jelenleg két illetékes vezető az euró-térség elnöke, va-lamint az Európa Tanács (állam- és kormányfők taná-csa) állandó elnöke, mind a kettő kis államból való (az egyik luxemburgi, a másik belga), s mindkettő ren-delkezik elégséges diplomáciai képességgel, valamint szakértelemmel. Ez megenged némi optimizmust, ám a történelmet csak utólag lehet megírni.

CROUY- CHANEL IMRE

Határok nélkül Dr. Áder János a kiegyezésről

Bennünk, magyarokban mindig megvolt a jóakarát és a képesség arra, hogy újjáépítsük, amit mások leromboltak, hogy újraegyesítsük, amit mások megosztottak, hogy visszanyerjük, amit mások eloroztak. Deák Ferenc is erre építette a kiegyezés művét, amit Magyarország fejlődésének fényes évtizedei követtek.

Ma is szükség van kiegyezésre.

Kiegyezésre, de nem a szó felszínes politikai olvasatában, hanem annak mélyebb értelmé szerint. A kiegyezés számomra azt jelenti, itt az ideje, hogy mi, magyarok kiegyezzünk végre önmagunkkal. Csak ebből születhet meg saját belső békénk. És ehhez egyikünknek sem kell erejét meghaladó nagy tetteket véghezvinnie. Csak néhány dolgot tegyünk másképp. Elég, ha egyenlő mércével mérünk. Elég, ha tisztelettel viseltetünk egymás iránt. Ha megbecsüljük, és követendő példának tekintjük a teljesítményt, amit sohasem valami elérhetetlen ideálhoz, hanem mindig kinek-kinek a személyes képességeihez viszonyítunk. Az új magyar kiegyezésnek

ez a XXI. századi útja: ez szolgálja hazánk nyugatos polgárosodását. Ezért a kiegyezésért mindannyiunknak van személyes tennivalója. Készen állok, hogy ebből a nemzet előtt álló nagy feladathból a rám jutó részt elvégezzem. Javaslom, az önmagunkkal való kiegyezés útját követve kezdjünk el lépésről lépésre változtatni közgondolkodásunkon. Javaslom, fogjunk hozzá a munkához. Minél hamarabb. A magam részéről készen állok arra, hogy még ma neki-lássak. Készen állok, hogy minden tölem telhetőt megtegyek, hogy közös erővel lélekben ismét felemeljük országunkat. A bennünk élő jót követve tegyük olyanná, amilyennek szívünk mélyén szeretjük hazánkat.

Készen állok az előttem álló feladatra. Arra, hogy az önök érdekeit és értékeit képviseljem, arra, hogy Magyarország köztársasági elnökeként hazámat szolgáljam.

„A haza minden előtt.”

(Az új magyar államelnök 2012. május 2-i beiktatási beszédéből)

KÖZGYŰLÉS UTÁN...

Böröndi Lajos megnyilatkozását (Itt az idő, Bécsi Napló 2012/2. sz.) többen értetlenséggel fogadták. Nem tudták elképzelni, milyen mély ellentétek élkelődtek nem is annyira szervezetek, mint inkább egyes egyesületi vezetők közé. Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége idei vezetőségválasztó közgyűlése – a felszínen – rendben és a széthúzás feltűnő jelei nélkül zajlott le. Külön sikerként könyvelhető el, hogy első alkalommal burgenlandi magyar közösség, a Felsőpulyai Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesület csatlakozott a Központi Szövetség tagegyesületei sorába. Azt sem árt megjegyezni, hogy Dr. Seidler Andrea egyetemi tanár – egyébiránt a bécsi Tudományegyetem dékánja – a vezetőség tagja lett. Albert László személyében új főtít-kár vette át a rá háruló ügyek intézését.

A 2012. április 21-i közgyűlés kevés meglepetést okozott, nem szabad azonban elhallgatni a csalódást sem, éspedig mindkét oldalon.

Deák Ernő ugyan maga mögött tudhatja a tagegyesületek többségét, ha a szavazatarány nem is vall elsőprő sikerre. A választások eredményét mindenki tudomásul vette, óvás nem érkezett sehonnán.

Egészen természetes és elvárható tehát a régi/új vezetőség és a tagegyesületek közti szorosabb együttműködés, vagy legalábbis az egyesek részéről szított feszültségek csökkenése. Reménykeltő, hogy a régi/új elnök békejobbot nyújtott ellenfeleinek abban az értelemben, hogy egymásért vagyunk, nem egymás ellen. Már a 2012. március 24-i egyesületek közti rendezvényen úgy fogalmazott: a viszály zsákutca.

A csalódás az egyik oldalon abban mutatkozik, hogy az alulmaradt elnökjelölt nem vállalt semmiféle tisztséget az új vezetőségben. Ez a hozzáállás annál inkább is érthetetlen, mivel az illető Deák Ernő személyes felkérésére jutott három hónappal korábban a vezetőségbe. Az előállt helyzetben két vezetőségi tisztség betöltetlen maradt.

A csalódást a másik oldalon Simon Ferenc r.k. főlelkész markáns fellépése juttatta kifejezésre. A közgyűlés előtt körtelefon útján buzdított Deák leváltása érdekében, de őt is felhívta és nyájas szavakkal kérte, ne vállalja tovább az elnöki tisztséget. Ellenszolgáltatásként tiszteletbeli elnöki címet helyezett neki kilátásba. Deák megmérettetésétől tette függővé az ügyek to-

vábbvitelét, mindamellet kijelentette, s ezt el sem fogadná.

A választások után Deák jelentkezett a főlelkésznél, kérve, hagyja jóvá a bécsi r.k. lel-készség egyik küldöttjének pótbeválasztását a vezetőségbe. Simon Ferenc elutasító ridegséggel fogadta a hívást és szemrehányással válaszolt: miért hagyta magát megválasztatni Deák, amikor határozottan ellenezte ezt. Az illető személynek meg tiltotta, hogy elfogadja utólagos beválasztását, sőt, hozzátette, más személyt sem javasol a Központi Szövetség vezetőségébe.

A fejlemények az irányba mutatnak, hogy a „kerekasztal” körül csoportosuló ellenzék lépni fog. Bár tagegyesületi megbízottai részt vettek a közgyűlésen és még választási többlétszavazatukkal is éltek, de nem érik be az adott helyzettel. Amikor bárki úgy vélhetné, hogy az ausztriai magyarok körében nem hatnak „magyar-magyar állapotok”, keserűen kell tapasztalnia, milyen alacsony a demokrácia-küszöb. Ha valakinek ott végződik a többségi demokrácia, ahol kizárólag a saját elképzelései érvényesülnek, akkor szomorúan állunk a politikai érettség dolgában.

Így nem lesz meglepő, ha a csalódott „kerekasztal” csak azért is kitesz magáért: ausztriai és magyarországi magyarok közös jogi szervezvé formálódik. Ennek nincs semmi akadálya, különösen, amikor harag és személyi ellenszenv minden lépésre feljogosít.

Nehéz higadtnak maradni, kiegyensúlyozottan kijutni a zsákutcából az ausztriai magyarok érdekében. Időközben valamennyi ellentét, támadás Deák személye körül összpontosul. Ez nem egészen új keletű. Már 2011. április 1-jén a NYEOMSZSZ két alelnökének írt levél megfogalmazója így érvelt: „Az ausztriai magyar egyesületek vezetői között nagy az elszántság, hogy véget vetnek a KSZ, de főleg Ernő és [Wurst] Erzi »uralmának«.”

Leegyszerűsítve: egyesek szerint Deák az ausztriai egység egyedüli akadálya. Igen, erről tett ő tanúbizonyságot több mint három évtizeden át. Eddig sikerült úrrá lenni az ellentéteken, habár nem egy esetben ugyancsak magasra csapott a harag. A Központi Szövetség léte forgott kockán. Most megint itt tartunk?

DEÁK ERNŐ

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2012/2. számában közzétett 73.216,01 euró összeg 2012. május 24-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dr. CSERNAY Árpád	30,–	Dr. JUSITS István	50,–
DEMETER Györgyi	15,–	HORVÁTH-SARRÓDI József & Edith	20,–
GUTHY László	10,–	összesen:	125,–

A támogatások eddig befolyt teljes összege 73.341,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök, Kraetschmer-Kornis Katalin főtítkár, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000 BIC OPSKATWW

A Napló postája

MAGYAR - MAGYAR SZEMMEL

Kivonat EU-képviselőknek írt nyílt levélből

Keresztényi türelemmel kísértem végig az elmúlt hetek eseményeit, amikor is az általam a kultúra és civilizáció bölcsőjeként tisztelt öreg Európa eddig nagyra becsült intézményeiben gondozatlan, rosszul öltözött urak hordószőnoki stílusban versengtek holmi csillagjósda kból szerzett ellenőrizetlen információkból származó és tárgyi tévedésekkel tüzelt gondolatú vehemens amazonokkal, hogy az ötszázmilliós Európa nevében ki tudja jobban megleckéztetni a szerencsétlen sorsú, jelenleg már alig 10 milliós Magyarországot, 2/3-os többséggel, demokratikusan megválasztott kormányán és népszerű miniszterelnökén keresztül.

Üzenem innen, Európa mértáni és földrajzi közép-pontjából, – mert mindkettő itt található a Kárpát-medencében – hogy betelt a pohár! Az utolsó cseppet az igen tisztelt fiskálisminiszterek legutóbbi – állítólag jó szándékú – fenyegető döntése jelentette, amivel minden bizonnyal nem tudják, hogy egy olyan, gazdasági gondokkal birkózó kis országot reguláznak, ahol az átlagkereset 750 Euro, az átlag nyugdíj 250 Euro és a lakosságnak egy jelentős része él olyan családokban, ahol az egy főre jutó jövedelem kevesebb mint 100 Euro! Elfelejtették azt is, hogy éppen 10 évvel ezelőtt Koppenhágában biztató kompenzációs ígéretekkel vették rá a közép-európai tagjelölteket – köztük Magyarországot – a számukra előnytelen feltételek elfogadására. Emlékeztetek arra, hogy a jelenlegi válság egyik fő bűnbakja, a Magyarországnál lényegesen gazdagabb Görögország 2004 és 2006 között egy főre vetítve évente 437 Euro-t kapott az EU-tól, a szintén gazdagabb Portugália, – amelyről mára kiderült, hogy a tavaly kapott 75 milliárdos mentőcsomag elle-

Tisztelt Szerkesztőség!

Csodálkozom a lap 2012. március-áprilisi számában megjelent vezércikkben. A Bécsi Napló ausztriai közönsége számára napi olvasmányul szolgáló Die Presse írásának másodközlése a legkevésbé sem újdonság, a másutt élők - kivált a magyarországiak - viszont meghökkennek a szerző helyismeretének fogyatékosságán. Noha e publikáció alkalmas rá, hogy ízelítőt adjon az utóbbi időben rólunk készített kevés elismerő, vagy legalább megértő hangú kommentárból, fogalmazásában sajnálatosan visszaköszön a kormányzati propaganda, szemléletében pedig könnyven tetten érhető ugyanazon leegyszerűsítés, ami a regnáló magyar hatalommal szembenállókat is jellemzi. A jelenlegi sokrétű, bonyolult probléma-halmazt mindkét fél saját politikai beállítottságának és céljainak megfelelően egyszerűsítendő, illetve szája íze szerint magyarázandó, ellentmondó igényeiket pedig föltűnően hasonló eredményhez vezet. E helyzetkép mindössze a kliséket cseréli, vagyis éppúgy igazolja a támogatókat, mint előzményei a támadókat, ami gondolatmenetének nem kielégítő voltát bizonyítja.

Már gyöngé magyarsággal lefordított címe is utal egyik fő szemléleti problémájára: folytonos

nére sem tudja tartani a kitűzött 4,5%-os hiánycélt – akkor 418 Euro-t kapott fejenként – a magyarok pedig fejenként 49 Euro-ban részesültek a csatlakozást követően. Friss napi hír az is, hogy Olli Rehn a főlényesen vizsgálódók európai klubjának pénzügyi biztosa elismerően nyilatkozott Portugália gazdasági, pénzügyi és fiskális helyzetéről... Ez mi, ha nem kettős mérce?!

Kiverte a biztosítékot néhány nappal korábban a luxemburgi székhelyű Európai Bíróság fótanácsnokának, Yves Botnak azon kijelentése is, miszerint a Szlovák Köztársaság nem sértette meg az uniós jogot, amikor 2009. augusztus 21-én megtagadta Sólyom László magyar köztársasági elnök belépését az országba. Elképesztő, hogy miközben Magyarország mindenféle kötelezettségességgel és már az ebédjegyek felhasználásának és kibocsátásának európai uniós megszegésével(!) is vádolnak, eközben északi szomszédunk fittyet hányva az uniós lefektette és Önök által is lármásan hangoztatott „négy szabadság” alapelveinek barátságatlanul kitiltja és a határhídról visszafordítja a szomszédos ország államfőjét, aki az államalapító első magyar király, Szent István szobrának avatási ünnepségére igyekezett. Tervezés ne essék Szent István nem volt fasista, sem sovínista, pláne nem revizionista. Ő volt az a „közös” királyunk akinek országához 1000 évig az alig 20 éves Szlovákia területe is tartozott, akinek címerében a mai Szlovákia hivatalos címerében található jelképek is szerepeltek. Ő volt az a király, aki fiának megfogalmazott intelmeiben az idegenek befogadására, a soknemzetiségű országban a nemzetiségek nyelvének és szokásainak megbecsülésére buzdított...

TASNÁDY GÁBOR

alanyváltással összefogozza egy történelmi személyiség döntéseit azoknak ránk haramló terheivel. Holott egyetlen korszak névadója sem azonos az általa irányított országgal. Vezetők és vezettek között még a legszörnyűbb diktatúrában is éles a különbség.

Nevüket színonimaként használni - ahogy föltehetően a szerző, Dr. Hans Winkler nyomán e cikk átültetője teszi - demokratikus viszonyok közepete merő képtelenség. Pedig éppen eme abszurditásból tűnik elő jelenlegi és alighanem hosszán tartó tragédiánk lényege: akármennyire groteszkül hangozzék is, a "karakán" miniszterelnök "bátor" odamondogatásaiért, az általa támogatott "umortodox" gazdaságpolitika sorozatos baklövéséiért egyebet nem tehetvén rajtuk veri el a port az Európai Unió, melynek tagjai sorába lépni szerencsétlítettünk, és amelyiknek elnöki szerepében debütált kétharmaddal megválasztott kormányfőnk.

Úgy vélem, súlyosan téved, aki helyzetünk ilyen alakulásáért egyedül a szövetséget nevezi meg bűnbakként. A szokatlanul kemény, esetenként durvának ható föllepés oka legalább annyira országunk vezetőinek politikai analfabétizmusa, mint a kontinens hatalmait irányítók arroganciája.

SNEÉ PÉTER (BUDAPEST)

Megfeneklett kísérlet...?

Folytatás az 1. oldalról

sek. 1895-ben így fogalmazott: *Az egyesületek jelentősége úgy fogható fel leginkább, ha úgy tekintem, hogy számunkra az egyesületek majdnem azt jelentik, mint más emberek, népek számára a község és az állam. Mindaz, amit eddig nemzetiségi vonatkozásban elértünk, az egyesületeknek köszönhetjük.* Ebből kiindulva mit sem változtak az előfeltételek, éppen ezért változatlanul és sürgősen – különösképpen az egyre inkább ellaposodó törvény módosítás árnyékában – olyan megoldás(oka)t kell keresni, ami(k) természetes módon jogilag, politikailag, társadalmilag biztosítja a fennmaradást éspedig szubsztanciális veszteségek nélkül.

A 2004-ben alkotmányozó konvent akarva-akaratlanul kereste a kisebbségek viszonylatában is az alkotmányos keretek megteremtését. Akkor az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége élt a lehetőséggel és a Parlamentben benyújtotta javaslatát arról, hogy az ausztriai népcsoportokat jogilag az elismert felekezetek, egyházak módján kell jogokkal felruházni. Az egyházak jogállását mintegy lemásolva így hangzik a szöveg: Anerkannte Volksgruppen haben das Recht der gemeinsamen öffentlichen Ausübung und selbständigen Ordnung und Verwaltung ihrer inneren Angelegenheiten einschließlich der Errichtung juristischer Personen eigenen Rechts. Magyarul ez úgy hangzik, hogy az elismert népcsoportoknak joguk van belső ügyeik közösségi intézéséhez egészen saját jogkörrel felruházott jogi személyek alapításáig önálló rendjük és közigazgatásuk nyilvános gyakorlására.

Nemrég a néppárti ANDREAS KHOL, a Parlament 2. volt elnöke határozottan síkra szállt a tervbe vett, de egyre inkább a háttérbe szoruló törvény módosítás tapasztalatán a népcsoportok közösségi jogainak elodáztatatlan megvalósítása mellett. Der Standard c. napilap 2012. április 18-i számában úgy érvel, hogy a karintiai helynévtáblák ügyében létrejött eredményes megállapodás után várható lett volna hasonló előmenetel a népcsoportok jogállásának rendezése terén is. Ami viszont eddig látható, határozott visszalépésnek tekinthető. Khol változatlanul kiáll a népcsoporttanácsokban a parlamenti pártok képviselete mellett, a népcsoportok jogállását pedig úgy tekinti, hogy az elismert egyházakhoz hasonlóan nyilvános jogú testületekként önrendelkezéssel kell őket felruházni.

A magyar népcsoporttanács képviselőiben szükségserűnek tartjuk az egyházak további, közvetlen bekapcsolását a népcsoporttanácsokba, hasonló módon szükségesnek tartjuk a pártok képviselőinek tag-ságát, hiszen politikai háttér nélkül teljesen elszigetelődnek a népcsoportok közösségei.

Ebben a vonatkozásban ugyanezen álláspontot képviseli Dr. Heinz Tichy a nemzetiségi jogok nemzetközileg elismert szakértője. Nem csak érdemes, de fontos is lenne a Khol, Tichy és hozzájuk hasonló személyiségeket megnyerni, legyenek a kisebbségi érdekek szószólói. Így talán sikerül még – szinte az utolsó órában – jó irányba elmozdítani a jogalkotás megfeneklett szekerét. Karr Rennerre és Otto Bauerre gondolva, az előrehaladás a szociáldemok-rata párttól sem idegen, csupán nyitogatni kellene a szemeket és a szíveket.

PANNONICUS

NEOLIBERALIZMUS ÉS A MADÁCH-MODELL

Mielőtt szellemi, irodalmi életünk megoldhatatlannak látszó bajaiba, szövődményes bozót-rengetegebe belevesznénk, miniatűr összegezést kell rögtönözni arról, hogyan jutottunk el ideig: **Miképpen lett a felszabadulás örömmámorából kultúr-depresszió? Hová lett az égről a szivárvány?**

A magyar irodalom másfél évszázada Madáchból él – írta le sarkított, szép mondatát Hubay Miklós nem is olyan rég.

Izgalmas kaland, nyomába eredni ennek a túlzó kijelentésnek.

Hubay, a művelt européer, tudta, hogy csak egy modell van, amit még nem romboltak le, és az a Madách-modell (Adyt szétmarcangolták, Németh Lászlót kiátkozták, Nagy Lászlót agyonhallgatták.)

Rakjuk ki néhány kérdő mondatból a Madách-modellt úgy, hogy az ne csak a csillogást, a fényt, hanem az említett szövődményes bozótrengeteget is visszatükörözze:

Mit ér az ember, ha forradalmár? Kiknek érdeke a közömbös, csak fogyasztásra ítélt embermassza? Nem hozott falansztert, jjesztő szűrkületet korunkra a mondializmus, a konformizmus? Nem fullasztották svihák kalandorok az egyenlőség, testvériség, szabadság jelszavát sehonnai internacionalizmusba? Kik költötték ki mindjárt a bolsevizmi bukása után azt a li-dérctoást, amelyből a szabadság legnagyobb ellensége, az eszménytelen nihilizmus világra jött? Kik tették tönkre az aranykorszak, a tizenkilencedik század nemes(i), Deák, Eötvös, Madách liberalizmusát? Miért állítják szembe azt a patriotizmussal, a nemzeti értékekkel? Miért torzítják az alattomosak Don Quijote-figurává azt, aki népe gondját, baját magára vállalja? Szabad elárasztani a könyvpiacot, a sajtót és a médiát perverz, beteg, vagy ellenkezőleg: durva, brutális és gatlástalan bulváryanaggal? Szabad moslékzabáló csűrhenek nevezni a magyarságot? Hisznek valamiben az ál-liberális farizeusok?

A hazug büntetése nem az, hogy nem hisznek neki, hanem az, hogy ő nem hisz másoknak – írta B. Shaw.

Ezek után meg kellene nevezni a züllesztöket, nemzeti irodalmunkat és a művészeteket a nemzetköziség, az “egyetemesség” nevében kilügozó egyéneket, csoportokat, de ez nagyon nehéz. Azokról van szó, akiknek a haza és a nemzet nyomasztó tehetétel, súlyos anakronizmus, s a hivatás extrajobboldali elhajlás. Egy részük Magyarországon politikai pártok, újságok, pénzintézetek, kereskedelmi rádiók és tévéadók mögé bújt meg, más részük legalább három kontinensen gondoskodik Magyarország lejáratásáról. Általában liberális, ultraradikális tábor a nevük, de ez annyira megfoghatatlan, hogy metaforát kell keresnünk. A “VIER PFOTEN

– NÉGY MANCS” szervezet is az (állat)szeretet nevében végez aknamunkát a magyar baromfiállomány ellen, legyen hát a magyar kultúrát kívülről-belülről bomlasztó egyének, elemek neve a “VIER PFOTEN”, rövidítése: VPF. Ennek a VPF-nek a nyelve, kommunikációs eszköze az Orwell-i újbészéd, amelynek segítségével úgy lehet írni, hogy az mindent jelent, és mégsem jelent semmit.

És most jöhetnek a válaszok

Kezdjük megszorítással: a VPF szekértáborából – személyeskedések elkerülése végett – egyetlen nevet sem említünk meg.

Mindjárt a rendszerváltás után azzal lepte meg egyik, önmagát jó patriótának és felelős írástudónak nevező egyén a nyilvánosságot, hogy új himnusz kell írni a nemzetnek, mert ez a létező elavult, ősi.

Megrázkódik az átlagpolgártól az államelnökig minden árva lélek, ha belegendol abba, hogy a világ egyik legbékésebb foháskodását szemétdombra akarták lökni.

De ha a *Himnusz* elavult, akkor ugyanaz a helyzet a *Szózat*tal, a *Rákóczi induló*val, a *Nemzeti dallal*... Nem?

És a Szent Korona? Azt be kell tenni Samu, a vértesszőlősi ősember nyakszirtcsontja mellé a múzeum vitrinjébe?

Az országos felzúdulás megakadályozta a himnuszgyártó merényletet, de azóta is töprenghetünk azon, milyen lenne az új *Himnusz*, az új *Szózat*, az új *Rákóczi induló*, az új *Nemzeti dal*.

A civilizáció, az anyagi kultúra egy. A kalibától a felhőkarcolóig, a kétkerekű kordétól az űrsiklóig azonos utat tettünk meg. A VPF még ebbe sem hajlandó beleügyodni, a rendszerváltás után tűzte célul az egyik újdonsült politikai párt a falu megszüntetését Magyarországon. Föl kell számolni a falut, mondták, mert az feudális csökevény.

Ez esetben érvelni sem kell, mint az új himnusz megálmodójával szemben tettük. Elegendő a hivatkozás. Tőlünk keletre a nagy Conducátor is eltörölte volna – elsősorban az erdélyi – falvakat a föld színéről, ha nem akadályozza meg azt a nemzetközi felháborodás.

Nincs ennél meggyőzőbb bizonyíték arra, hogy a világot uniformizáló akarnokok és az örült diktátorok végső céljai és eszközei azonosak. Legalábbis hasonlóak. A VPF a nyelvi és esztétikai nihilizmus és a tartalom nélküli ál-modernség nevében szadista kéjjel szórja, szórná a gyöngyöt a disznók elé.

Ha orvoslást keresünk aktuális, égető gondjainkra, bajainkra, tanácsos visszamenni az induláshoz.

Köztudott, hogy azok az országok értek el magas tudományos, kulturális színvonalat, amelyek az iskolára, kutatásra jelentős összegeket fordítottak. És itt lényegbevágó két fogalmat kell megkülönböztetni egymástól:

A hatvanas években folyt egy vita a kolozsvári Utunk folyóiratban az irodalom, az újságok, a lapok, a kulturális intézmények dotációjáról. Az egyik vitapartner írta, hogy a *ráfordítás* nem azonos a *ráfizetéssel*. Míg az első százszorosan megtérül, a második tiszta veszteség.

Volt Magyarországnak egy legendás korszaka, az úgynevezett Klebelsberg Kunó-éra. Annyi új iskolát, egészen rövid idő alatt, még soha nem létesítettek, mint akkor, s olyan ragyogó kulturális intézetek sem születtek, mint az emlékezetes kultuszminiszter áldásos munkálkodása idején. A Collegium Hungaricumok gondoskodtak arról, hogy a magyarságot, mint európai kultúrnépet, újból fölfedezze a világ.

Hát ezt kell cselekedni most is! Vissza az iskolapadokhoz, a középiskolai és egyetemi oktatáshoz!

Szomorú parabola-tükör. A technikai civilizáció által előidézett irodalmi túltermelés és felhígulás talákozott a VPF szándékosan, tudatosan végzett pusztításával. Az egész úgy müködik, hogy a magyarországi VPF leadja jelzéseit a Nyugat-Európában és Amerikában élő VPF-nek, az aztán, a globális liberális ethosz nevében, gondoskodik arról, hogy még azok is elátkozott földnek kiáltssák ki Magyarországot, akik jóformán azt sem tudják, hol van ez az ország. Veszedelmes a módszerük, a régi görögök és latinok így fogalmazták meg azt: *“Audacter calumniare, semper aliquid haeret – Merészen kell rágalmazni, valami mindig megmarad belőle.*” Csak hirdetni kell a nagyvilágnak, Magyarországon nincs sajtószabadság, Magyarország az új ná-cik szálláscsinálója lett, elhiszik idővel még a normális elmék is.

Itt elkerülhetetlenül szólni kell az állam szerepéről. A váltakozó kormányok érezhetően kedveznek azoknak a művészeknek, akik az ő szájuk íze szerint alkotnak, mégis az osztogatás hosszú sorában, az utolsó helyen áll a kultúra, a művészet. Pedig művelt értelmiségi elit nélkül nincs politikai elit. Ez úgy is megfogalmazható, hogy az *értelmiségi eliteknek kell meghatározni, milyen legyen a politikai elit*.

Talán megbír egy allúziót a mai szakírói stílus. Az athéniek, a legenda szerint, Túrtaioszt, a dalköltő sánta tanítót küldték a háborúba keveredett spártaiak megsegítésére. Ő, saját verseit énekelve, menetelt a katonák előtt, és győzelemre vitte őket.

Elhagyott fészek

Ilyen Túrtaioszokra van szükség ma is. Illetve arra a hitre, hogy ekkora erő van a költészetben, zenében, piktúrában. Ezt a gondolatot kell eljuttatni azokhoz a felelős államférfiakhoz, akik kezében a döntés. Most van kiváló alkalom rá. Ha sport-nagyhatalommá szeretnék növelni Magyarországot, az csak jót jelent. De miért ne legyen Petőfi, Arany, Madách, Ady, Kosztolányi, Ottlik, Nagy László, Bartók, Kodály, Csontváry, Moholy-Nagy, Borsos Miklós népe a művészetek nagyhatalma?

Ez lenne, minden más külső tényezőtől függetlenül, irodalmunk belterjes gondja, ügye, baja, feladata. Értékes munkákat kell alkotni, mert jó bornak nem kell céger. Meg kell írni a rendszerváltás, korszakváltás nagyregényeit, el kell indítani útjukra ismét a világot meghódítani vágyó fiatalembereket, ahogy egykoron Stendhal, Dreiser tette, be kell hatolniuk ezeknek a fiatalembereknek az arisztokratikus gögbe burkolódzott úgazdagok világába, meg akkor is, ha – jelképesen szólva – az út végén ott áll a villamoszsek, a vérpad.

A világot minden korszakban újra és újra meg kell hódítani. A legszebb, a legbékésebb, leghumánusabb hódítás mindig a művész hódítása. Ők hódításnak egy *“fájdalmas, igaz élet jussán*”, mint Ady, s akkor előre megy könyvek által a világ.

HEGEDÜS IMRE JÁNOS

Közjó és valóság

magyar középosztályt illeti. Végkövetkeztetése: *A népet be kell emelni a nemzetbe.* Babits Baumgarten - díjjal jutalmazza (1939). Pethő Sándor felkérésére a *Magyar Nemzet* hasábjain 1939 április és 1944 februárja között a svájci Geistige Landesverteidigung (*Szellemi Honvédelem*) függetlenségi hagyományát szándékozik felidézni és meghonosítani. Célja: tudatosítani, hogy a nemzeti szocialista befolyás erősödése országot és a társadalmat egyaránt fenyegető veszély. Kibontakoztatja a legigényesebb politikai publicisztika műfaját: *Az egyik oldal a nép kedvéért elvesztené a nemzetet. A másik oldal a nemzet védsében bár, de elvesztené a népet, (...) a magyar életben ma (...) két párt van. Az egyik elfeledkezik arról, hogy a haza fikció nép nélkül, a másik elfeledkezik arról, hogy a nép nem teljes magyar érték a lelkileg is független nemzet nélkül.* Franciaországi ösztöndíja idején szemtanúja az ország megszállásának: a Wehrmacht elől Párizsból Bordeaux-n át Nizza felé menekülve először éli át egy katonai megszállás gyötrelmeit. Ezt rögzíti *Összeomlás* (1940) című útinaplójában. Szépirodalmat is publikál: *Szerelmes földrajz* című (1941) prózája a patrióta tájszeretet remeke.

Az 1945. utáni helyzetet *korszakváltásként* s nem felszabadulásként értelmezte. *Hazugság nélküli* szellemi élet előmozdítása szerepel programadó céljaként, a magyar demokratikus közgondolkodás önálló fórumaként létrehozott *Válóság* folyóiratban. Tudósít a békétárgyalásokról Párizsból (1947), ahol a Károlyi Mihály által vezetett magyar követség kulturális tanácsosa lesz. A Mindszenty-per hatására lemond. *Emberélet útjának felén* elhatározza döntő változást idéz elő. Londonba emigrál. Tevékeny részt vállal a nyugat-európai magyar irodalmi élet és közgondolkodás szervezésében. Fórumai: Irodalmi Újság (London, Párizs) Látóhatár, Új Látóhatár (München), Európai Magyar Protestáns Szabadegyletem, Mikes Kelemen Kör (Hollandia), Szepsi Csombor Márton Kör (London). A Szabad Európa Rádió (SZER) londoni levelezőjeként 1951–1974 között heti 9-10 oldalnyi rádiójegyzetet ír.

1956. október 24-én Révai András beszéli rá a forradalmat értelmező londoni napi jelentések készítésére, melyek közül a SZER hallgatói október 29-én ezt hallhatják: *A magyar történelem egy olyan periódusában vagyunk, amikor 1848-1848-évszámát és 1867 bölcsességét vállalkozva kell alkalmazni, de úgy, hogy a kettő közül folyamatosan 48 szellem legyen az erősebb...*

1957-61 között az *Irodalmi Újság* (London-Párizs) rovatvezetője 1982-ig szerzője. Íráskészségét szerzői igényességgel korlátozva rögzíti következtéseit a XX. század diktatúráitól szenvedő hazájáról, társadalmunk szerkezetének modernizációtól elmaradt állapotáról. 1957-60 között a Magyar Írók Szövetsége Külföldön - keretein belül hozza létre, működteti és irányítja Londonban a Magyar Könyves Céhet. 1953-tól a *Látóhatár* (München) főmunkatársa, 1958-1982 között az *Új Látóhatár* (München) szerzője. A népi mozgalom történetéről, jelentőségéről és saját szerepéről Püski Sándortól és Borbándi Gyulától határozottan különböző véleménye van.

A bebörtönözött Déry Tibor, Gáli József, Obersovszky Gyula és Bibó István megmentése és kiszabadítása érdekében vállalt szolidaritási, szerkesztői és kiadói vállalkozásai szellemi, erkölcsi és gyakorlati cselekedetek. A válogatott Bibó-művek 1960-as első kiadása nyugat felől sürgetik a fogoly gondolkodók szabadon bocsátását.

Gondolkodására több nyugati filozófus, író és tudós is hat: Hannah Arendt, Isaiah Berlin, Arthur Koestler, George Orwell, Bertrand Russell. Valamennyien a zsarnoksággal szemben fellépő, a személy szabadságát a hatalommal (*minden hatalommal*) szemben szellemi eszközökkel védelmező gondolkodók. Brit szerzőről ritkán közöl hosszabb terjedelmű írást. Orwell az, akinek esetében kivételt tesz. Írótlarsában - témáit illetően is - hozzá közelálló szerzőt ismer fel: Valódi reveláció az 1984 elolvasása után éri: *A regénynek éppen a tudatossága elképesztő. (...) cselekvő hőse az a Hatalom, amely mondhatni személytelen... (...) Orwell annak elhárításához segít hozzá, amit kifejezett.*

Az ország helyzetét 1956 után élete végéig vizsgaltannak tekinti. A politikai és társadalmi szférát, *„hazugság rendszer”*-ként értelmezi: *Ha a függőségeket függetlenségné, kis szabadságokat szabadelvűségnek, forradalmat ellenforradalomnak kell mondani, maga a rendszer lehet aránylag türelmes, józan vagy okos egyben-másban. Am ettől az alapvető hazugság hazugság marad.* Vezető szerepet vállalt abban, hogy az Európai Protestáns Magyar Szabadegyletem elsőként jelenteti meg a 80-as évek elején Bibó István életművét. A *Bibó* összes szellemi háterszágot nyújtott a hazai társadalom és politika kritikusainak, közvetett módon sürgetve Bibó hazai összkiadását visszatérését a közgondolkodásba. Élesen látja és látatja a társadalom állapotát. Sürgeti a szociális reformokat és érthető rendszerben határoz meg elvontnak tűnő fogalmakat. Életművét jellemzi az előfeltételezések nélküli megismerés elfogulatlan, szenvedélyes vágya. Világszemlélete ideológiák közé nem sorolható. A teóriákkal (marxista dialektikával és a nacionalista retorikával) szemben mindvégig az ország valóságos helyzetét, a társadalom szerkezetét és a nép állapotát vizsgálta és elemezte. A számos baj közül a szellemi nyomort tekintette a legpusztítóbbnak. Életútja ritka példája a következetesen gondolkodó és cselekvő írástudónak. Írói hitvallását Orwell: *Miért írok?* című esszéjét felidézve fogalmazta meg: *Kiindulópontom mindig az volt, hogy állást kell foglalnom, mert felháborít az igazság megsértése. Amikor belekezek egy könyv megírásába, (...) Azért írom, mert van valami hazugság, amit le akarok leplezni, valami tény, amire föl akarom hívni a figyelmet...*

NOSZKAI GÁBOR (Budapest)

Dr. Gabriella Peterfy, LL.M

Tanácsadás és képviselet a gazdaságjog minden területén.

1070 Wien, Kirchengasse 3,

Tel: +43 1 236 3639, Fax: +43 1 236 3639-90

Homepage: www.peterfy-law.com

E-Mail: peterfy@peterfy-law.com ++

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

Frankfurter Allgemeine (DE)
Horgony

Kettős tehetség Magyarország élén. Az új államelnök Áder János nemcsak kiváló jogász, hanem országalkító vezető politikus is, aki az 1989 utáni új Magyarország alakulását jelentősen befolyásolta.

A Fidesz alapító tagjaként részt vett azon a kerekasztal tanácskozáson, mely a diktatúrát parlamenti demokratizmussá alakította. A korszakváltás óta először költözik egy ízig-vérig politikus a Sándor palotába. 1990 óta az volt a szokás, hogy az államfők politikától távoli körökből érkeztek ugyan, de nem voltak apolitikus személyiségek.

Áder János, aki 1959-ben Csornán született, diplomáját, a nemzetközileg kiváló hírnévű Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerezte, majd a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa lett. Részt vett az új választójog kidolgozásában és a közigazgatás-jogi alapok reformjának irányadó pontjaiban. Bár a baloldali ellenzék és a szélső jobboldal nem értett egyet megválasztásával, ők is elismerik, hogy Áder nemcsak aláírt, hanem írt is törvényt. 2009-ben Straßbourgan az EU-Parlamentben a környezetvédelmi, közegészségügyi és élelmiszer biztonság elnökhelyettese lett. Magánéletében Áder János családapa. A jogászcsaládból származó Herczegh Anitával kötött házasságából négy gyermek született.

Áder nyugodt, visszafogott, de mégis energikus politikai szervező tehetsége nélkül elképzelhetetlen lenne Orbán karriere.

NATIONAL POST (CA)

A Biblia az eszkimók nyelvén

Az Észak-Kanadában élő eszkimók anyanyelvükön olvashatják a Bibliát. A kanadai bibliatársaság harminchárom évig tartó munkájának eredménye először ötezer példányban jelenik meg.

Június 3-án adják át rendeltetésének Iqualitban az újjáépített, Szent Júdás-székesegyházat. Az anglikán templom iglu formájú elődje 2005-ben tűzvész áldozata lett. 4 millió négyzetkilométer területével a világ legnagyobb anglikán egyházmegyéjét a 7300 lelket számláló püspöki székhelyről irányítják.

Az egyházmegyében közel 30 ezer fő beszéli az inuktitut nyelvet, mely a Kanadában beszélt inuit nyelvek összefoglaló neve. Ennek írott változatát, Edmund Peck anglikán lelkész jegyezte le a 19. században.

The Asahi Shimbun (J)**Kereskedelmi feszültség Kínával szemben**

Az elmúlt évben közel 100 protekcionista intézkedés nehezítette a kínai kereskedelmet. A világon folyó szubvencióellenes vizsgálatok 70 százaléka Kína ellen irányul.

A Kereskedelmi Világszervezet a WTO szerint az elmúlt tizenkét hónapban rekordot ért el az ország ellen benyújtott panaszok száma. Az USA, az EU után Japán is bepanaszolta Kínát, mert a nemzetközi kereskedelmi szabályokkal ellentétben korlátozza a ritkafémek exportját. Ezzel nehézségeket okozva azoknak az iparágaknak, akik a ritka földfémeket gyártási folyamataikban nem tudják nélkülözni. Ezeknek az iparágaknak a száma folyamatosan növekszik. Arra kényszerítik ezzel a cégeket, hogy áttelepüljenek Kínába.

Az idén regisztrált kereskedelmi akadályokkal kapcsolatos ügyek értéke már közel 2,3 milliárd dollár.

Mitteldeutsche Zeitung(DE)
www.mz-web.de**Példát mutat az új francia kormány**

Az új szocialista elnök hivatalba lépését követő első ülésén új, jelképes intézkedést hozott a francia kormány.

Francois Hollande elnök már választási kampányában példamutató kormányzást ígért. Ennek első jele, hogy az újja alakult kormány 30%-kal csökkenti nemcsak a miniszterek, hanem az új elnök fizetését is. Amikor 2007-ben Nicolas Sarkozy-t elnökké választották, 170 %-al megemelték az államfő járandóságát.

A kormányfő Jean-Marc Ayrault kezdeményezésére a 17 nő és 17 férfi alkotta kormánnyal együtt aláírta azt az „etikai kartát”, melynek értelmében miniszter, sem önkormányzat vezetői, sem parlamenti képviselői tisztséget nem vállalhat. A karta, a kormány minden tagját példamutató magatartásra kötelezi, távol tartva őket az érdekek konfliktusától.

Ausztria a szívemhez nőtt

Töbnapos látogatást tett Ausztriában Tibet vallási vezetője a Dalai Láma. Látogatásának első napjait fiatalkori barátja, a 2006-ban elhunyt karintiai Heinrich Harrer emlékének szentelte. A több évig Tibetben élő karintiai volt, akitől megtanulta mi a demokrácia és milyen az európai kultúra. Harrar az a kapocs, mely a tibeti népet az osztrákkal összeköti. Véleménye szerint Ausztria „kicsi, de jó ország” itt ugyanúgy „hegyi emberek” élnek, mint Tibetben. Nagy elvárásai vannak az általa megáldott knappenbergi Tibet-központtal kapcsolatban. Itt különböző dialógusok alakulhatnak ki, melyek lehetővé tennék régi vallási tradíciók és a modern tudomány közötti eszmecserét.

Világszerte a legnagyobb hallgatóságot tudhatja magának az optimizmust sugárzó Dalai Láma, aki előadásaiban úgy szól hallgatóihoz, mintha régi barát lenne. Annak ellenére, hogy Tibet kultúrája veszélyes helyzetben van, meggyőződése, hogy az igazság és a jog meggyőzőbben hat mint az erőszak. Nézete szerint Kínának szüksége van politikai változásokra. Egyre többen emelik fel szavukat a demokrácia, az emberi jogok és főleg a szabad véleménynyilvánítás hiánya miatt. A kínai vezetés 2008-ban a tibeti felkelés idején bujtogatással vádolta a Dalai Lámát, aki bár tisztelettel adózik a felkelők céljának és elszántságának, a felkelést magát mégis helyteleníti. A kínai hatóságoknak meg kellene vizsgálniuk és népük előtt nem lenne szabad eltitkolniuk a felkelések okait.

A Dalai Láma intézménye 600 éves. További fennállásáról majd megkérdésük alapján a Himalája-régió népei döntenek. Utódja megválasztásában Tendzin Gyaco ezt tartja a legfontosabbnak.

„Buddha tanításai 2500 évesek és az irántuk való érdeklődés fokozatosan nő. A marxizmus alig 200 éves és máris fokozatosan tűnik el. A tibetiek határozottságukat generációról generációra tovább ültetik, a kínaiak marxizmusa közben lassan eltűnik. Amikor Kínában szabadság uralkodik, akkor a Tibet-kérdés már magától megoldódik. Tartósan nem lehet a szabadságot és demokráciát erőszakkal elnyomni.”

euobserver.com (BE)**Magatartási kódex marokkói bevándorlóknak**

Geert Bourgeois belga bevándorlási miniszter mutatta be azt a DVD-vel kiegészített brosrút, mely hasznos információkat és viselkedési útmutatásokat ad a Belgiumba bevándorló marokkáknak.

A kiadvány felhívja a letelepedni vágyók figyelmét, hogy az ország nyelvét okvetlenül meg kell tanulniuk, ha itt akarnak élni. Részt kell venniük egy integrációs programban. Tartalmazza az ország térképét és a bevezetőben időjárási információt is ad. Tájékoztatja a marokkáikat, hogy gyökeresen megváltozik életük, ha Belgiumban kívánnak letelepedni. Az őket befogadó városban 8 napon belül külföldiként kell magukat bejegyeztetniük.

Tudtára adja a bevándorlóknak, hogy tiszteltn kell tartaniuk az együttélés szabályait, épp úgy, mint a közlekedési szabályokat. Tilos bántalmazniuk embertársaikat és családtagjaikat. A férfiak és a nők egyforma jogokkal rendelkeznek. A békés egymás mellett élés érdekében este 10 óra után csendet kell tartaniuk és bejelentés nélkül nem illik látogatóba menniük saját honfitársaikhoz sem.

A bevándorlási miniszter hangsúlyozta, a kódex azoknak a Belgiumban letelepedni kívánó alacsony képzettségű, vagy képzettség nélküli munkásoknak szól, akiknek téves elvárása-it, saját érdekükben meg kell előzni. A bevándorlási hivatal tervezi orosz és török nyelven is megjelentetni a brosrútát.

ÚJ MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROK CONNECTICUTBAN

2012. március tizenkettedike örömmünnp volt a Connecticut-i magyarok számára. Ezen a napon esküdött fel 21 új magyar állampolgár a feldíszített Wallingford-i magyar házban.

Könnyekig meghatott erdélyi és partiumi családok ünnepeltek együtt. Voltak, akik vissza-honosultak, hiszen Észak-Erdély magyar időszaka alatt születtek. Nekik soha sem kellett volna elveszteni a magyar állampolgárságot. Mások Romániában születtek és nagyon vártak arra, hogy nemzetük magához ölelje őket. Az ünnepséget szervező dr. Bencsik Zita vezető konzul megjegyezte, hogy sok 56-os emigráns is jelentkezett állampolgárságért, holott ők valóban soha sem veszítették el azt és csak a magyar útlevélhez szükséges iratokat kell beszerezniük. A New York-i főkonzulátus a kihelyezett konzuli napokon megkönnyíti a kérelmezők ügyeinek intézését, legyen az állampolgársági vagy útlevél kérelem. Nagy segítség, hogy végre megoldódott a mobil konzuli útlevelek kiállításának lehetősége is. A New York-i Főkonzulátuson az ügyek száma a többi külképviselethez képest igen magas és a kérelmeknek több, mint fele a kihelyezett konzuli napok alkalmával kerül benyújtásra.

A New York-i főkonzulátus kimutatása szerint a 2011-ben állampolgári esküt tevők száma 167 volt. New York mellett Chicago-ban és Cleveland-ben volt esketés, amellet lakossági fórumokat tartottak Boston-ban, New Brunswick-ban és Passaic-on is. Az idén már Detroit, Chicago, New York és most Wallingford következett összesen 69 új állampolgárral. Ezek döntő többsége erdélyi. Úgy tűnik, hogy legalább is egyelőre, a másod-harmad generációs amerikai magyarok nem kapcsolódtak be ebbe a programba. Holott igen fontos lenne őket is megtartani a magyar kultúra, nyelv és érzélemvilág vonzásában. Igaz, hogy az „unokák” esetében sokszor van probléma a magyar nyelvtudással. Jó lenne ezt nyelvtanfolyamokkal és állampolgári tudnivaló kiadványokkal elősegíteni. A folyamodók, az amerikai állampolgári vizsga előkészítő füzethez hasonlóan, a magyar politikai rendszer, történelem, irodalom, zene, néprajz alapjait megismerhetnék, esetleg mind magyar, mind angol nyelvű kiadványokból.

Wallingford esete egyben jó példája annak, hogy az amerikai magyar közösségek erősítése mennyire

fontos feladat a magyar állam számára. Hiszen egy történelmében jelentős magyar gyökerű közösségről van szó itt is, mint Amerika számos más településén. 1922. május 24-én az ezüstműves iparáról híres Wallingford városban gyűltek össze a helyi és környékbeli magyar szervezetek, hogy megbeszéljék egy Magyar Ház építését. Az egyesületek nagyságuk arányában tettek pénzbeli felajánlást egy magyar otthon megépítésére, ahol “gyűléseket, jöveteleket, és mulatságokat” tudnak rendezni. Összesen 4675 dollárt jegyeztek, 75-től 1500 dollárig terjedő összegekben. További gyűjtés és rendezvények segítségével még 1400 dollár jött össze az építési alapra és így megkezdheték a munkát. Az épületben alakult meg formálisan a Magyar Ház Egyesület 1924. január elsején. Az építkezés befejezéséhez szükséges négyezer dolláros banki kölcsönt tíz kezes aláírása biztosította.

A Quinnipiac folyó völgyében fekvő, 40 ezer lakosú Wallingford, Hartford (Connecticut fővárosa) és a Yale Egyetemről híres New Haven között, a legnagyobb település. A várost 38 telepes család 1667-ben alapította. A 19. század végére fontos ön és ezüst ipar fejlődött ki és vonzott oda európai bevándorlókat, köztük jelentős számban Magyarországról is. A lakosság 94 százaléka ma is ezeknek a bevándorlóknak a leszármazottai alkotják. Sajnos nincs megbízható adat arra vonatkozóan, hogy mennyi volt a magyar bevándorlók száma, de az, hogy a 20. század elején már hét szervezetük és egy református templomuk volt, arra mutat, hogy a magyar lakosok száma jelentős lehetett. Amint ez más helyeken is rendszeresen történt, a Szent-Istváni Magyarországról kivándorolt nemzetiségek együtt szervezték egyesületeiket. Wallingfordban is a magyar és szlovák (tót) közösség együtt működött a Magyar és Tót Egyesületben.

Wallingford a környék kulturális életének is a központja. Nagy tömegeket vonz az Oakdale Színház. Itt van az Egyesült Államok egyik leghíresebb magán iskolája, a Choate Academy. Érdemes megemlíteni, hogy a legaktívabb magyar egyesületek egyike, a Connecticuti Magyar Kulturális Egyesület is Wallingfordban van, rendezvényeik egyrészt a helyi magyar református templomban, vagy a Magyar Házban tartják. Dr. Somogyi Balázs elnök és Kata József titkár a környék magyar-ságának összetartó szervezője.

PAPP LAJOS

Magyar élet Innsbruckban

Az 1956-os forradalom után százával érkeztek fiatalok Innsbruckba, hogy az itt már működő magyar gimnáziumban folytathassák iskolai tanulmányaikat. Ehhez nekik megfelelő elszállásolást, illetve otthont kellett biztosítani. Erre a célra vásárolták meg 1957 tavaszán a Richard Wagner StraÙe 3 sz. alatti házat.

A „Magyar Ház”-ként ismert otthon ma is sokrétű feladatot tölt be. Ideális szálláslehetőséget nyújt diákoknak és fiatal akadémikusoknak innsbrucki tanulmányaik ideje alatt, 20 egy- és kétágyas szobával (mindegyik Internet-csatlakozással), modern konyhával, fürdőszobával és könyvtárral.

Az innsbrucki Magyar Ház gondosan restaurált, az 1920-as években épült szecessziós villa, amelynek egyik oldalán parkszerű nagy kert, a másik oldalán udvar van, ahol lehetséges a lakók autójának parkolása. A műemlék épület Innsbruck egyik legszebb villanegyedében, Saggben található, gyalog két percre az Inn folyótól, húsz percre az óvárostól, tizenöt percre az egyetem gazdasági és társadalomtudományi kar épületétől, harminc percre az egyetem főépületétől. Persze a legtöbb diák a városban kerekpárral közlekedik.

Innsbruckban két egyetem (Innsbrucki Egyetem és Innsbrucki Orvosi Egyetem) és több szak- és főiskola működik. Az itt tanuló diákok száma meghaladja a 40 000-et. Ennyi diák egy 140 000 lakosú városban egyben azt is jelenti, hogy a diákszobák igen keresettek és drágák. A Magyar Ház feladatának tekintik, hogy a magyar diákok számára kedvező áron szállást biztosítson.

Az innsbrucki tanulmányi intézményeknek jó hírnevük van. A diákság közel egyharmada külföldről jön. A „Times” megítélése szerint (Times Higher Education Index) az innsbrucki egyetem 2010/11-ben Ausztria legjobb, 2011/12-ben Ausztria második legjobb egyeteme volt. Az innsbrucki egyetemi újság (UNIpress) 2010 márciusi számában közölt felmérése alapján a diákokthonban lakó egyetemistáktól az Innsbruckban működő harminc diákokthon közül a Magyar Diákokthon kapta a legjobb értékelést.

A Magyar Ház otthont nyújt a különböző magyar egyesületeknek. Az ezen célra kialakított helyiségekben lehetőség nyílik kulturális, társadalmi és vallási tevékenységük gyakorlására.

Itt működik az Innsbrucki Magyar Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége (IMEASZ) számos tevékenységet fejt ki. Így például minden pénteken kötetlen klub este van, ahova vendégeket szívesen látunk. Ezek az esték sokszor vacsorával, borkóstolóval, de mindig valami finom harapnivalóval gazda-

godnak. Szinte havonta van kisebb-nagyobb születésnap ünnepség nagy vacsorával és színes műsorral – ilyen volt Hanák Bea 80. születnapja – vagy kolbász és pezsgő keretében szerényebben, de mindig jó hangulatban. Itt vannak – és mindig ünnepélyes keretek között – a nemzeti ünnepeinkről való megemlékezések is – október 23., március 15., sokszor kulturális programok, mint például előadások, kiállítások, szoboravatások.

A Magyar Ház sokrétű rendeltetései közé tartozik időközönként templom jellegű használata is, ahol havonta szentmisét tartunk lelkes kis kórusunk és egyházközségi elnökszonyunk Riha Erika zenei vezetésével és kíséretével. Ezen szentmisék keretében immár az ötödik kereszteslőt ünnepelhettük Vass atya legnagyobb örömeire, és most már ez első házasságkötésre várunk. A Magyar Egyházközség hivatalosan elismert a Tiroli Egyházmegyében. A szentmisék nagyon jól látogatottak, és az agapék is közkedveltek.

Az Egyházközség szorosan együttműködik a Schenk Angyalka által vezetett Dr. Kozma György Cserkészcsapattal. A cserkészcsapat rendszeres programja mellett nagyon kedves és közkedvelt a karácsonyi és anyák napi ünnepsége, farsangi bulija, a magyar nyelvoktatásnak résztvevők évenként megrendezett irodalmi délutánja, évszázó ünnepe; a több ízben a kertben történő grillezések és játékdélutánok. A kisebb gyermekek az ugyancsak a Házban működő Bóbíta-Körben találhatnak társakra.

A Film Klub havonta egy-egy régi magyar film bemutatásával – a Tolnai Gábor által a korszakról, rendezőről, irodalmi, történelmi vagy egyéb forrásokkal kibővített tájékoztatásokkal – főleg a „rég” publikumhoz fordul az „emlékezet felfrissítése” jelszavával. A figyelő és emlékező publikum – részben azonos a „Magyar Hölgyek Találkozójának” résztvevőivel – (ugyancsak hetente egyszer) nagyon hálás a szellemi táplálékért.

Az anyagi terheket elsősorban magánadományokból, lakbérékből és tagságdíjakból fedezi a Ház Egyesület. Az Egyesületnek jelenleg 38 tagja van. Az elnökből és további öt tagból álló választott vezetőség havonta ülésezik, évente egyszer rendez közgyűlést.

A háromévenként megválasztott vezetőség viseli a felelősséget, intézi a Ház ügyeit és képviseli a diákokot „kifelé és befelé”. Működésünk ez ideig támogatta a bécsi Kancellári Hivatal valamint a magyarországi Bethlen Gábor Alapítvány. A Ház felújításához hozzájárult Tirol Tartomány és Innsbruck városa.

SCHENK GABRIELLA

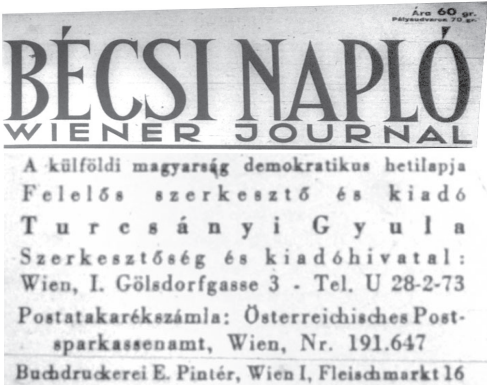

Turcsányi Gyula és a Bécsi Napló (1946–1947)

Az 1980 márciusában indult Bécsi Napló 1. számában Köszöntjük az Olvasót! címmel úgy mutatkozik be a „szerkesztőség” mögötti névtelen, azaz Hanák Tibor, hogy a magyar hírlapírás történetében előtte nem volt ilyen nevű lap. Koroly Péter Bécsben élő újságíró mindjárt az 1980/2. számban jelentkezett, felhívva a figyelmet „elődünkre”. Az ottani rövid ismertetésen túlmenően azóta sem nyílt lehetőség felderítésére, részletesebb bemutatására. Szerencsére, az ausztriai magyar emigráció történetével foglalkozó Erdős Kristóf fiatal történész érdeklődését sikerült az „elődre” irányítanunk, s így hosszú várakozás után mostantól folytatásokban ismertetjük létrejöttét, profilját, megszűntét. (Szerk.)

„*Turcsányi Gyula... a felszabadulás után a szocdem. »Világosság« c. napilap tudósítójaként Bécsbe utazott, ott magyar nyelvű hetilapot szerkesztett, a lap szovjetellenes irányt vett fel, emiatt a szovjet hatóságok lefoglalták. Turcsányi Párisba, majd Dél-Amerikába utazott, tudomásom szerint magyarelleness lapotpropagandában visz szerepet.*” – írta „Leitner Franz” fedőnevű ügynök egy keltezés nélküli jelentésében.

A *Bécsi Napló* - *Wiener Journal* 1946. augusztus 31-én indult. Turcsányi Gyula, aki felelős szerkesztő és kiadó is volt egyben, a szerkesztőséget a belvárosban, a Gölsdorfgasse 3. számban rendezte be. Nem csupán a bécsi magyarok érdeklődésére számított, lapját a külföldi magyarság demokratikus hetilapjaként definiálta. Terjesztése nem csak Európa legtöbb országában, hanem az Egyesült Államokban is folyt. Turcsányi 1945 előtt az *Est Lapok* riportere, szófiai, majd ankarai tudósítója volt. Bécsben – a szovjet állambiztonsági szervek információi szerint – az angol FSS-20 hírszerzőszerv tanulmányozta és

a pontosabb figyelés érdekében személyi titkárát is beszervezte.

Turcsányi még az első szám kiadása előtt felvette a kapcsolatot a Magyarok Világoszövetsége (MVSz) budapesti irodájával. A Világoszövetség elnökét a külföldi magyarsághoz szóló cikk megírására, továbbá rendszeres közlemények küldésére kérte. Ács Tivadar ügyvezető alelnök a kérésnek eleget téve, a MVSz *Dunai Kurir* című nyomatos tájékoztatóját rendszeresen postázta Bécsbe. Folyamatos tudósítást adtak tevékenységükről, belpolitikai eseményekről és a külföldön élő magyarságot érintő fontosabb kérdésekről. A szerkesztésnél kemelt szempont volt a magyar napilapokban meg nem jelenő, de jelentős vidéki hírek közlése. A gazdasági helyzetet jellemző beszámolókkal pedig a külföldi közvéleményt kívánták tájékoztatni a magyar helyzetről és a magyar társadalmat foglalkoztató tervekről. Ez utóbbit Turcsányi külön kérte, mivel a bécsi székhelyű külföldi tudósítók többsége hozzá fordult különböző gazdasági információkért.

Ácsnak írt 1946. szeptember 17-én kelt levelében külön megemlítette az Ausztriában élő magyar

emigránsokat: „*Ugyancsak kérem a külföldön élő magyarokat érdeklő rendeletek és intézkedések közlését. Például sok Ausztriában élő magyar felkeresett, hogy a most megjelent amnesztiarendeletet szerezzem be számukra. Egész biztos, hogy sokan vannak köztük, akik ezt a rendeletet azért keresik, mert haza szeretnének menni és az eddigi rémhírek után most egy hivatalos rendeletről kívánnak meggyőződni arról, hogy otthon nem esik bántódása annak, aki nem követett el büncselekményt.*”

1946. szeptember végén a szerkesztőség már budapesti irodával is rendelkezett. A Bécsi Napló alapvetően baloldali, szociáldemokrata lap volt. Heti rendszerességgel, minden szombaton jelent meg. Az ötödik lapszámban – 1946. szeptember 28-án – rövid értékelést adtak közre addigi munkájukról. A hetilap „*jelentős visszhangot váltott ki a nemzetközi sajtóban*”. Az első szám vezércikkében a dunai államszövetség tervéről nyilatkozott Leopold Figl, a második osztrák köztársaság első kancellárja és Szakasits Árpád, magyar miniszterelnök-helyettes. Ezt a *Wellpresse*, az angol világhírszolgálat bécsi lapja, címlapon közölte és a bécsi rádió is ismertette. Az értékelés szerint a világ minden tájára eljutott, még a párizsi *Le Monde* is közölte. A további eredmények között olvashatjuk, hogy a Hans Frenzel osztrák közellátásügyi miniszter által jegyzett írást a Vörös Hadsereg bécsi lapja, az *Österreichische Zeitung* ismertette. A budapesti lapok közül a Szakasits-cikket a *Világosság*, a Mussolini kivégzésének „hiteles történetéről” írott történelmi riportot a *Szabadság* című „demokratikus napilap” vette át teljes terjedelmében. Egyéb tudósításait többek között a *Magyar Nemzet*, a *Dolgozók világlapja* és a *Reggel* közölte. A lap ars poe-ticája volt, hogy a „*demokratikus Magyarország*

Bécsi Graben (magyar vonatkozása)

problémáival, a Dunavölgyének égető kérdéseivel és Közép-, valamint Dél-Európa gazdasági helyzetével” foglalkozzon. Továbbá „az új hetilapra fontos feladat vár az osztrák-magyar baráti (sic!) viszony kiépítése és elmélyítése terén is.”

ERDŐS KRISTÓF

Források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
3.2.1. Bt-940/2 „Leitner Franz”
4.1. A-872/1 M. Kir. HM. VKF/2. osztály (Szovjet áb.-tól átvett anyagok II.)
Magyar Országos Levéltár
XIX-B-7 Magyar Kivándorlókat és visszavándorlókat védő iroda 27. d.
Országos Széchényi Könyvtár
Bécsi Napló 1946-1947

DR. CSERJÁN KÁROLY

Az ausztriai magyar egyesületek elemzése

Minden Ausztriában élő magyar tud egy vagy több ausztriai magyar egyesületről. Hogy melyik magyar organizáció hol, milyen közönségnek, milyen lehetőségeket nyújt, részleteiben nem ismeri senki. Az ausztriai magyar egyesületek szerkezetéről, céljairól, tevékenységéről hiányoznak az empirikus statisztikai adatok. Az erre vonatkozó kutatás igényét Deák Ernő vetette fel az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége (KSZ) keretében. A valós információk hiánya az Ausztriai Magyar Kerekasztal (AMK) tárgyalásai során is megnyilvánult és indokot nyújtott az egyesületek felmérésére vonatkozó tudományos munka javaslatára. Első lépésként az ausztriai magyar egyesületek írásbeli megkérdezésére került sor. Ezt a vizsgálatot az Ausztriai Magyar Kutatóintézet (AMK) végzi a Magyar Tudományos Akadémia, “Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága” támogatásával. A kutatás Cserján Károly vezetésével, Blaskó Katalin és Kókai Károly közreműködésével folyik. Az adatok statisztikai kiértékelését Jávorszky Károly végzi.

A megkérdezés célja empirikus módszerekkel fel tárt adatok és információk felvétele és közlése az ausztriai magyar egyesületek munkájának érdekében! Betekintést szeretnénk nyújtani az ausztriai magyar egyesületek és természetesen a magyar lakosság életébe különböző érintett csoportok számára, a támogatást nyújtó közigazgatási és privát intézmények képviselői részére.

A kutatás tárgyát képező egyesületek és intézmények meghatározása Szemerédi Tibor „Ausztriai Magyar Műsor- és Médiaösszesítő”-jére épül. Erre támaszkodva Radda Marika 55 egyesületet és intézményt tartalmazó listát állított össze, ami a cím és más elérhetőségi adatok mellett a vezetőségi tagok neveit is tartalmazza. Ezek alapján 55 intézmény képezi az írásbeli megkérdezés tárgyát.

A kérdőív az ausztriai magyar egyesületek egzisztenciális érdekét képező tényezőket kívánja felmérni. A kérdőív tartalmi részlegeit képezik pl. az egyesületek céljai, a csoportérdekek képviselése, az alakulás és kibontakozás időbeli folyamata, az egyesületek vezetőségének és tagságának nagyságrendje, állampolgársági összetétele, az anyagi források megoszlása, a rendezvények tartalma, gyakorisága, a résztvevők nagyságrendje, az anyagi támogatás ténye és struktúrája, az együttműködés szükségszerűsége és formái.

A kérdőív szerkesztése több egyesületi vezető és munkatárs közreműködésével készült. Két egyesületi vezető tiltakozott a következő kérdések témája ellen: Az 1976. évi osztrák népcsoporttörvénnyel való azonosulás kérdése; a vezetőségi tagok jelenlegi és korábbi állampolgársága; az egyesületi tagok jelenlegi és korábbi állampolgársága; az egyesületek helyiségekkel való rendelkezése; a támogatás ténye és gyakorisága Ausztriából és Magyarországról; a fenn-tartáshoz szükséges anyagi források aránya; biztosí-

tott-e az egyesület hosszú távú működése. A két egyesületi vezető ezeket a számukra kétséges kérdésekkel szembeni fenntartásokat közölte a megkérdezett egyesületek vezetőinek többségével. A kérdőívvel kapcsolatban adódott véleménykülönbségekben az egyesületek döntő többsége nem foglalt állást. Több szóbeli kísérleti interjú és a különböző vélemények mérlegelése után a kérdőív szerkesztése elkészült.

A 2011. november 6. kiküldött 53 kérdőívből november végéig kettő érkezett vissza. Két további egyesület bevonásával, tehát 55 intézménytől kétszeri fel-szólítás után 2012. március közepéig 24 válasz érkezett, ami 52 százalék válaszarányt jelent. Ezek szerint a felkért egyesületeknek kb. fele vett részt a kutatásban. Ez az írásbeli megkérdezések terén viszonylag jó eredményt jelent, mert köztudomás való kevés embernek van kedve a kérdőívek kitöltéséhez és visszaküldéséhez. A viszonylag jó eredmény ellenére a kérdőívek nem nyújtanak elegendő statisztikai lap reprezentatív adatot az ausztriai magyar egyesületek hatáskörének és hatalmas munkájának valóságos ábrázolására.

Kilenc egyházközség tartózkodott a részvételtől, mert a fennálló törvények szerint az egyházak nem egyesületek. Ez lényeges hátrányt jelent az ausztriai magyar intézmények hatáskörének felmérésére, hiszen egyetlen kérdőív adatai alapján, évente több ezer Ausztriában élő magyar vesz részt az istentiszteleteken. Erről arra lehet következtetni, hogy az egyházközségek hatásköre az anyanyelven működő intézmények között valószínűleg a legnagyobb.

A beérkezett válaszok szerint aránylag sok egyesület vezetősége nem hajlandó arra, hogy az egyesület szerkezetére, kapacitására, anyagi forrásaira vonatkozó adatokat statisztikai kiértékelés tárgyává tegye. Néhány egyesület elnöke már a megkérdezés tervezésére vonatkozóan megtagadta a megkérdezésen való részvételt. Az egyesületek jelentős része bizonyos „kényes” kérdésekre, pl. a tagok száma, az anyagi források összetétele, nem volt hajlandó válaszolni. A tartózkodás arra utal, hogy több egyesület nem kívánja alapelemet felfedni, mert esetleges összehasonlításokat nem tart kedvezőnek más egyesületekkel, intézményekkel. Feltehető az is, hogy a nyilvánosságban fennálló vélemény bizonyos előnyöket, előjogokat biztosít, amik a vélemények változása esetén szintén változhatnak. Hasonló meg gondolásokon alapul azon állásfoglalás, amely szerint az egyesületek megkérdezése rangsorolás alapját képezi, amely bizonyos egyesületek részére hátrányos és bizonyos egyesületek részére előnyös megítélést jelent. Ezeket a tényezőket természetesen figyelembe kell venni a válaszarány megítélésében.

Az egyesületek munkájának tárgyilagosa, kapacitása és a rendezvények gyakorisága szerinti bemutatása érdekében további források bevonására is szükség van. Ennek érdekében a következő adalékok felmérése van folyamatban:

1. Az illetékes hatóságnál (Vereinspolizei) bejegyzett egyesületek célkitűzéseinek és a célok elérésére meghatározott eszközök dokumentációja.
2. Az Ausztriai Magyar Műsor- és Média Összesítő kiértékelése.
3. A honlapok tartalmi analízise.

Ez a munka folyamatban van, az eredményeket később közöljük.

A válaszok aránya, a tartózkodó kilenc egyházközség nélkül a megkérdezett városokban és tartományokban teljesen különböző: az innsbrucki (2) és a linzi (3) egyesülettől nem érkezett válasz. A burgenlandi egyesületek (10) 20%-a válaszolt, a bécsi egyesületek (13) nagy többsége (59%) kitöltötte a kérdőívet. A salzburgi (2), a stájerországi (4), valamint az Alsó- és Felső-Ausztriában működő egyesületek (3) kivétel nélkül válaszoltak. Az eredmények élesen tükrözik, hogy a megkérdezésen való részvétel helyenként minimális és helyenként maximális. Különös figyelmet érdemel a Burgenlandban tapasztalható tartózkodás, 20%-os válaszarány, éppen úgy az Alsó- és Felső-Ausztriában, Salzburgban, Stájerországban mutatózó 100 %-os válaszarány, és a Bécsben is jelentékeny, 59%-os részvétel. Utalni kell arra is, hogy a kutatás eredményei jórészt bécsi (54%), Bécs környéki (13%) valamint a gráci (17%) magyarok véleményét tükrözik. A burgenlandi egyesületek vélemény-nyilvánítása (8%) nem jelentős.

A 24 válaszoló egyesület vezetőségi tagjainak száma 67. Ha a megkérdezett, de választ nem adó egyesületekben a vezetőségi tagok száma hasonló, úgy a kutatásba bevont 46 egyesületben (a 9 egyházközség nélkül), mintegy 128 vezetőségi tag dolgozik. Amennyiben a Radda Marika által kidolgozott lista adatait összeadjuk, úgy az egyesületeket számon tartó hivatal (Vereinspolizei) dokumentumaiban 247 vezetőségi tag szerepel. Minden valószínűség szerint ez a csoport évente több ezer órát fordít az Ausztriában élő magyarok közösségi életének fenntartására! Az ausztriai magyar egyesületekben vitathatatlanul elismerésre méltó munka folyik.

Az egyesületek döntő többségében rendelkezésre állnak a modern kommunikáció eszközei: telefon 88%, e-mail 92%, honlap 6%. Az egyesületek 4%-a rendelkezik, 2%-a nem rendelkezik saját helyiséggel. Irodája, klubhelyisége és előadóterme az egyesületek 1%-ának van. További 16% egy helyiséggel (pl. klubhelyiséggel 8%) rendelkezik. A helyiségek nagyságára vonatkozóan az egyesületek nagy többsége (63%) nem válaszolt. Az eredmények inkább helyiséghiányra, mint -bőségre utalnak.

A válaszoló 24 egyesület nagy többsége (62%) az utóbbi 25 év alatt alakult. Ezek szerint a magyar egyesületek jó része viszonylag új alapítás. Mindenesetre van olyan egyesület is, amely több mint 100 éve létezik.

A válaszoló egyesületek felében az osztrák állampolgárságú vezetőségi tagok aránya 51% fölött van,

tehát többséget képez. Ezzel szemben csak egy egyesület van, ahol a vezetőségben nincs osztrák állampolgár. Az egyesületek aránya, melyekben a magyar vezetőségi tagok része 51%-nál magasabb, sokkal kisebb, 17%. Lényegesen magasabb az egyesületek részlege, 29%, melyekben nincs magyar állampolgárságú vezetőségi tag. Az osztrák vezetőségi tagok arányára vonatkozó kérdésre minden egyesület válaszolt. Ezzel szemben a magyar egyesületi vezetők állampolgársági arányát az egyesületek 42%-a nem válaszolta meg.

Az egyesületek tagjaira vonatkozó kérdésre a válaszoló egyesületek fele válaszolt. Egy egyházközség és egyesület van, melyben a tagok számát több mint 1.000-re, további kettőben 500 és 1.000 közöttire becsülik.

A rendszeresen fizető tagok számára vonatkozó kérdésre 75% nem adott választ. Ezzel szemben a tagdíj összegére vonatkozó kérdésre minden egyesület felelt; az egyesületek két harmadában (67%) a tagdíj nagyságrendje 51–99 Euróí terjed.

Arra a kérdésre „Milyen csoportérdekeket képvisel az egyesület?” a vonatkozó eredmények egységes álláspontra utalnak. A válaszoló egyesületek fele, tehát az ausztriai magyar népcsoport (osztrák állampolgárságú magyarok), az Ausztriában élő magyarok, valamint a saját egyesület érdekeit, közösen képviseli. További 17% az ausztriai magyar népcsoport és az Ausztriában élő magyarok érdekeit képviselik közösen. Erre a kérdésre csupán négy egyesület nem válaszolt (17%). Kizárólag a saját egyesület érdekeit képviselve csupán egy egyesület törekvése (4%). Az érdekképviselő terén tehát nincs egységes álláspont!

Azzal a kérdéssel kapcsolatban, „Azonosítja-e magát az egyesület az 1976. évi osztrák népcsoporttörvény meghatározásával?” az egyesületek 46%-a igenek, 13% -a nemmel válaszolt; az egyesületek 38%-a nem adott választ. Amennyiben csak a válaszoló 15 egyesület állásfoglalását tekintjük, úgy 73%-os azonosulással szemben 20% a tartózkodás, valamint egy „igen is és nem is”, álláspont, (7%) mutatkozik. Ezeknek a különbségeknek valószínűleg nincs szignifikáns befolyása az ausztriai magyarok érdekében folyó munkára. Ezt a hipotézist további kiértékelés folyamán fogjuk felülvizsgálni.

Szociológiai, különösen organizáció-szociológiai szempontból a kutatás figyelemre méltó eredményeket bocsát rendelkezésre. Ezek az egyesületek szerkezetére, kapacitására, de főképp az ausztriai magyar egyesületek és a magyar lakosság életére vonatkozó adatok mellett az egyesületek között fennálló kapcsolatok és ellentétek kezelésére, jelentős információkat szolgáltatnak. A felmérés alapján megmutatkozó felismerések gyakorlati alkalmazása a kutatás legfontosabb célkitűzése, már csak azért is, mert egyesületi vezetők, népcsoport kutatók, illetékes hivatalnokok és magánszemélyek felhasználhatják az ausztriai magyar közösségi élet jövőbeni alakítása érdekében.

„...mind egyek vagytok”

NEMZETI ÖNKÉP ÉS SZOMSZÉDSÁG címmel tartotta meg az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem ez évi kongresszusát, akadémiai napjait, mégpedig Félix-fürdőn, a Partiumban, azon a tájon, ahol Szent László királyunk és Janus Pannonius szellemét még mindig nem tudta teljesen kitörölni a karvaly idő, a kíméletlen enyészet, a lomha feledés. Tettek is arról a jelenlévők, Amerika, Skandinávia, Nyugat-Európa, Kárpát-medence, Balkán EPMSZ tagjai, hogy legalább a szakrális, legalább az imaginárius térben és időben egyek legyünk, mi, hajdanvolt és ma élő magyarok, tömbben és szétszórátásban, magyar többségben és szórványban; érzékeny töprengők, felelős értelmiségiek: lelkipásztorok, írók, költők, történészek, mérnökök, antropológusok, színészek, technikusok, filmrendezők, szavalművészek, orvosok, táncosok, nyelvészek... Alig van szakma, amelyet ne képviselt volna valaki s szerencsére nemcsak az öregek, fiatalok is voltak bőven, csak két példát említek, Párizsból Szabó Ágnes, a híres esztétánk, szociológusunk, Szabó Zoltán lánya, és Kolozsvárról Egyed Péter, ragyogó kedélyű szépiró és egyetemi tanár. Igen, széles, nagyon széles skálán valósult meg a kitűzött cél, a közös gondolkodás nemzeti önképünkről, ugyanakkor életstílusunk, kultúrájnk és taktikánk arról, miképp viszonyuljunk szomszédainkhoz.

„...*mind egyek vagytok*” – idézte Pál apostolt Hermán M. János hollandiai hitszónokunk, hogy aztán a viták éppen arról folyjanak, miképpen maradhatunk meg másságunkban, szép anyanyelvünk erdőrengeteiben, hogy tudjuk úgy óvni, ápolni, gazdagítani magyar kultúránkat, hogy abba nehogyszívárognon más népek lebecsülése, de az ellenünk évszázadok óta gyakorolt diszkriminációt is kivédjük, vagy legalább tompítsuk.

Új stratégiák kidolgozására van szükség, mert milliók élnek az ország határain kívül, s ha valós önképet akarunk, akkor mindenki számít, az amerikai magyar, a nyugat-európai, a felvidéki, a kárpátaljai, a délvideki, az erdélyi, a csángó, akik nélkül nemcsak területében, hanem tudatában, kultúrájában, identitásában is csorba az anyaországban élő nemzet.

Szabó Zoltán-év van, száz évvel ezelőtt, 1912-ben született, s az ő „*szellemi honvédelmét*” kell folytatnunk, most már nem a hidegháború ascarkodásával, hanem az európeerek nyelvén, azokat a humanista hagyományokat követve, amelyek elviselhetővé tették az együttélést a Duna mentén. Balla Bálint Berlinből, András Sándor Nemesvitaról (nemrég költözött haza!) jött emlékezni a nagy elődre, a *Nyugati vártán* két kötetes kiadványt ismertetnek, Szabó Zoltán egybegyűjtött, Nyugaton keletkezett írásait ajánlják jó szívvel a hallgatóságnak.

A nemzet, az ország, a haza, a társadalom fogalmát írják körül más előadók (Ábrahám Barna történész, Láng Gusztáv és Kántor Lajos irodalomtörténészek), változik minden, már nem érvényesek teljes mérték-

ben a XIX. században kialakult eszmények, legalábbis nem alkalmazhatók, nem értelmezhetők úgy, ahogy azt a negyvennyolcas forradalmárok tették, mert megváltozott körülöttünk a világ, most mindennek előtt a mondializmus, a rosszul értelmezett egyetemesség a fő veszély, az ellen kell okosan, megfontoltan védekezni. Igen fontos az éltető, a gyökerettes regionalizmus, azokból a forrásokból kell táplálkoznunk, amelyek valóban léteznek, a nyelv, a folklór, a hagyományok, a világi és egyházi közösségek, a család, a rokonság megtartó erejében lehet bízni, minden délibábos elmélet csak árt a nemzetnek.

Perdöntő az egyén döntése! Különösen nemzetiségi sorsban a nemzettudat megvallása „*mindennapos népszavazás*”. Elvont, elképzelt, elméleti nemzettudat nincs, az egyének nemzettudatából, minden magyarul beszélő egyén önkéntes döntéséből áll össze nemzeti identitásunk.

Igen fontosak az érzelmek, magyarnak lenni nem csak nyelvismeretet jelent, hanem vonzalmat, entitást, lelkes rajongást mindazzal szemben, amit öseink ránk testáltak, és amit mi, mai magyarok megvalósítunk.

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem nem kíván csak gyűlésező egyesület lenni, vezetői, Varga Pál, Szöllősy Pál óvtak attól, ne merüljön ki tevékenysége az évi konferenciák megtartásában.

Áldozócüstitörtőkön látogattuk meg a Hegyköz egyik faluját, Sített, ahol Mátyás Attila, nagyváradi evangélikus lelkész és a helyi Gavrucza-Nagy Emese tiszteletes asszony hirdetett ígét a híres, középkori református templomban, utána a polgármesterrel, a község lakóival beszélgettünk fehér asztal mellett. Megtutuk, ezer gondjuk-bajuk ellenére elviselhető az élet itt, a Nagyváradtól észak-keletre eső magyar nyelvszigeten. Semmilyen külső segítségre nem számíthatnak, saját erejük, tehetségük, szorgalmuk a hajtómotor, amellyel kiizzadják az emberi élethez szükséges javakat, s arra is vigyáznak, nyelvükben, kultúrájukban se essen kár.

Nagyváradon a Szigligeti Színház egyik előadását néztük meg, s másnap az Országos Széchényi Könyvtár aligazgatójának, Boka Lászlónak a közreműködésével a legjobb versmondó színészek irodalmi színpada Ady szellemét hozták el Félix-fürdőre. Valamikor európai szintű város volt a „*kőrősparti Párizs*”, jó volt ízelítőt kapni a holnaposok: Ady, Juhász Gyula, Dutka Ákos urbánus mozgalmának szép akaraiból.

Nem kétértelmű, hanem kettős jelentésű lett az apostol szava. *Mind egyek vagyunk emberként, európaiként, és mind egyek vagyunk – magyarként.* Magyarságunk és emberségünk feltételezi egymást, a rész és az egész viszonya kezd újból harmonikussá válni a Kárpát-medencében. Ezért munkálkodik az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.

H. I. J.

Az irodalom, mint híd

A bejáratról jobbra van az ismertetőjel: néhány apró, a magyar nemzeti színekben a szélben lebegő háromszögletű lobogó. Tavasz virágokkal pompázó előkert, a villa bejáratánál barátságosan mosolygó vendéglátók: Gudrun asszony és Dr. Wolf Brzoska úr. Több műérzékre és ízlésre valló szobán keresztül végre a Magyar Könyvtárba vezetnek.

Ki gondolta volna, hogy itt, mélyen Felső Svábsországban, Ehingenben alighanem egy egyedülálló intézmény létezik: a különleges, magántulajdonban levő gyűjtemény, amely a 2009. január 31-én megalapult „*Ehinger Bibliothek – Ungarische Literatur in deutscher Sprache / Ehingeni Könyvtár — Magyar irodalom német nyelven*” közhasznú társaságként iktatódtott be. Vagyis egy könyvtár a magyar írók által németül megírt könyvek számára. Hogy-hogy? Miért írának magyarok németül? Van rá több indítók? A szerzőt, aki maga is annak vallja magát, barátságosan és türelmesen világosítják fel. Végpillantva a teli polcokon máris meggyőződött, hogy nem csak a magyar irodalom nagyjai képviseltetnek rajtuk fordításokban. A témakörök szerinti felosztás átfogja a klasszikusokat, a történelmi anyagot (Második világháború, holocaust, a magyarországi németek elűzése, az 1956-os felkelés, a számkivetés, a fordulat). Nem kizárólag magyar, hanem más kelet-európai nemzeti irodalmakat is. Néhány roma-kötetet.

Miután a könyvtár már kb. 300 szerzőtől 1500 kötetet, ezen kívül a magyar irodalmat tárgyaló folyóiratokat öleli fel, magyarázza a könyvtáros Gudrun asszony, döntenünk kellett, így immár kizárólag a magyar irodalommal foglalkozunk. A férjem ugyanis nyugdíjaztatása után külön feladatkört vett át a könyvtárban.

Meg kell kérdeznem, honnan ered a német házaspár érdeklődése Magyarország és irodalma iránt?

- Hát onnan, hogy két évet Magyarországon töl-

töttünk. Tanár férjem oktatott és én megkíséreltem mindent magamba szippantani. Az ország és lakói igen megnyerték tetszésemet. A népfőiskolai magyar nyelvvoktatásban ma is részt veszünk.

Az ehingeni könyvtár feladatkörébe tartozik a művek és szerzők irodalmi feldolgozása és kiértékelése, a kölcsönadás, az irodalmi rendezvények szervezése és az irodalom bemutatása nyilvános kiállításokon, világsít fel Gudrun asszony. A könyvtár tevékenységét számos német- és magyarországi kiállítás igazolja. A könyvek kiállítása magában véve is művészet, mondja Gudrun asszony. De megéri a fáradozást, mert a szakzerű bemutatás azonnal felkelti az olvasók érdeklődését. Büszkélkedhetünk első kiadásunkkal is: az általam megírt és 2010-ben megjelent „Magyar származású írók”. Lexikon”.

A könyvtár mindenekelőtti célja a német-magyar kulturális kapcsolatok és főként az irodalom támogatása. Dalos György író és történész szerint a könyvtár megalapítása „valódi kulturális cselekedet”.

A könyvtár használata előzetes megállapodás szerint minden tudományos és irodalmi érdekltségűnek a rendelkezésére áll. A tagdíj évi 20 Euro. Elérhetőség: Gudrun & Dr. Wolf Brzoska, Goethestr. 1, 89584 Ehingen, Tel. 0049/7391 6650; E-Mail: ungarnliteratur-deutsch@web.de, Homepage: www.ungarische-literatur.eu.

- A könyvtár azért nem maradhat örökké magántulajdonban, jegyzem meg.

- Így van. Máris keresünk olyan intézményeket, amelyek hajlandók lennének kb. 3 év múlva átvenni gyűjteményünket. Gondolunk például a regensburgi Osteuropa-Institutra vagy az Ungarisches Institutra, esetleg a berlini Osteuropazentrum jöhetne még számításba, mondja Dr. Brzoska kiegészítőül. Mert mi is az irodalom, ha nem egy híd?

SCHIFF JÚLIA

San Francisco magyarságáról

A világban szétszóródott magyar közösségeknek a máshol élő magyarokkal való megismertetése igen fontos és hiánypótló feladat. Négy földrészen is élnek számottevő nagyságú csoportok (Európán kívül Észak- és Dél-Amerikában, Ausztráliában, Új-Zélandon és csekély számban Dél-Afrikában is), így ezek a vizsgálatok csak lépésenként és egy-egy kisebb földrajzi egységre összpontosítva képzelhetők el reálisan. Emiatt érthetően kevés azok száma is, akik átfogóbb képet tudnak nyújtani az emigráció világáról valamely konkrét szempont szerint. Ilyen például Török István munkája 1978-ból (*Katolikus magyarok Észak-Amerikában*), amely az egyházközösségek életét vázolja, Borbándi Gyula két műve a teljes magyar diaszpóra életét igyekszik összefoglalni, elsősorban az intézményes lét szintjén (*A magyar emigráció története 1945-1985, és Emigráció Magyarországra, 1985-1995-ig*), vagy Joseph Széplaki történelmi áttekintése 1975-ből (*The Hungarians in America 1583-1974*). Meg kell említenünk a pittsburghi Várdy-professzorházaspár munkáját is, valamint egyedülálló forrásértékű miatt a *Katolikus Magyarok Vasárnapja Kalendáriumát*, amely 1992-ig jelent meg (legutóbb az Ohio-i Youngstownban) és a jelenleg is kiadott *Bethlen Naplárt* Ligonierből, Pennsylvaniából.

Mint szerző a (Los Angeles után) második legnagyobb kaliforniai közösség bemutatását tűztém ki célul. San Francisco-n ma már nemcsak magát a várost, hanem az Öböl nagyobb környékét kell értenünk, mert itt is jellemző az elővárosokba költözés, amelyhez nagyban hozzájárul a Szilícium Völgy folyamatos fejlődése is, új munkahelyeket kínálva. A teljes terület tehát mintegy száz-százhusz mérföld átmérőjű kört alkot (kb. 160-200 kilométer), ebben a főbb települési egységek San Francisco mellett az alatta elterülő Félsgiget települései, és Oakland valamint Berkeley városai az Öböl keleti partján.

Az itteni magyar bevándorlás már ugyan a múlt század elején elkezdődött (a II. világháború előtt például volt *Dalárda*, sőt *Segélyegylet* már 1890-ben), ám jelentősebb létszámú magyar csak az 1956-os szabadságharc után érkezett, mivel azelőtt, főként a repülőgépforgalom kezdetlegesebb volta miatt a nyugati part igen távol esett az ország egyéb részeitől. Becslések szerint a környéken ma vagy tízezer honfitársunk élhet, melynek mintegy 10-15%-a részt vesz a magyar események valamelyikén.

A két legfontosabb intézmény (mint máshol is a világban) a két egyház, azaz a **Magyar Katolikus Misszió** és a **Magyar Református Egyház**. A Misszió (www.hungariancatholicmission.com) jelenleg Portola Valleyben működik, ahol bencés szerzetesek 1957-ben magyar iskolát alapítottak **Jávör Egon** vezetésével. (Mindszenty bíboros kétszer is járt itt.) Ez azóta amerikai kezelésbe került, ám két bencés, **Németh Maurusz** és **Horváth Piusz atya** a misszió keretein belül lelkesen ellátja a közösséget. (A Misszió korábbi meghatározó alakjai **Jaszovszky József** és **Hites Kristóf** atya volt.) A református hívek a kilencvenes évek közepe óta Redwood Cityben gyűlnek össze, ahol a templom (www.reformatustemplom.com) magyar tulajdonban van és 2002-ig **Nt. Katona Jenő** volt a lelkipásztor, majd 2003 októberétől **Nt. Magyar-Köpe Gábor** látja el a híveket. (Itt korábban **Nt. Borbás Antal** néhai tiszteletesről kell szólnunk, akinek szolgálati idejében a református gyülekezet még a 119 27th St. alatti épületet használta San Franciscoban.)

Mindkét egyház otthont ad nemzeti ünnepeink megemlékezéseinek és kulturális eseményeknek is,

és rendszeresen támogatják a magyarországi és kárpát-medencei rászorulókat. A március 15-i központi ünnepélyt felváltva a Református Egyház ill. a Misszió rendezi, Szent István napját pedig már 1958 óta a San Francisco-i Golden Gate Parkban ünnepeljük a városi (amerikai) zenekar közreműködésével. Ennek szervezője 1961-től **Tárczy-Kovács Erzsébet** volt, majd ezt a munkát a 80-as évek végén **Rékay András**, a **Szabadságharcos Szövetség** (www.szabadsagharcos.org) helyi szervezetének elnöke vette át. Augusztus 20-a hetében egyébként már hagyomány, hogy a polgármester a magyarok jelenlétében kitűzi a városházán a polgármesteri iroda erkélyére a magyar nemzeti lobogót. Október 23-áról két helyen is megemlékeznek, először szombat este a Református Egyház rendezésében ünnepi műsorral a hagyományos ún. Serlegvacsora keretében, majd vasárnap délután megkoszorúzzák a San Francisco State Building udvarán 1986 óta álló **Gloria Victis magyar emlékművet**, a környékbeli néhai **Róza Olga** alkotását.

Optimizmusra ad okot a **Csoboth Tamás és felesége, Éva** által 1969-ben alapított élénk **cserkészet**. **Gilbert Szilvia**, **Némethy Dia** és **Rác Árpád** vezetésével jelenleg majdnem száz tagból áll a 77-es sz. Béri Balogh Ádám fiú és a 43-as sz. Lósárdy Zsuzsánna lány cserkéscsapat (www.sfcskerkesz.com); ügyelnek arra, hogy az oktatás nyelve a magyar maradjon. Ez a vidék ebből a szempontból talán kedvezőbb helyzetben van, mint mások, éppen azért, mert sok munkaterőt vonz, köztük gyakran gyermekes családokat.

A szervezetek közül meg kell említenünk még a volt **Corvinus Kulturális Egyesületet** (kb. 2004-ig), a volt **Kővirág Dalegyüttest** (2010-ig), a 90-es években működött **Magyar Kultúr-Központot**, az **Eszterlánc Népi Együttest**, de van működő **focicsapat**, hagyományörző **huszárcsoport** (www.california-hussars.com), s **Magyar Mérnökök Társasága** is **Tóth László** vezetésével. 1957-től körülbelül a hetvenes évek végéig az 1956-os melbourne-i Olimpia menekült sportolói által alapított **Pannónia Sportklub** (625 Polk St.) adott otthont a legtöbb rendezvénynek, 1992-ig Magyar Háza is volt a közösségnek, először a **Tósa-ly-házaspár** és **Nimród atya** által a 60-as évek közepén létrehozott **Szt. István Ház** a 3435 Mission St. alatt, majd utódja a belvárosban, a **Stephaneum** (1040 Geary St., 1977-től 1992-ig), melyek az emigráns élet központjaként szolgáltak, és sok neves személyiséget láttak vendégül, mint például Mindszenty bíborost, Tollas Tibort, Szőrényi Évát, Szelezcky Zitát, Gábor Áront, Wass Albertet. A közeli Berkeley egyetemen dolgozik **Vörös Katalin**, aki email-lista segítségével igyekszik összefogni a magyar diákokat és tanárokat.

Természetesen az összes magyar csoportnak rengeteg fáradhatatlan tagja van, mindannyiukat nehéz volna felsorolni, ám munkájukért hálásak vagyunk. Ezért inkább - a teljesség igénye nélkül - azok közül emelek ki néhányat, akik az *egész emigrációs közösségi élet területén* végeztek kiemelkedőt: a 2006-ban elhunyt **Dr. Fabó László** könyvtérjesztő és könyvkiadó (aki egyben a MHBK helyi elnöke is volt), a néhai **Avvakumovits Ottó** cerkészparancsnok, a **Hites-** és **Persik-családok**, néhai **Dr. Szabó Gyula**, az **Örly-** és a **Magyary-Kossa-házaspár**, **Dr. Fazakas Ferenc**, és **Dr. Szabó Károly** és **Magdolna**.

A San Francisco-i közösséget **Dr. Voisin Éva tiszteletbeli konzul** és **Könnnyű Ernő** volt kaliforniai, később federalis képviselő is támogatja. Könnnyű Ernőnek köszönheti a San Francisco-i magyar közösség, hogy az 1956-os Szabadságharc 30. évfordulóján felállított Gloria Victis emlékszobor legnagyobbreszt Kalifornia állam anyagi támogatásával valósult meg.

DR. TÓTH GERGELY

VOGL, A PUSZTA KÖLTŐJE

Február 7-én kellett volna megemlékezni születésének 210. évfordulójáról. Johann Nepomuk Vogl-t a puszta költőjeként tartották számon a kortársak. Megzenésített dalaival, balladáival, rövid elbeszéléseivel a bécsi biedermeier jellegzetes költője volt. Nyugodt, mondhatnánk kényelmes hivatalnok pályafutása szöges ellentétben állt írói buzgóságával, újságírói és kiadói tevékenységével. Az 1848-as forradalom után kezdett elapadni írói vénája – úgyszólván túlélte önmagát. 1866-ban hunyt el. Vogl kiruccanasainak legkedvesebb helye a Fertő tó melletti Boldogasszony volt, ahonnan édesanyja származott. *Hangok és képek Magyarországról* c. kötete 2., bővített kiadásában szép anyaságának nevezi azt az földet, amihez kedves emlékek és vágyak kötődtek. Egyes kortársai jellegzetes magyar, vadromantikus vonásokat véltek benne felfedezni, ami mégsem annyira – egyébiránt német ajkú édesanyja családjáról –, mint inkább nyugtalan, kalandos természetére volt visszavezethető. A Hangok és képek Magyarországról több magyar tárgyú balladát is tartalmaz, mint *Hunyad, Pandur és rabló, Magyar nő, A magyar*

lovacska, Thököly anyja, Magyar halál stb. Ugyanúgy egyes dalaiban is fellelhetők a „magyar” alakok, pl. *A huszár, Esti szomorúság, Tokaji mellett énekelni* stb., de kisebb ciklusok is hasonló címet viselnek: *Pusztai dalok, Énekek a Balatonról, Cigánydalok, A csikós* stb.

Vogl Johann Nepomuk a legkülönbözőbb európai nyelvekből fordított és ültetett át műveket, úgyhogy saját alkotásai mellett mint fordító és kiadó is kora jelentős kultúrákövetítőjének számít. Versei és dalai tartalmuknál és felépítésüknél fogva életében nagy népszerűségnek örvendtek, nem csak belföldön, hanem külföldön is, ugyanis számos soknyelvű fordításra ösztönöztek. Napjainkra azonban szinte feledésbe merült az “osztrák ballada atyja”, ahogyan a kortárs kritika szokta illetni. Azonban csal a látszat. Őt ugyan a feledés homálya fedi, dalai azonban ma is felhangzanak a világ legkülönbözőbb koncerttermekben, és így kis alkotásai azonban világirodalmi szintre emelkedtek Franz Schubert, Carl Loewe, Franz von Suppé és mások megzenésítésében.

MARGARETE WAGNER

Az ausztriai magyarok jelene és jövőképe

Deák Ernő cikkének II. része
Magyar közösségek szerepe és jelentősége

EBBEN A KIALAKULT ÁTMENETISÉGBEN mégis a meglévő közösségekből, egyesületekből, egyházakból kell kiindulnunk. A rendőrségi bejelentések alapján félszáz fölé tehető az Ausztriaszerte létező magyar közösségek száma. Ha ezekből levonjuk az egyházakat, helyesebben lelkeszségeket, 45 kisebb-nagyobb nyelví-kulturális közösséggel van dolgunk. Ők láthatják el azokat a teendőket, amik nélkül nem képzelhető el az ausztriai magyar népcsoport jövője. Röviden és velősen: az egyesületek az ausztriai magyar élet letéteményesei, felkészültségüktől, életképességüktől függően a jövő hordozói.

Negyven fölé tehető azon magyar egyesületek száma, amik összefüggésbe hozhatók az 1976. évi osztrák népcsoporttörvénnyel. Közülük 12 (13) Burgenlandban, 19 Bécsben, 10 az egyes tartományi székhelyeken fejt ki tevékenységét. Alsó-Ausztriára jellemzően – egyesületek híján – a bécsiek fogják egybe az ott élő magyarokat is. Burgenlandban, bár – mint láttuk – a Nezsideri járásban a második helyen van a magyar nyelvűek száma, nem működik magyar egyesület; nem ismert, milyen mértékben látogatják az ottani magyarok más burgenlandi vagy történetesen bécsi egyesületek rendezvényeit.

AMENNYIBEN SZEMÜGYRE VESSZÜK AZ EGYESÜLETEK RENDELTELTÉSÉT, nem árt kiindulni abból a tényből, hogy általános magyar értelemben lehetnek hasznosak, sőt, szükségszerűek, egyéni vetületben, azaz a magyarok mintegy 80%-a számára nem képeznek nélkülözhetetlen tényezőket. Mindazonáltal tudható, hogy a hétköznapi szintű besorolás mellett a közösségi fennmaradás szempontjából szükséges az egyesületek létezése és működtetése. Szintén közhely számba megy, mégsem árt emlékeztetni arra, hogy – nevezetesen szórványok esetében – az egyesületek nyújtják akár virtuális értelemben a szülőföld, haza, otthon érzetét vagy legalábbis keltik annak látszatát. Ha akár Burgenland magyar göcponjtjait tekintjük is, tudható, hogy az ottani településeknek sincs már kimondottan magyar jellegű, ezért a magyarságot a gyűlekezeten, egyesületen keresztül jelenül meg, tehát lényegében

a közösség kifejeződése. Mindenekelőtt ebben az összefüggésben kell látnunk a mennyiségi tényezőket, vagyis minőségileg akkor beszélhetünk gyűjtőfogalomként magyarságról, ha az egyének közösséggé formálódnak, ilyen keretek között tömörülnek és ápolják nyelvüket, kultúrájukat, élik meg magyarságukat. A továbbiakban tehát közösségi vetületben kell felveteleznünk és értékelnünk az egyesületi életet. Ehhez azt is tudnunk kell, hogy helyhez kötöttség és folyamatosság nélkül alig képzelhető el állandóság, ami viszont a közösségi fennmaradás előfeltétele. A közösségi élet még digitális világunk technikai lehetőségei által sem vált túlhaladtottá, ezek legfeljebb nagyon hasznos eszközként vehetők igénybe.

AZ EGYÉN ÉS KÖZÖSSÉG VISZONYLATÁBAN már utaltunk arra, hogy az ember csakis valamely csoportosuláson keresztül lehet közösségi jegyek hordozója. Éppen ezért eligazításul, bár fontosak a számadatok, közös ismertetőjegyek nélkül legfeljebb egyének halmazáról beszélhetünk. A legtermészetesebb csoportosulásként az önálló cselekvésre képes települt közösséget kell tekintenünk, vagyis legalább a közigazgatás alsó fokán felfogható politikai községet, önkormányzatot (politische Gemeinde). Mivel az etnikai kisebbségek összetételében Ausztriában ilyenekről nem beszélhetünk, mintegy ezek pótlásaként az egyesületekre kell visszanyúlnunk. Történetesen az ausztriai magyarok esetében kizárólag ők a mérvadóak, az ő tevékenységükre és hat erejükre kell súlyt fektetnünk. A települések viszonylatában nyilvánvalóan az egyesületeknél is állandóságuk a mérvadó egy-egy településen belül. Elméletileg minél nagyobb múltra tekint vissza bármely egyesület, látszatra annál szilárdabb alapokkal rendelkezik, annál nagyobb a vonzásköre és hatósugara. Azért látszatra, mert gyakorlatilag minél régibb valamely egyesület, általában annál öregebb is lehet az utóbbi megjelölés valamennyi ismertetőjegyével. Ennek nem kell, nem szabad okvetlen így lennie, csak-hogy az ausztriai magyar egyesületek összetételét tekintve inkább egy-egy “hasonszörűekből” álló társaságot fogunk össze, ami eleve kényelmessé, bezárkózóvá teszi tagjait, vagyis nem

könnyű – nem is annyira fizikailag, mint inkább lelkiileg, mentálisan – bejutni, beépülni az ilyen egyesületekbe. Ahol nem értik, nem osszák az én gondolkodásmódomat, ott a közös nyelv ellenére nem akad sok mondanivaló, ezért aztán rövidebb-hosszabb megtapasztalás után mindenki a saját nyáját keresi.

A BEZÁRKÓZÁS EGYÜTTAL AZZAL IS JÁR, hogy a “hasonszörűek” alig tekintenek túl a szűk egyesületi kereteken, belterjessé válnak és szinte kizárólag saját, belső ügyeikkel foglalkoznak, azok kötik le figyelmüket. Ugyanakkor nem árt tudni, ennek a fajta homogenitásnak a kizárólagosság miatt az a veszélye, hogy a nyitottság, befogadókészség hiánya következtében egyre inkább elszigetelődnek egymástól, s abba a szemléletbeli csalódásba esnek, mintha kizárólag ők lennének történetesen az ausztriai magyarság letéteményesei, képviselői. Mindez irigységgel, féltékenységgel párosul, azzal a torz a magatartással, hogy bizalmatlanul tekintenek egymásra, mindenkiben vetélytársat gyanítanak, aminek egyik legszomorúbb megnyilvánulása, hogy nem tudnak örülni a másik sikereinek. Nem kíváncok ezzel a kitételrel rossz hangulatot kelteni, de ezt nem szabad elhallgatni.

MINDAZONÁLTAL A SZÓRVÁNYJELLEG AZZAL IS JÁR, hogy a távolságok miatt az egyes közösségek szinte alig tudnak egymásról. Ennek ugyan előnye a tisztességtelen vetélkedés lehetőségének háttérben maradása, csak hogy élő, éltető kapcsolatok nélkül megposványosodnak az egyébként is állóvizek, és megkérdőjelezhető jövőjük. Sajnos eléggé elterjedt jelenség, hogy a magyar egyesületek az egymással társulás helyett inkább Magyarországgal érintkeznek, onnan várják a szellemi és anyagi támogatást. Ausztriai viszonylatban megéppenséggel a több mint szerény támogatás elosztásán csapnak habba, ahelyett, hogy arányosan és méltányosan vennék igénybe és használnák fel a rendelkezésre álló összegeket. Rendkívül lehangoló, hogy ezen a szinten jelentkeznek, ill. ütköznek egymásba az egyesületi önértékek.

A NAGYFOKÚ BEOLVADÁS OKAI KÖZÉ sorolhatók ezek az érdekl., ill. személyi ellentétek. Ha valaki ugyanis önként vállalja magyarsága közössé-

Délelőti fények (Székelyföld) – részlet

gi megvallását, akkor annak legegyszerűbb követeleménye, hogy az illető otthonosan érezhesse magát az egyesületekben. Mint utaltam rá, ez az elvárás, követelmény csak részben teljesül.

EZEKBŐL A NEGATÍV JELENSÉGEKBŐL OKULVA fejleszteni kell az egyesületek befogadó készségét, növelni az egymás iránti érdeklődést. Utóbbi annyit jelent, hogy fel kell oldani az ellentéteket, ki kell küszöbölni a szűklátókörűség valamennyi megnyilvánulását. A sajnálatos helyben-topogás egyik jellemzője az elkülönülés, pedig az egyes egyesületek tevékenységének ki kell egészíteniük egymást. Az oda vezető út az országos szinten történő szerveződés. A fennmaradás nyitja nem utolsósorban a gondolkodás, felfogásbeli különbségek kiegyenlítése. A helyi, szűkebb egyesületi keretek leépítésével a kisebb és nagyobb közösségeknek meg kell találniuk egymást, el kell jutniuk azon felismerésig, hogy igenis vannak valamennyit érintő közös érdekek, mert csakis ezek oldhatják az ellentéteket, ezek vezethetnek egymáshoz. A közös érdekek pedig mindazon politikai, jogi és társadalmi alapok lefektetése és megteremtése, amik nélkül nincs jövőkép. *Folytatás a következő számunkban*

GYÉMÁNT ZSÓFIA

Ausztrália és az ottani magyarok

Az 1956-os forradalom utáni évek (Folytatás)
1956. október 23-a után újabb kivándorlási folyamat vette kezdetét. Amint 1849-ben, ekkor is a forradalom letiprása miatt, a kommunizmus elől menekültek a szabadságharcosok. Akadt, aki már korábban is menni szándékozott, és kihasználta a rövid ideig megnyílt határt. Megközelítőleg 200.000 magyar hagyta el az országot, alig két hónap alatt. Nagy részük, 181.000 fő Ausztriába ment, a többiek Jugoszlávián keresztül igyekeztek nyugat felé. A menekülteket oszták „lágerekben” helyezték el, itt tervezgették, hol kezdjenek új életet. Általában az Egyesült Államokat, Kanadát és Ausztráliát részesítették előnyben, ám végül az adott ország befogadási nyilatkozata döntötte el a kérdést. Az Egyesült Államokon és Kanadán kívül Svédország, Franciaország, Nagy-Britannia, Németország, Svájc, Belgium, Hollandia, Brazília, Argentína és Venezuela vállalt betelepülőket.

Townley, az ausztrál bevándorlási miniszter így ajánlotta fel Ausztrália segítségét: „A kormány elhatározta, hogy menedéket fog nyújtani maximálisan 3000 olyan magyar menekültnek, aki az orosz katonai hadműveletek következtében átlépte az osztrák határt. Ez hazánk gyors válasza az osztrák kormány, az ICEM (Az Európai Népmozgalom Kormányközi Bizottsága) és az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbizottságának hozzánk küldött távirati kérésére. ... Intézkedni fogunk, hogy a menekültek soraiban érkező munkaképes emberek munkát kapjanak, de valószínű, hogy a menekültek közt lesznek együttérzés alapján befogadottak, mint például gyermekek és idős emberek, akik nem illenek bele az államsegéllyel érkező bevándorlókra normális körülmények között alkalmazott korhatárba. Ha szükséges, akkor erre a csoportra vonatkozólag módosítani fogjuk a válogatás szokásos mércéit. Az a legfontosabb, hogy Ausztrália azonnali és pozitív módon segítse a katonai agresszióknak ezen szerencsétlen áldozatait. Ez a gesztus méltó folytatása Ausztrália ama szerepének, amikor menedéket adott a legutóbbi háború több mint 200.000 hontalanjának, köztük jelentős számban magyaroknak is, akik nagymértékben járultak hozzá Ausztrália gazdasági és kulturális fejlődéséhez. Ausztrália büszke arra, hogy üdvö-

zölheti honfitársaikat, akik újra példáját adták a magyar bátorságnak és hazaszeretetnek.”

A menekültekre vonatkozó határt az ausztrál kormány rövidesen ötszörösére, 15.000 főre növelte. Az első, nyolcvanhárom személyből álló menekültcsoport december 3-án érkezett Sydney-be, a bevándorlási miniszter és magyarok százai fogadták őket. A statisztikák szerint 1957. folyamán 4833 Magyarországon született nő és 6531 férfi telepedett le Ausztráliában, majd újabb ezer személy vándorolt be a következő év során. A Magyarországon kívül születettekkel együtt összesen 14.000 '56-os emigráns kezdett új életet az ötödik kontinensen. A menekülthullám szinte minden társadalmi osztályt képviselt. Az 1920-as bevándorlók érkezése óta először történt, hogy az Ausztráliába menekült magyarok többsége iparos vagy ipari szakmunkás volt, mezőgazdasági munkást alig lehetett találni közöttük, az átlagnál viszont több diplomás települt át. „Az 56-osok beilleszkedését nagymértékben elősegítette pozitív magatartásuk, az ausztrálok általános szimpátiája, a már „európaiasodó” ausztrál környezet és az ausztráliai magyarok jó híre és összeköttetései.” – írja Dr. Kunz Egon, aki 1949. óta élt Ausztráliában, és 15 éven át kutatta az ausztráliai magyar múltat.

A New South Wales-i Magyar Szövetség

A már régebb óta Ausztráliában élő magyarok személyes segítségnyújtáson kívül egyesületeken, szervezeteken keresztül is egyengették az új betelepültek útját. Ezeket az egyesületeket fogja össze a **New South Wales-i Magyar Szövetség**. Az 1952-ben alapított egyesület egy magyar szervezeteket koordináló érdekvédelmi szövetség. Előke 1989. óta Kardos Béla.

Legfőbb feladatai: tagszervezeteinek egységes képviselése, létfontosságú kérdések közös megoldásának elősegítése, a magyarság integrálása és identitásának megőrzése. Ennek érdekében magyar, ausztrál és nemzetközi szövetségekkel, szervezetekkel, egyesülésekkel működnek együtt. Különböző szemináriumokon, konferenciákon, rendezvényeken képviselik a világ magyarjait. Figyelemmel kísérik az itthoni eseményeket, összekötő pontot jelentenek Magyarországon és ausztráliai testvéreink között. A kommu-

nikációt a médián keresztül is elősegítik: együttműködnek a Magyar Élet című hetilappal és a 2000 FM, illetve 2 RRR rádiókkal, melyek erősítik a magyarságtudatot, és tájékoztatnak a szövetség tevékenységeiről, híreiről. Támogatják a magyarok beilleszkedését és a békés együttélést a született ausztrálok és bevándorlók között. Nagy szerepük van a magyarokról kialakított kép formálásában, mindent megtesznek érte, hogy az évszázadok alatt létrejött jó megítélés töretlen maradjon, és a befogadó ország megismerje történelmünket, kultúránkat. Rendszeresen rendeztek (és rendeznek ma is) közös koncerteket, bálakat, kiállításokat más szervezetekkel, például az United Council of Migrants-szal és a New Australian's Cultural Association-nel. 2000-ben a magyar államiság millenniumát Csetényi Gitta javaslatára és közreműködésével ausztrálokkal együtt ünnepelték. Ez alkalomból az Armadale-i Egyetemen Az Új-Dél-Wales-i Country Women's Association 300 alapszervezeti delegátusa 3 napon át, a szövetség által kidolgozott programon keresztül Magyarországot tanulmányozta. Ebből sok kiállítás is született, melyen keresztül még többen megismerhették múltunkat, kulturális gyökereinket, hagyományainkat, népművészetünket és tudományos eredményeinket. Egy évvel később, 2001-ben az Ausztrál Federáció 100. évfordulója kapcsán rendezték meg a „Hungarian Presentation Day”-t, a Magyarországot bemutató napot. Kiállításai az Új-Dél-Wales-i Parlament előadótermében voltak láthatóak. Bemutatták, hogy az elmúlt 50 évben milyen fontos szerepet játszott a magyar emigráció Ausztrália fel-emelkedésében. A „vasfüggönyös korszak” idején történelmi igazságokat feltáró írásokkal jelentettek meg angol nyelven, melyekkel felhívták a figyelmet a Magyarországot ért igazságtalanságokra. A könyvek, füzetek, pamfletek eljutottak az ausztrál politikusok, egyházi vezetők, kiemelkedő civilek és közeleti személyekhez. Válaszul több száz együttérző levél érkezett.

Szinte valamennyi Ausztráliában működő szervezettel van kapcsolatuk, rengeteg egyesület alapításában részt vett a szövetség vagy tagjai. Ezekkel kölcsönösen segítik egymás munkáját. Az 1950-es évek derekán javaslatukra alakult az Ausztráliai Magyar Szövetségek Tanácsa, a később-

bi Ausztráliai és Új-Zélandi Magyar Szövetség. Vezetése háromévente körforgással került a tagállamokhoz, elsőként Új-Dél-Waleshez, majd általában Victoriához, Dél-Ausztráliához, egyszer pedig Nyugat-Ausztráliához. Az Új-Dél-Wales-i Magyar Szövetség volt a Körösi-Csoma Sándor cserkészcsapat első fenntartó egyesülete, a ma működő Magyar Iskola létrehozója, emellett mindig támogatták az ifjúsági szervezeteket. Tevékenyen részt vettek a Magyar Ház Szövetkezet, a Független Magyar Szabadságharcos és a Szent Korona Társaság alapításában. A kommunizmus felszámolása érdekében együttműködtek a vasfüggöny mögötti nemzeteket képviselő Anti-Bolshevic Bloc of Nations szervezettel, a Captive Nations Week Committee-vel és a Joint Baltic Committee-vel, tömeggyűléseken, felvonulásokon, tüntetéseken jelentek meg.

1992-ben az Ausztráliai Magyar Szövetség az Új-Dél-Wales-i Magyar Szövetség kezdeményezésére tagja lett a Magyarok Világszövetségének. Ugyanebben az évben a Világszövetség küldöttgyűlésén javasolták a külföldön élő, Kárpát-medencéből származó magyaroknak a (kettős) állampolgárság és a szavazati jog megadását, emellett egy Külföldi Tájékoztató Intézet létrehozását. 1995-ben létrejött a Magyarok Világszövetségének Külügyi Titkársága, vezetője a korábbi ausztráliai nagykövet, Dr. Pordály László lett. Ezután a Magyarok Világszövetsége, mint NGO szervezet vett részt a nemzetközi konferenciákon és fórumokon, például az ENSZ (UNO) és EBESZ (OSCE) ülésén.

Részt vettek az Új-Dél-Wales állam és az Ausztrál Szövetségi Kormány által szorgalmazott nemzet megvalósítása érdekében rendezett konferenciákon, szemináriumokon, támogatva a békés együttélést a magyar bevándorlók és született ausztrálok között. A rendezvényeket a Good Neighbour Council, a New Settlers League, a Migrant Advisory Council, az Ethnic Communities Council, az Ethnic Affairs Commission és a Department of Immigration and Multicultural Affairs (DIMA) szervezték. 2001-ben a szövetség szerepet játszott a Community Relation Commission meg-alapításában, melynek célja szintén a „jöszozsé-di viszony” fenntartása.

Folytatás a következő számunkban

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Serényi István

Mindszenty-év van. 2012-ben ünnepeljük Mindszenty Józsefnek (1892–1975), Magyarország legendás hercegprímásának 120. születési évfordulóját, aki mindig, minden politikai rendszerben kiállt az igazság mellett. Fel-emelte szavát a zsidóüldözés, a svábok kitelepítése, a felvidéki magyarok kiüldözése, a ná-cik, a nyilasok és a kommunizmus ellen. Teljes körű – jogi, politikai és erkölcsi – rehabilitálása csak most, 2012-ben történt meg.

Mai beszélgetőtársam, a 35 esztendeig az Egyesült Államokban élő, vitéz Serényi István ismerte őt, hiszen, ha csak rövid ideig is a Veszprémi Hírlap Mindszentytől kinevezett munkatársa volt.

Hogyan történt ez a kinevezés?

Akkor én már rendszeresen írogattam helyi és országos lapokban cikkeket, novellákat és a sport révén ismert személyisége voltam a városnak. A frissen kinevezett veszprémi püspök, Mindszenty József titkárságán keresztül bízott meg a munkatársi feladattal. Ettől kezdve mindenhová magával vitt és később ez lett a veszt-em. A háború után cikkeimért börtönbe kerültem. Mindszenty meglátogatta a rabokat, sőt misét is tartott nekünk 1945. augusztus 27-én a börtönudvaron. Ezt a misét én szervezhettem. Akkor már vagy háromszázan szorongtunk a veszprémi vár alatti, sziklafalba épített börtönben. Itt tartották fogva a főispánt és a vármegye egykori vezetőit, de voltak köztünk orvosok, ügyvédek, tanítók, gyárigazgatók is. Az oltárt a rabtársaimmal gyönyörűen feldíszítettük. Ennek a misének az emléke és Mindszenty egyszerű, szívhez szóló beszéde egész életemben elkísért.

Soha többé nem találkoztak?

De igen. 1974-ben Mindszenty Amerikába látogatott. A zsúfolásig megtelt New York-i St. Patrick katedrálisban tartott ünnepélyes szentmisére Észak-Amerika különböző városaiból összegyűlt magyar papok késve érkeztek. A mindig pontos, komoly és szigorú Mindszenty alaposan leteremtette őket. A misét követő fogadás koktéllal kezdődött. Tudtam, hogy a hercegprímás az édeskés italokat kedveli. Büszkén mutattam neki a tokaji aszús üveget, melyre rápillantott és azt mondta: „Köszönöm szépen fiam, de ebből én nem iszom és az én fi-amnak tudnia kell, hogy miért?” Majdnem el-süllyedtem, amikor észrevettem a sarló-kalapácsos címet az üvegen. Ám ettől eltekintve minden jól sikerült és a látogatásakor készített közös fényképünk a szívélyes dedikáció-jával ma is őrzöm. Egyébként mi voltunk az elsők, akik felléptünk Mindszenty hercegprímási méltóságának megfosztása ellen és követeltük a rehabilitálását.

Több évtizedes amerikai tartózkodása alatt Serényi István nem egyszer felhívta a figyelmet Magyarországra és fellépett az ország érdekében. Egyik, a világsajtót is bejárt tette a Szabadság-szobor szemének a bekötése volt Nyikita Hrus-csov 1959-es New York-i látogatásakor.

Igen. A fekete lepellet jelezni akartam Amerika vakságát 1956-os szabadságharcunk eltip-rójával szemben. 1960 októberében New York-ból Washingtonba futottam a trikómon „Em-lékezz Magyarországra” felirattal, és átnyújtot-tam egy memorandumot Nixon elnöknek. 1962-ben pedig rekord idő alatt San Fran-ciscoból New Yorkba gyalogoltam ugyanezzel a felirattal. Egész Amerika felfigyelt rám.

Mindez egy élsportolótól is kiváló teljesítmény! Hol kezdett el sportolni?

Még Magyarországon. Édesapám csendő-rparancsnok volt a felvidéki Trencsén-Tépcicen. Ott születtem 1917-ben. Amikor egy marha-vagonban áttelepítették a magyarokat, édes-apám Sopron, Győr, Táp. Siófok után végül is Veszprém-ben kötött ki, ahol a csendőrlakta-nya mellett volt a sportpálya. Minden szabad-időmet ott töltöttem. Hamarosan felfedezték a tehetségemet futásban. Az iskolai és megyei bajnokságok után már országos versenyeket is nyertem. Micsoda megtiszteltetés volt, amikor a berlini olimpia előtt élsportolóként én is fut-hattam az olimpiai lánggal Komárom és Győr között! Egyébként az akadályfutás volt a nagy számom. Veszprém-ben az országúti kilométer-köveket ugráltam át, így edzettem, és 1943-ban 3000 méteren országos bajnok lettem. A sport végigkísérte az életemet. Menekültként Salz-burgban egy mezei futóversenyt is nyertem. Ennek köszönhettem, hogy az akkor még ame-rikai zónának számító Salzburgban állást kap-tam az amerikai hadsereg lapjánál újságkihor-

dóként, és így jobban kerestem, mint sorstár-saim.

Mikor és miért hagyta el Magyarországot?

1949 februárjában. A világháború végét, az oroszok bejövetelét egy somlói szőlőben buj-kálva vészeltük át. Amikor a front elvonult visszatértünk Veszprémbe, ahol azzal fogadtak, hogy keres a rendőrség. Azonnal jelentkeztem, így kerültem börtönbe. A tárgyaláson a cikke-im miatt 5 év kényszermunkára ítélték. A vád: „A frontról küldött tudósításaival buzdította a magyar katonákat a harcra!” Jó egy évre rá volt a feljebbviteli tárgyalásom. A fellebbezés ide-jére szabaddlábra helyeztek. Amikor 1948 de-cemberében Mindszentyt letartóztatták, újabb veszély leselkedett rám és Sopronnál elhagy-tam az országot. Szerencsésen elvergődtem Salzburgig.

Hogyan került az Egyesült Államokba?

Mint a Star and Strips újságkihordója ame-rikai alkalmazásban álltam. Olyan jól kerestem, hogy megnősülhettem. Magyar lányt vettem el, a családjával 1945-ben Ausztriába menekült Nikolini Erzsébetet. Egész életemben segítő-társam volt. Az osztrák államszerződés után 1955-ben az amerikaiak elhagyták Salzburgot. Elvesztettem az állásomat, viszont megnyílt a lehetőség az amerikai kivándorlásra. 1956 ny-a-rán értünk meg egy katonai repülőgéppel New Yorkba. Pár hónapra rá kitört a forradalom Magyarországon, és mi a világ túlsó végén megpróbáltunk segíteni. Azonnal felvettük a kapcsolatot a magyar körökkel és egymást ér-ték a tüntetések. Hiába!

Milyen volt az életük Amerikában?

Összefoglalóan: nagyon jól éreztük magun-kat. Amerika a valódi szabadság országa. Per-sze rengeteget dolgoztunk: eleinte egy órágyár-ban, majd egy modern, lencsékét és szatel-litokat gyártó vállalatnál. A legkedvesebb mun-kahelyem, ahol nyugdíjazásomig dolgoztam egy rendkívül elegáns divatrua üzletlánc, ahol a világ elitje vásárolt. Alulról kezdtem eladóként. Később már én képeztem ki az eladókat: visel-kedésre, öltözködéssre, jó modorra. A felesé-gem pedig az American Expressnél volt köny-velő. Kezdetektől bekapcsolódtunk a magyar egyletek életébe. Az amerikai magyarok össze-tartása, áldozatkészsége ma is meghat. Egyet-len év sem múlt el anélkül, hogy ne hívtuk vol-na fel a figyelmet Magyarország helyzetére és Trianonra. A már említett akcióim révén olyan ismert lettem, hogy Buffalotól Clevelandig meghívások sorozatát kaptam előadásokra, ünnepi beszédekre. Évente megrendeztük a magyar bált is, magyar ruhában, több száz részt-vevővel. Szelezcky Zita amerikai körútja alkal-mából fél évig nálunk lakott, sőt fel is léptem vele is és Szörényi Évával is. Jártunk Torontó-ban, Dél-Amerikában, az összes magyarok lak-ta amerikai városban, még a Carnegie Hallban is volt előadásunk.

1991-ben elhagyták az USA-t és Ausztriában telepedtek le. Miért?

Mindig azt mondtuk, hogy nyugdíjasan visszajövünk. Visszahúzott a szívünk roko-nainkhoz és Magyarországhoz. Amikor először részt vehettünk Budapestben az augusztus 20-i felvonuláson díszmagyarban, végig sírtuk az ünnepséget .

Nem bánták meg a visszatérést?

A feleségem nem, de engem sok csalódás ért. Az amerikai és az ausztriai magyar élet között óriási a különbség. Persze mi fiatalon kerül-tünk oda és ott töltöttük az egész aktív életün-ket. Az ottani magyarok mindenüket elveszt-ve, kölcsönösen segítették egymást. Ott nem volt kérdés, hogy ki mivel foglalkozik, honnan jött, hiszen mindnyájan alulról kezdtük. A lé-nyeg, hogy magyar és becsületes. A magyar egy-letekbe éppúgy befogadtuk a kevesebb iskolá-zottságút, mint a doktort vagy az arisztokratát. Nem volt osztálykülönbség, lenézés. Itt el sem tudják képzelni, hogy az ottani magyarok mi mindent megtettek azért, hogy a magyar múltjukat megőrizzék: népdalokkal, kézimun-kákkal, könyvekkel, emlékekkel. Az, hogy mi nem lettünk milliomosok, hogy nincs házunk, azért van, mert minden a magyar ügyre ment rá. És az amerikai átlag magyar ilyen, ilyen volt. Itt, Ausztriában már-már „magyarkodásnak” számít, ahogy mi gondolkodunk. 95 évesen már nem váltom meg a világot. Igazán jól a fiatalok között érzem magam. 2006-ban a bécsi magyar diákok tiszteletbeli tagjává választottak. Ennek nagyon örültem.

FERENCZY KLÁRA

IN MEMORIAM KÁJONI JÁNOS

(1629–1687)

„A csíksomlyói Klastrom bejáratánál, az 1647-év egyik őszi napján bebocsátásra vár egy alacsony termetű zömök testalkatú fiatalember. Az ifjú tizennyolc éves, a Szolnok-Dobóka vár-megyei Kiskájon nevű jobbágyfaluban szüle-tett.” (Domokos Pál Péter)

Neveléséről a kolozsmonostori szerzetesek gondoskodtak, akik jó eszű, különösen a zenei tanulmányokban jeleskedő tehetségnek tartot-ták, már akkor kitűnt orgonajátékával, de to-vábbi tanítását a kolostor nem vállalta.

Mivel tántoríthatatlanul ragaszkodik eredeti szándékaihoz, a zene és az irodalom művelésé-hez, a papi hivatást választja. Célja eléréséhez nem marad más megoldás, mint a Hargita keleti oldalán a Kisomlyó tövében lévő ferences kolostor.

Választását családi kapcsolata is befolyásol-ta, testvére Kájoni Judit, Csíkszeredába ment feleségül a nemes székely Rác Istvánhoz, akik támogatásaik során a csíksomlyói barátok be-fogadására ajánlották be.

A barátok között nemcsak kiváló tanítómes-terekre talált képességei további kifejlesztésé-re, de arra is felfigyelt, hogy a barátoknak nagy szükségük van az építkezési terveikhez tehetsé-ges, erős fiatal munkaerőre. Lelkesedő munka-szeretete megszólította, s a gyakorlati ismer-teinek kiszabott próbaévet választotta.

Az év letöltése után, 1648. szeptember 17-én célja kiteljesedésével magára ölhette a feren-csek szürke kármzóját, majd újabb év eltelté-re leteszi az ünnepélyes szerzetesi fogadalmat.

A ferencesek rendje az általános lelkeszi te-endők mellett, főleg gregorián zenére és a pré-dikációhoz szükséges szónoklatra képezte ki tagjaikat. Kájoni a kitűnt képességei során Nagy-szombatra került, a korai barokk művészet és kultúra fellegvárába, ahol bölcséletet és teoló-giát tanult, közben zenei képességét fejleszti tovább. Már ekkor megpróbálkozik önálló ze-neszerzéssel. Megismerkedik a kor kiváló zene-szerzőivel, feltárul előtte az akkor ismert kódex-irodalom, a nyugat-európai kolostorok művé-szete, irodalma. Emellett megismeri a hazai műveket és a nép nyelvén írott verseket, him-nuszokat, zsoltárokat, kiváltképpen az énekes alkotásokat.

Elsajátítja a korabeli hangjegy írás gyakorla-tát, amelynek ismerete hozzásegíti később a fő-műve a „Nagy zenegyűjtemény” KÁJONI KODEX és a CANTIONALE CATHOLICUM nyomtatásbeli kiadásához.

Zenei talentumával egy időben jelentkezik irodalmi tehetsége is. Már nagyszombati tanul-mányai előtt megbízatást kap a csíksomlyói rendház történetének az úgynevezett FEKETE KÖNYV megírására.

„Ez a műve nemcsak szorosan vett rendi tör-ténet, amely megelégszik a napok krónikaszerű felsorolásával, hanem egyik elsőrendű forrásmű a XVII. század vallásügyi, politikai és művelő-désügyi viszonyainak megismerésére.” (Domo-kos Pál Péter)

Nem sokkal később pedig elkészíti első iro-dalmi munkáját, ARANYOS HÁZ címmel, amely magyar nyelvű imádságos könyvként ke-rült be az irodalomba. Ezzel az írásával veszi kezdetét az a törekvése, mely később egész élet-művét áthatja, hazafiságának meggyőző tanú-jelét, illetve igazolását tükrözi.

„Nyilatkozatában arra figyelmeztet, hogy iro-dalmat kell adni a székely és a csángó magyar nép kezébe. Ilyen irányú munkálkodása emeli ki más egyházi férfiak közül és teszi jelentős sze-mélyiségévé.” (Domokos Pál Péter)

A szakirodalom 23 Kájoni művet tart számon, magyar és latin nyelven. Az írt művek többsé-gük kéziratban maradt fent, főként zenei tár-gyúak, de akad köztük szépirodalmi jellegű is. Így a latin–magyar verses gyűjtemény, valamint a Hymnariumok. (egyházi himnuszok)

„Irodalomtörténészek joggal állíthatják, hogy Kájoninál a maga korában senki jobban és pon-tosabban nem ismerte a régi és akkori himnusz-irodalmat.” (Domokos Pál Péter)

Kájoni Jánosnak alkotómunkái közül kétség-telenül zenei munkássága a legjelentősebb, de volt orgonaépítő, zeneszerző és gyűjtött régi zenét. Írott verses műveket, orvosolt és gyógy-szereszkedett, építészként is működött, nyom-dát alapított és írt történelmű krónikát.

Sokoldalú képességét még életében felismer-ték, a pápa erdélyi vikárius generálissá nevezte ki, mint Erdély püspökeként utódlási joggal, ő azonban nem élt azzal a joggal, nem tartott igényt a püspöki székre, hanem tovább élte csí-ki munkás életét. Gyergyószárhegyen halt meg 1687. április 25-én.

Kájoni János egész életművét nemcsak a tu-dományos élet, de a művelt közvélemény is megismerhette, hogy nálánál senki se szolgálta jobban a magyar nép művelődési és kulturális értékeinek gazdagítását, s időtlen fennmaradá-sát a XVII. században.

RÁDULY FERENC

AMERIKAI (MAGYAR) TÖRTÉNET

Connecticut New Canaan városának 18 „mo-dern” lakóházát felvették az Állami és Nemzeti Történelmi Nyilvántartásba, elismerve azok épí-tészeti jelentőségét. A hivatalos közlemény cím-lapján Papp László építész háza látható.

Két fiatal mérnöknek 1956 novemberében fél-órája volt eldönteni, hogy elhagyják a budai dom-bokon lévő egyszobás házuikat. László mint építész, Judit mint vegyész folytatta munkáját Amerikában; három év után a connecticuti dombokon találtak hasonló egyszobás nyári lakot, amely aztán az évek során házzá nőtt. Az Állami Történelmi Nyilván-tartás most ezt méltónak találta a nyilvántartásba vételre. A National Trust for Historic Preservation közleménye szerint „A modern stílusnak az ameri-ka építészetben betöltött szerepe és jelentősége el-ismerésre méltó. A huszadik század közepe táján épült connecticuti házak az egész országban külön-leges értéket képviselnek. Ezek az épületek, ame-lyeket elismert és befolyásos építésszek terveztek, hatással voltak (nemcsak) az építészetre, de az élet-formára is.” New Canaan a legjelentősebb olyan település, ahol említésre méltó modern házak épül-tek, a helyi Történeti Társaság több mint százat tart nyilván ezek közül.

New Canaan város, mint az építészek Mekkája vált ismertté, amióta 1946-ban Breuer Marcel a „Harvard 5” néven ismert tanítványával együtt itt telepedett le. Elliot Noyes hívta fel a figyelmüket a csendes új-angliai kertvárosra, amely az előző szá-zadban még az amerikai cipőkészítés központja volt, majd amikor a gyáripár megálta a kézműves-séget, tehenészet és nyaralók jelentették a fő meg-élhetési forrást. Azóta a húszezer lakosú város a gazdasági élet és a pénzvilág számos vezető szemé-lyiségének lett az otthona. A német Bauhaus for-mavilágát a Harvard Egyetemen keresztül Ameri-kába áthozó Breuer első háza feltűnést keltett a tradicionális amerikai faházak között. Aztán meg-épült Philip Johnson azóta világhíressé vált üveg-háza, majd fokozatosan a többi neves építész által

tervezett „modern” épület is. A Bauhaus igéje ter-jedt a connecticuti fák között. Ma a világ minden részéről jönnek fiatal építészek és az építészet íránt érdeklődők megtekinteni a város modern házait. Két évvel ezelőtt Pécsről, Breuer szülővárosából hívtak meg, hogy beszéljek róla és az itteni építé-szetről.

A modern házak az emberek képzeletében egy-szintes fehér dobozokat jelentenek, amelyek a né-met Bauhausnak a múlt század húszas éveiben ki-alakult formavilágát tükrözik. Az első világháború elsőpörte a tartalom nélküli díszességet, az elpusztult házak helyett mindenki számára elérhető, egy-szerű és gazdaságos lakások építése lett a cél. En-nek a formavilágát teremtettk meg Weimarban az 1919-ben megalakult Bauhausnak nevezett állami felsőfokú szakiskola építészei Walter Gropius ve-zetésével. A diákok, később a tanárok között is, szá-mos magyar volt. Breuer Marcel mellett, hogy csak az ismertebbeket idézzem: Moholy Nagy László, Weininger András, Molnár Farkas, Tóth Imre (Amerigo), Forbát Alfréd.

Bár a Bauhaus és annak az amerikai Harvard Egyetemre került tanárai az építészet további ala-kulására rendkívül nagy hatást gyakoroltak, még-is téves lenne a modern építészetet teljesen a Bauhaussal azonosítani. Az csupán annyit tett, hogy történelmi béktyóitól megszabadította az építésze-tet. A modern stílusban épült ház mindenekelőtt a belső terek összefüggésére, azoknak a külső kör-nyezettel való kapcsolatára, a falak megnyitására, az építészet és társnművészetek egységére irányí-totta a figyelmet. A modern stílus az azt követő „posztmodern” építészettel szemben az egyszerű-séget, az átláthatóságot, a részletek halmozása helyett az együttes tömeghatását tekintti fontosnak. Ez az, amit az amerikai építészeti emlékek felmé-résénél most elismerésben részesítettek. Megtisztelő, hogy a világhíres Breuer Marcel mellett egy másik magyar építész is ilyen méltatásban része-sült Amerikában. P L

MENNYRE POKOLRA

Búcsú Monoszlóy Dezsőtől (1923–2012)

Évek óta tartó, súlyosbodó betegeskedés után 2012. május 1-jén, 15-16 óra között bécsi lakásán (Bécs I., Fleischmarkt 20-22/2. lépcső, II. em.) 88 éves korában elhunyt Prof. Monoszlóy Dezső Körner-díjas író. A bécsi Központi Temető Hamvasztójában május 8-án 15 órakor r.k. szertartás szerint Varga János, a Pazmaneum rektora búcsúztatta, az osztrák Pen Club részéről Norbert Leser egyetemi tanár méltatta; a Magyar Írószövetség nevében az alábbi szavakkal Szakolczay Lajos vett tőle búcsút.

Itt a pillanat, Dezső, fájdalmas pillanat, amikor félig-meddig be fog teljesedni az akaratod. Talán másfél évtizede is van annak, hogy a Tokaji Írótakbor egyik közösségi estjén iddogálva és énekelve – nagyváradi költőbarátunkkal, Gittai Pistával vittük a prímet – egyszer csak azt mondtad: „ti ketten énekeljetek majd a síromnál”. Mert a népdal komoly dolog, hiszen szürrealis szárnya eget-földet beborít, mi nyomban megígértük. Eljött ama idő. Kettőnk közül csupán én vagyok itt, s nekem sincs nagy kedvem dalolni. Pedig akkor talán megnyugtatónálnak.

Sírni van kedvem, bár hozzád nem illik a könny. Vagabund természeted s fanyar lírád visszataszít minden megrendülést. „Csak nevesetek, barátaim” – mondod valamely felhő szélről vagy éppen a föld alól. Jól tudod, a keserű kacagásnak tisztító ereje van. Főlemeli az élot is és a holtat is abba a tartományba, ahol a csönd rakétái vigyázzák a gyászt.

Te, aki minden nyugalom, megszokás ellen menekültél, ebben a kótyomfitty sátorban érzed jól magad. A kacaj derűje kisimítja az ar-

cod, s tetszeni fogsz – egész életedben erre törekedtél – az asszonyi nemnek. Cipellőjükből kiiszod a pezsgőt, megsimogatod az arcukat. Költészetedben és prózában egy gáláns úriember – kalandos természetű csókhuszár – öleli magához a hölgyeken, nádszálszép kisasszonyokon keresztül az egész mindenséget. Ha – miként írtad egyik versedben – gyerekkorodban befizetél mennyre és pokolra, a felnőtt professzor is (nem megfutva az öröm és a bánat tonnái elől) folyamatosan egyenlítgette a csavargó számlát.

A pozsonyi lakozást (1947–68) – mi mindent nem csináltál a csehszlovákiai évtizedekben! – egy rövid újvidéki tartózkodás után a bécsi élet követte. Több mint negyven éve a császárváros lett otthonod. Magadba ittad zenéjét, nyelvét, hangulatát, a ring nyüzsgését és a konflis kerekének nyikorgását. Ebből az életből is, akárcsak a többiből, irodalmat varázsoltál. Izgalmasat, megejtőt, mait. Hangjátékaid német nyelvterületen sikert sikerre arattak, mert a dialógus lelke nálad mindig több volt mint hagyományos párbeszéd. Maga volt, harlekini mosollyal, a kitárulkozó boldogság.

Ha folytatni akarod meghökkentő tréfádat, az angyalokból toborozz kórust, s a lét-nemlét falán átlépve továbbra is hirdesd a dal igazságát! Mert, miként sugalltad, az ének meg fog őrizni bennünket.

A Magyar Írószövetség – egyik szellemi otthonod – nevében búcsúszom tőled.

Legyen néked könnyű a föld!

SZAKOLCZAY LAJOS

Monoszlóy névváltozásai

Mielőtt leadnám a titkosság feloldásának morzejeleit, azon töprengek, hogyan szólítsalak meg, minek nevezzelek, Dezső. Tudom, egyszer nagyon megharagudtál azért, mert rólad írt méltatásomban három kérdésre kerestem választ életedből. „Nincs elég elenségem, még te is tönkre akarsz tenni?” – szögezted nekem. Eszem ágában sincs – válaszoltam, s az írás azóta sem jelent meg. Egyik volt iskolatársad fedte fel, hogy az elemiben Hegedűsként ismert meg, majd onnan kiválva évek múlva a középiskolában találkoztatok újra a premontriექnekl, de akkor rákérde-ként Matzke néven mutatkoztál be. Mikor rákérdeztem, hogyan is volt ez, hazudozónak nevezted T-t, akinek egyetlen szavát sem szabad elhinni.

Máig sem értem, mi takargatni való volt ezen, hiszen személyi irataidból világosan kiolvasható származásod. Kérlek, ne háborogj az égi mezőkön, ha most a kezembe került anyagra támaszkodva az irodalomtörténet szolgálatában feltárom kilétedet, igaz, mindez nem nyújt kellő eligazítást, vagy csak részben, arra vonatkozóan, mit takargattak az évek, miért rejtőzködteél különböző szerepekben, hiszen nyilvánvaló volt, minden írásodban saját, belső énedet igyekez-tél elmesélni, de úgy, hogy lehetőleg senki se jöjjön rá, ki vagy.

A névváltozások minden bizonnyal családi, egyéni megrázkódtatásokat is takarnak egyben, de erre majd a kutatók keressenek s lehetőleg találjanak magyarázatot.

Monoszlóy tulajdonképpen Csehszlovákiában keletkezett, aminek közelebbi idejét még ki kell deríteni. Kezdetben még a keresztneved is cseh-szlovákul jelenült meg: DALIBOR MATZKE összetételben. Egy bizonyos idő után előbűt Dezső, de még Matzkével társultan. Aztán egyszeriben nyilvánosságra lépett Monoszlóy, egyelőre az M. rövidítés társaságában, végül önállósodott a Monoszlóy név. Szodomából már Monoszlóyként menekültél.

A kezdetek a XIX. századból tapinthatók ki: 1847. július 18-án született apai nagyapád Géczy Józsefnek, nagyanyádát Lang(h) Máriának hívták. Ő egyébiránt 1855. szeptember 8-án született. Mindketten Miskolcrlól származtak és Rákoskeresztúron a határi malomban laktak. Anyai ágon a nagyapa az 1868. március 17-én született Frim(m)el János volt, a nagyanya az 1874. január 4-én született Rác Mária. Ebből a két ágból állt össze a szülők családja Géczy Hege-dűs Dezső (szül. 1884. aug. 9.) és Frimel Ilona (szül. Budapest, 1895. ápr. 1.) személyében. Az 1921. október 9-én kötött házasságból hűgodról is van tudomásom, de róla legfeljebb annyit lehet felfedni, hogy kapcsolatokat felnőttekként nem volt éppen családiás.

Dezső, Te már oly gyakran és különböző módon bemutatkoztál, hogy nem kell ide iktatni pályafutásodat. Sokkal érdekesebbnek mutatkozik a rákoscsabai r.k. plébánia anyakönyvének 1942. június 15-én kiállított keresztlevél kivonatban olvasható „észrevételek” bejegyzése: atyád, Géczy Dezső 1909. október

2-án HEGEDŰS-re változtatta nevét. Kettős, Géczy Hege-dűs néven is szerepel, többek között a Budapest, 1944. február 10-én felállított származási táblázatban. Ugyanitt, aminek hitelességéért becsületszavaddal kezkeskedtél, úgy nyilatkozol, hogy HEGEDŰS MATZKE Dezső „örökbe fogadva Dr. Matzke Károly által”. Az 1946. május 31-én kiállított házassági anyakönyvi kivonat szerint Budapest 1935. június 8-án az 1869. február 20-án a Veszprém megyei Dégen született 66 éves özvegy dr. Matzke Károly Gyula magyar. kir. közigazgatási bíró házasságra lépett a 40 éves el-vált Frimel Ilonával, azaz édesanyáddal. A házasság révén történt örökbe fogadásod, ami egyben a Hege-dűs név feladásával járt.

MATZKE DEZSŐ mint tengerésztiiszt és hadnagy 1944. március 18-án feleségül vette az Udvarhely megyei Oklándon 1925. november 25-én született és a Kolozs megyei Kisbácson lakó Nemes Nagy Évát. Ugyanezen év szeptember 28-án a Very-Fine Kötött-árugyár Budapest cég által kiállított Igazolványban olvasható, „hogy Matzke Dezső... 1944 augusztusa óta a m. kir. Honvédelmi Miniszter 2. r. 1944 503.015 számú rendeletére katonai munka gyártá-sával foglalkozik, a megrendelés sürgős elkészíté-sénél Matzke Dezső nélkülözhetetlen.” Pécsét: Hege-dűs Dezsőné és Társai Very-Fine Műkötőüzem IV., Semmelweis u. 21. Hegedűs Dezsőné azonos édes-anyáddal, aki cégtulajdonosként megtartotta korábbi házasságából nevét.

Dezső, közben az 1942/43-as évfolyamban Máczke névvel beiratkoztál a Pázmány Péter Tudományegye-tem Jogi és Államtudományi Karára, ahol összesen hét szemeszteren keresztül tartottak nyilván. A háború után azzal a kéréssel fordultál az egyetemhez, hogy tanulmányi idődből engedjenek el fél évet, amit az egyetem Jog és Államtudományi Kara 1946. április 10-én tartott ülésén teljesíthetőnek talált.

Irodalmi munkásságod 1941-ben indult Égből üze-nek c. kötetteddel, ami Matzke Dezső névvel jelent meg Pécsen.

Most, a halálad utáni napokban azon töprengek, vajon számon tartják-e majd a járókelők azt a házat, lakást, ahol 1970–2012 között tömémentlen mennyi-ségű alkohol fogyott el, míg te versenyre kelve a do-hánytermelőkkel pusztítottad terméküket. Nem tud-tál meglenni társaság nélkül, és folyton csak magad-ról beszéltél a „mellébeszélés” művészetét fejlesztett szintjén – kedvenc kifejezéssel – rémregényekbe foglalva világotad. Nálad, benned valóban frígyre lé-pett a valóság és a képzelt világ: mindegyik voltál és egyik sem. Hiányzik és hiányozni fog ez a „bűzér-tanya”: élt egy ki tudja, kicsoda, micsoda magyar Bécs belvárosában, aki rémeivel viaskodva végül is cse-denesen szunnyadt el.

Dezső, nem járt ki neked a Kossuth-díj, mégsem kell tartanod emlékezeted sorvadásáról, hiszen mű-veidben, versben és prózában halhatatlanul élsz tovább.

(deák)

MONOSZLÓY DEZSŐ

Tudathasadás

Két lompos kutya ugrándozott a ház előtt, ősz sza-kállú férfi a kitárt ablakból figyelte mutatóványukat. Tu-dathasadás, ugatta az egyik. Skizofrénia, ugatta a má-sik. Teljes azonosság, bosszankodott Élet Mihály. Ha csak az nem szolgál némi magyarázattal, hogy az ebek gazdái más-más nemzetiségűek. Bár ez is botcsinálta konklúzió. Hátrafordult. Körülnézett. Minden idegen-nek látszott. Talán nem is itt lakom. Nem ez az ottho-nom. Akkor pedig el kell menekülnöm, méghozzá azonnal. Közben eszébe jutott, valahová hivatalos. Itt-honról vagy máshonnan? Egyre megy. A kulcs, amit a zsebében talált, illett a zárba. Gondosan becsukta az ajtót. Utóbbi időben félt a betörőktől. Amikor a terem-be lépett, hunyorogva szemlélődött. Az ünnepség már elkezdődött. Az első sorok jóformán megteltek. Olyat kerest, ahol senki sem ült. Óvatosan megtapogatta a párnázott széket. Soha nem lehet tudni. Korábbi olvas-mányai nyitva hagyták azt a feltételezést, hogy egy magyar uralkodót az árnyékszekén gyilkoltak meg. Alattomosan, alulról, a horrible dictu felnyársalták. Hirtelen világosság támadt. A függöny felgördült. A színpad bal oldalán dél-afrikai fehér lányok skót bal-ladákat adtak elő. A nagyobbik énekel, a kisebbik zon-gorán kísérte. A szemben lévő oldalon magyar vonós-egyes a „Cremonai hegedűs”-t cifrázta. A kopasz csel-lős egyik lábát előre nyújtotta, így láthatóvá vált lyu-kas cipőtalpa. A többiek padlóhoz szorított cipővel hegedültek. Előadásukat hosszantartó taps köszöntöt-te. Helyéről nem mert mindjárt elmozdulni. Nagy volt a tolongás. A kijárat felé igyekezett. A ruhatár előtt is-meretlen férfi pajtáskodón vállon veregette. Hogy ityeg a fityeg, kérdezte. Kajánkodó tekintettel nézett farkasszemet. Futva hagyta el az ünnepség színhelyét. Kiérve megtorpant. Kinyújtotta előre tartott kezét, arra ügyelt, ne ütközzön össze ismeretlen akadállyal. Átju-tott a forgalmas sugáruton. Sikertől a megnyugtató járdaszélig elvergődnie. Emlékekben próbált megka-paszzkodni, de rájött, nem megbízható szerkezetűek. Másképpen, légüres térből pottyann néhány életdarab-ka a meglepett sorstárs ölébe, a későbbiekhez hozzáil-leszthatetlenül. Katonás léptekre figyelt fel. Zelenkáné fintorodott elő. Jelentem alássan, mondtá, feltehető-en leányos pukedlit utánozva. Persze ez teljesen lehe-tetlen. Z. több évtizede halott. Zelenkáné örökké él. Jelenleg is Maca néni cipelte hóna alatt. Maca néni is örökké él. Bár ő krónikus magas vérnyomásban szen-vedett. Egy, a szalonunkban gyakori vendéghez, Bódi Bácsihoz, egy jól konzervált húszárezredeshez kötő-dött titkos esetleg törvényes? házassággal vagy csupán érzelmi szálakkal. Zelenkáné lefitymálta Maca nénit. Féken tartott gondolatvilágában becsmérőlen nyilat-kozott róla, hogy öreglány, meddig tengeted még nya-valyás életedet. A valóságban azonban ilyen kijelen-tést soha nem merészelt tenni. Maca néniből annyi tisz-teletre méltó törekénység áradt, hogy róla az ilyen dur-va szavak ügyis leperegtek. Mielőtt Zelenkáné átme-netileg hozzánk költözött, kéményseprő özvegye, s egy előkelő budai szanatórium főmadámja volt. Nálunk a szobalányok és szakácsnők rémeként mindössze tizen-nyolc évig maradt. Mi, öcsémmel együtt úgy gondol-tuk, hogy anyánk az úrnő. Erre abból következettünk, hogy neki, szépségét dicsérve minduntalan kezét csó-kolt. Legszívesebben szájon csókolta volna, de jelen-létünkben valahogy túrtöztette magát. Pedig erre sem-mi szüksége nem volt, mert a bonyolultabb dolgok át-tekintéséhez vagy megértéséhez nem is támaszkodva. Egy vir-tuális emlék egyre határozottabb körvonallakkal top-pan eléim. Az ördögórom csárda felé meneteltünk. Zelenkáné volt a csapatkapitány, öcsém a sereghajtó. Megszomjaztam, kapok másnárszínűt vagy nem ka-pok, üvöltöttem hisztérikusan. Kapsz a fejedre, zen-dült basszushangon. Olyan volt, mint az Úr hangja. El-csendesedtem. Diákkorom átjatos képe vigyorgott rám. Aztán rájöttem, nincs Isten. Ezzel hihetetlen fele-lősség zúdult a nyakamba. Ráébredtem, ezen túl má-sokra is nekem kell vigyáznom. A járda túloldalán va-lami vagy valaki túsarkon elsuhant. Egy lány, aki mö-gött nincs árnyék. Háta mögött csak a testem. A fehér almavirág, akit mindig is kerestem. De mi köze ennek a jelenhez? A jelennek nincs igazságérzete sem a múlt-hoz, sem a jövőhöz. Ez a találkozás sehova sem tarto-zik. De mégis, mintha a most telkén barangolna. Mi-hály belesüppedt a hangulatába. Feltörte a cipő a lá-bát, nem fáj! Dehogyne, bólintott a lány, s felsőhaj-tott. Akkor magát halálíg védelmezni kell. Ettől kezd-ve bábszínház hangon beszélgették, mint Vitéz Mihály és Tündér Ilona. Ennek hangletését, udvarlásti formá-it gyerekkoromból, a „Volt egyszer egy állatkert” színhelyéről merítettem. Valamelyik pavilonjában, pálma vagy elefántházban működött egy üvegalitkában megtekinthető parányi bábszínház. Közeli-ről nem, csak tisztas távolságból lehetett becserkészni. Szerencse kellett hozzá, mert nem volt pontos műsoridő. Itt pá-holta Vitéz Mihály vagy nyakazta le éles szablyájával a boszorkányokat. Máskor meg Tündér Ilonát dédelget-

te az ölében. Az ég ekkor váratlanul forgószeált kavart, és a sivatagba sodorta mindkettőjüket. Üvöltő tevék-től körülvéve a homokba kuporodtak. A tevéknek hab-zott a szája, testükből ömlött a vér. Előbb csak ők böm-böltek, később a lány is. Minden jóra fordul majd, re-ménykedett Mihály. De hát csoda nincs! Visította egy kétpupú. Szőrös nyelvét rám öltögette a leggonoszabb nöstény. Igyekeztem másra terelni a szót. Szanatóriu-mi élményeimmel hozakodtam elő. A társalgóban, amely játékszobának is szolgált, öreg házaspár sakko-zott. Megdöbbenett, hogy rosszul van felállítva a táb-la, ők meg nyugodtan tovább játszanak. A királynő megtartja színét, kezdtem indulatosan a kioktató pe-nitenciát. Értetlenül meredtek rám. Hagyja csak, ötven éve játsunk együtt. Én világossal, ő sötétel. Soha nem veszekszünk. Ő a jobb játékos, még soha nem sikerült nyernem. Hát így nem lehet, ellenkeztem. Hagyja csak, ismételték közös erővel. A mi szabályunk a szeretet és a békesség. A királynő ... Hagyja csak! Nekünk is lét-szani kellett volna. A bábszínházi hang nem járt. De mi nem értünk rá. Mi a gyöngéknék, a tehetetlenek-nek tartozunk felelősséggel. Mert az ész ezt parancsol-ta? De mi jогon írhat elő bármilyen magatartásformát az ész, amely a jelennek és a jövővel szemben is fele-lőtlen? Játékszobába süppedt konok öregeken töpreng a helyett, hogy a soron következőt fontolgatná. Saj-nos ez se biztató, se örömet adó. Utolsó üzenete an-nak a lánynak az almafavirágnak, kőnyörgő csodá-sá torzult: a tudómbé és a szívembe szűrnak, hogy le-csapolják onnan a fölösleges folyadékok. Nem tudsz segíteni? Ne félj, fogom a kisujjadat. Mihály az időköz-ben kerekét oldott Zelenkánét kereste. Halló! Kitalált egy szívérványt rejtegető felhő felé. Tulajdonképpen azt se tudom, annak idején tegettük vagy magáztuk egymást. Ügyse számít. Maga mindenbe be volt avat-va: Az összes kulcsok őrzője volt. Biztosan arra is em-lékszik, hogy szüleim óhajára a Teológiai Társaság tit-kára részletes horoszkópot készített rólam. Az egyet-len példánya szórén szálán eltűnt. Néhány nyugtala-nító oldala azóta is kísért. Felejtéhetetlenek. Nem lesz-nek csak szellemi utódaim. Marhaság! Hiszen fiam szü-lettet. Igaz, öt éves korában lelökték, vagy leesett a 6-os villamosról. De élt addig, ameddig. Északon keresi a szerencséjét. Külföldre távozik, vagy száműzi. Túl egzotikus megfogalmazás ez egy más, békés háttérű világban. Viszont az a jövendőlés már első házassá-gomnál borzongató fenyegetésként hatott. Második felesége beteges, rossz természetű. És hatatlan keres-tem vigasztalást a költőnél, hogy minden szerelem ki-csit hihetetlen, mint a kaktuszon nyíló rózsá, ha elhi-szi, hogy a tüskével, röggel, gyökérrel vívott harcnak a szírom nem adósa. Legenda inkább, mint valóság. Olyan, mint mikor szár nélkül, levéltelen, harmatért illatoznak a bimbók. Én már az első nászrt örök nászr-nak terveztem, összerendeztem a jövő fenyegetésétől, s aggódón vizsgáltam a szeretet társat, akitől eszem-be sem volt elvárni. Az meg, hogy más megmondolá-sok is léteznek, meg sem fordult a fejemben. Elhamar-kodottan túlélhetetlennek minősítettük számos isme-rősünket. Elsősorban természetesen anyánkat, talán azért is, mert oly ritkán, csak ünnepnapokon vagy in-tézeti szünetkor láttuk. Zelenkánéval és Maca nénivel már nem tettünk ilyen kivételt, de például Tusikával igen. A pezsgógyár kifutólánya volt, és ormótlan alak-jával inkább Tusikának kellett volna kelletni, a családi színielőadásaink egyik főszereplője volt. Ő játszotta a számarat. Húsos ajka fölé bajuszt ragasztottunk, szá-jába cseréppipát dugtunk. Öcsém, aki a juhászt alakí-totta, bajusztalanul és pipátlanul rajta lovagolt. Zelenkáné előadásainkban nem szerepelt. Senki nem mert volna a hátára kapaszkodni. Mihály jobb lábszá-ra kelletlenül megrándult. Tétovázni elindult. Egy ház előtt, amely a volt lakására emlékeztet, megállt. A lompos fekete kutyák most is ott várakoztak, de nem ugattak. Valamit sugdostak egymásnak. A szájomzga-sukból megfelfejthető volt a mondanivalójuk. Az egyik azt sügtá, skizofrénia. A másik, tudathasadás. Figyel-meztetőn, titkolózásra intőn pofájuk elé emelték man-csukat. Martin du Garde negyvenévesen kijelentette, nincs Isten, és mindenkit arra intett, ha netán ezt ké-sőbb visszavonja, ne a zenilis vénembernek higgye-nek, hanem, annak, amit most mondott. Einstein és Newton viszont nem a zsenialitásuk építette kötélhág-csóba kapaszkodtak, hanem özösvetségi istenek szakál-lába. Ez elgondolkoztató. Kőbor apácák beszéde, legyin-tett Mihály. A közeledő csend felé fordult, amely egyne-gyedes szünetjelekkel halkult el. Falsnak és sejtelmes-nek tűnt egyszerre. Aztán elsötétült. Minden a gyász szí-nebe olvadt, házak, állatok, gondolatok. Az ég megdör-dült. Te rohadt pocsál! Ordítottak a tevék a beláthatatlan messzeségből. Mihály szíve összeszorult. De hiszen én férfi vagyok! Na és? Röhögtek a tevék. Lassan mégis megvirradt. A hajnal szelíd női hang köszöntötte: „Va-lamikor nagyon szerettelek”. Élet Mihály elmosolyodott. Sokáig töprengtem a koszorúmra írandó szövegen. Jó-kedvemben már asszonykorában is vidám nevekkel ajándékoztam meg a lányt. Az „Isten veled, Kőkörcsin”-t választottam. Most már csak ezt ismételvegettem.

50. évfordulóját ünnepelte a bécsi 72. sz. Széchenyi István cserkészcsapat

Kezdjük úgy, hogy felelevenítjük az elődöket.

Az 1930-as években a Pázmány Péter által alapított bécsi magyar papneveldeben, a Pazmaneumban már működött egy cserkészcsapat, tudunk arról, hogy a szigetközi Hédervárra, a Khuen-Héderváry család, az akkori magyar Főcserkész birtokára jártak nyári csapattáborra. A Pazmaneum évkönyve szerint ez a tevékenység az Anschluss után megszűnt.

Az 1956-os menekülthullám után több kezdeményezés is volt Bécsben egy cserkészcsapat létrehozására, meg kell említeni ft.Lakos Endre, Szőke Dienes Róbert és a később kivándorolt Zimmermann Ferenc nevét. Végül Bárcay Olivér, Dózsa Mária, Miggisch Olivér, Nemes Ferenc, Szemerédi Tibor, és még néhányan megszervezték a Liszt Ferenc nevét viselő csapatot, melynek tagjai a bécsi és bécskörtényi menekülttáborok lakói voltak. A csapat 1960-ban részt vett az Európai Kerület Jubileumi táborán a Bajorország-i Ascholdingban, az Isar partján, melyen a magyar cserkészt 50 éves fennállását ünnepelte a résztvevő mintegy 500 magyar cserkész. A kontingens vezetői között volt Giczy Ronald, Miggisch Olivér, Szemerédi Tibor, Vas-Vanek Katalin, és mások. A csapat 43-as számmal a Pfadfinder Österreichs bécsi tartományánál volt regisztrálva.

A csapat széthullott, aminek több oka is volt. Részen a még folyamatban lévő kivándorlás miatt állandóan változott az őrsök összetétele és vezetőik is, de pl. Bárczay Olivér Magyarországon maradt családjának kiutazását nem merte veszélyeztetni azzal, hogy nyíltan cserkészkedik. Dózsa Mária kivándorolt, Szőke D. Róbert Innsbruckba ment tanulmányait befejezni, Miggisch Olivér, a csoport vezetője nem tudott együttműködni a Magyar Cserkészszövetség akkori vezéralakjával, az USA-ban élő Bodnár Gáborral. A később bekapcsolódó Plancz József volt győri cserkészvezetőt egzisztenciája megalapítása kötötte le, és Szemerédi Tibor (1959-ben az Eiffelben, Aachen mellett szerzett segédtisztí képesítést) tanulmányai mellett nem tudta az 50 kilométeres körzetben szétszórta lakó magyarok közt a csapatot mint diák összehozni.

A jelenlegi csapat létrehozatalának gondolata 1962-ben Jámor Marianna SJC testvértől származik, aki Torontóban kezdett cserkészkedni. 1963-ban Padányi Erzsébet SJC testvér a Torontóban vezetett cserkészcsapat munkájáról hallva döntött úgy, hogy a bécsi magyar r.k. lelkesedés ifjúsági pasztorációs munkáját cserkészt formájában építi fel. Ebben kanadai kivándorlásáig nagy segítsége volt Kánitsch Jutka, bécsi egyetemista.

P. Radnai Tibor kapucinus, a lelkesedés vezetője vállalta az erkölcsi és anyagi felelősséget, és 1963 tavaszán ft.Fejős Ottó cst. (segédtisztí képesítés 1958 Kastl, vezette p. Galambos Ireneus OSB, cserkésztiszt 1959 Eiffel) előtt tett cserkészfogadalmat Erzsébet és a köré gyűlt lányok. Ugyanazon év nyarán, a Kastl mellett, a Lauterach völgyében tartott VK-táboron Erzsébet elvégezte a cserkészisztí kiképzést, Szávai Katalin, Királyhidi Lúcia és Stipsicz Katalin pedig az őrs-vezetőképzést.

Az akkori Magyar Cserkészszövetség Garfield/NJ-i központjánál 42.sz. Boldog Ágnes néven regisztrált csapat 18 kiscserkészből és 12 leánycserkészből állt. A vezetőök gyakorlati tudásának hiányait Kuster Dezső és Prunner Jenő öregcserkészek tapasztalata segítette át a kezdeti nehézségeken. Erzsébet 1965-től engedélyt kapott, hogy fiúkkal is foglalkozzon, és ettől kezdve egy ideig két külön csapatként, mint 72. sz. Széchenyi István volt nyilvántartva, de gyakorlatilag közösen folyt a cserkészmunka Erzsébet parancsnoksága alatt.

A csapat(ok) Fenntartó Testülete kezdetben a Szent István Egyet volt. Nemcsak érdeklődtek munkánk iránt, de mindig készek voltak anyagilag is támogatni a csapatot. Nem volt olyan nagyobb terve a csapatnak, akár tábor, akár az otthon éppen esedékes szépítése vagy a legutóbbi költözködés, amihez ne járultak volna nagyobb összeggel hozzá.

Eleinte a csapatnak nem volt otthona. Az egyes őrsök a menekült-lakótelepeken Kaiser-Ebersdorffban, Traiskirchenben, Hinterbrühlben, Floridsdorffban és a „városban” vagy Caritas-otthonokban, vagy egy-egy szülő lakásán tartották összejöveteleiket.

A csapat létszáma a csapatjelentések szerint 1964-ben 40 leánycserkész, 1965-ben ez a szám 42 főcserkessel megduplázódik. 1966-ban összesen 88 fő, 1967-ben 76 fő. A csapat létszáma tehát kezdetől fogva 70-100 közt mozgott. A fiúkkal a foglalkozásokat 1967 óta Puma vezette.

1968-ban ausztriai mozgótáborra ment a csapat, 70 fővel.

1969-től kezdtük el használni a Caritas Neuwaldegyi parkját A barakk különösen jól jött a hétvégi tanyázásokon. Ebben az évben végzett st-vkt Markó Magdi, aki ettől fogva, míg betegsége megengedte, Erzsébet helyettese volt a csapat(ok)ban.

Az 1970-es kerületi jubileumi táboron Stockholm

mellett 26-an vettek részt a csapatból. Ekkor kapcsolódott be Pumica – Szemerédiné Ilona – a csapat munkájába.

A Pazmaneum rektora, Giannone prelátus azzal a jelszóval, hogy ha már nem lehetnek magyar kispapok a házban, legalább magyar cserkészek használják, rendelkezésünkre bocsátott először két pincehelyiséget. Innen kiindulva lassanként használatba vettük a pince folyosóit, majd más helyiségeket is a pincében, majd az első emeleti előadóhelyiséget is.

1973-ban alpesi mozgótáborra ment a csapat a 3.000 méter fölötti Hochschober-csoportba egy hétre, utána Tristacher-See-ben mosták le magukról az izzadságot.

Ezt a hegyitúrát több is követte, 3 éves időközönként 2 alkalommal a Hohe Tauernben túrázott a csapat.

A 80-as évek közepén Erzsébet szerette volna átadni a csapatok vezetését két fiatal vezetőnek, Retezár Mónikának és Németh Lászlónak. A két fiatal vezető számára azonban túl nehéz feladatnak bizonyult a csapat átvétele, és ezért újra Erzsébet vette kezébe az irányítást, amit csak a 80-as évek végén adott át ft. Hegyi Györgynek.

Időközben adminisztratív okokból a Szövetség központja a két csapatot egy vegyes csapatként 72. sz. Széchenyi István néven tartotta nyilván.

Ft. Hegyi György 1–2 év után a csapat vezetését átadta Szemerédiné Ilonának, vagyis Icának, vagy Pumicának.

Ica nagy súlyt fektetett a vezetőképzésre, a bécsi csapat minden vezetőképző-táborra több jelöltet küldött. Ica vezetői stílusának másik sajátossága volt, hogy megbízott, és sok mindent rábízott a fiatal vezetőkre, Így sikerült lassanként egy aránylag nagy létszámú, önálló fiatalokból álló vezetői törzset kialakítani maga körül.

Az osztrák népcsoport-támogatás megpályázásához szükségessé vált egy saját bejegyzett osztrák egyesület létrehozása, melynek elnöke a csapat mindenkor parancsnoka, tagjai pedig az alapszabály értelmében csak a Külföldi Magyar Cserkészszövetség által leigazolt felnőttcserkészek és cserkésztisztok lehetnek.

A felnövő vezetői gárdából lassanként Kisgyörgy-Piroska Emese nőtt bele a csapatvezetés feladataiba, míg 2008-ban átvette a csapat parancsnokságát.

Az új vezetőt mindjárt kezdetben nagy megpróbáltatás elé állította a csapatotthon elvesztése. A mons. Giannone halála után a Pazmanuem egymást követő rektoraival rendre sikerült jó kapcsolatot teremteni. Több lépcsőben nagyobb összegeket ruháztunk be az időközben már szinte kizárólag általunk használt pincszint helyeégeinek felújítására és arra, hogy azt cserkészeink valóban otthonuknak tekinthessék. Ezekből a munkálatokból nemcsak a vezetők, de a mindenkor szülői testület is derekasan kivette a részét.

Mindez azonban semmit nem számított a 2002-ben kinevezett új rektor szemében, aki kezdetől fogva fenntartással viseltetett az összes, a házat használó magyar csoport, de főleg a csapat iránt. Mikor felmondta a bérleti szerződést, hiába fordultunk felettetéséhez, az mindenben jóváhagyta intézkedését.

A jelenlegi bécsi magyart r.k. lelkész jóvoltából sikerült az általa vezetett bécsi osztrák plébánián új otthonhoz jutnunk, mely így visszatekintve szerencsés cserének bizonyult.

A csapat az utolsó években 80–100 fő közti létszámmal működik. Foglalkozásokat kéthetente tartunk, párhuzamosan a magyar iskolával, melynek vezetésével évek óta együttműködünk. Az évi tanyázásokat csapattáborokkal egybekötve több, már évtizedek óta használt helyeken tartjuk: a stájerországi Haselbachban, a várvidéki Sopronnőgy/Neckenmarkt mellett, a Lajta-hegységbeni Loretóban, a Trummerseeparti Zeldorffban, a legnagyobb osztrák cserkészparkban, a Waldviertelben és a Kamptalban több alkalommal vizitátor ill. vízi mozgótábor volt.

Rendszeresen részt veszünk a KMCSSZ európai kerületének, a Kerület és a Szövetség VK-táborain csapatunk több tagja kiképző (Jelenlegiek: Koleszár Balázs, Roth György, Piroska Ildi, Kisgyörgy Piroska Emese, Danis András) és más kerületi ill. szövetségi megmozdulásokon.

A Szövetség 100 éves Jubileumi táborain, úgy a Kerület Kastl / NSZK-i Hárshegy-Cserkészparkjában, mint a Szövetség Fillmore/NY-i Sík Sándor-Cserkészparkjában rendezett központi táborán részt vettünk, mindkét táboron több mint 30–30 fővel.

A csapat jövőjének alapja a folyamatos vezetőképzés, a cserkészóvoda, a kiscserkésztohorzás, és az élvezetes foglalkozások, ahol az egy életre szóló barátságok kötődnek. A fiatal vezetők részolgnak a beléjük helyezett bizalomra, és saját ötleteik beleépítésével új megfogalmazásokat dolgoznak ki a régi cserkésziadeálók mai körülmények közötti valóra váltásához.

SZEMERÉDI TIBOR

Alsó-Ausztria

G. Verdi, Rigoletto, opera – Gars am Kamp, Burgruine; júl. 13., 14., 20., 21., 22., 27., 28., 29., aug. 3., 4., 5.

G.Donizetti, Don Pasquale, opera – Klosterneuburg, Stift, Kaiserhof; júl. 8., 10., 11., 13., 18., 20., 21., 25., 27., 28., 31. és gyermekelőadás júl. 15-én

H.Berté, Das Dreimäderlhaus, operett – Langenlois, Schloss Haindorf; júl.26., 28., aug. 3., 4., 10., 11., 15., 17., 18. és gyermekelőadás aug. 5-én

Kálmán Imre, Marica grófnő, operett – Baden, Sommerarena; júl. 13., 21., 22., aug. 1., 2., 10., 18., 19., 24., 30., szept. 1., 2., 6.

R. Benatzky, Die drei Musketiere, operett – Baden, Sommerarena; jún. 22., 23., 29., 30., júl. 6., 7., 8., 14., aug. 3., 4., 16., 21., 23., 31.

M.Yeston, P.Stone, Titanic, musical – Staatz, Felsenbühne; júl. 20., 21., 26., 27., 28., aug. 2., 3., 4., 10., 11.

M.Hamlisch, A Chorus Line, musical – Stockerau, Platz vor der Stadtpfarrkirche; júl. 9., 10., 11., 17.,18., 19., 20., 21., 24., 25., 26., 27., 28., 31., aug. 1., 2., 3., 4., 7., 8., 9., 10., 11., 14., 15., 16., 17., 18.

A. Menken, Der kleine Horrorladen, musical – Amstetten, Johann-Pölz-Halle; júl. 17., 18., 20., 21., 26., 27., 28., aug. 2., 3., 4., 8., 9., 10., 11.

A.Behn, Liebe, Lust und Lüge, színmű – Weitra, Renaissanceschloss; júl. 20., 21., 22., 27., 28., 29., aug. 3., 4., 5., 10., 11., 12., 17., 18., 19.

H.v.Kleist, Der zerbrochene Krug, színmű – Haag, Hauptplatz; jún. 27., 29., 30., júl. 5., 6., 7., 12., 13., 14., 19., 20., 21., 25., 26., 27., 28., aug.1., 2., 3., 4.

J.Nestroy, Umsonst, színmű – Maria Enzersdorf, Burg Liechtenstein; júl. 26., 27., 28., aug. 2., 3., 4., 5., 9., 10., 11., 12., 15., 16., 17., 18., 19.

J.Nestroy, Einen Jux will er sich machen, színmű – Schwechat-Rannersdorf, Schlosshof Rothmühle; jún.23., 26., 27., 29., 30., júl. 3., 4., 6., 7., 10., 11., 13., 14., 17., 18., 20., 21., 24., 25., 27., 28.

W. Shakespeare, Wie es euch gefällt, színmű – Rosenberg, Festspielzelt; júl. 6., 8., 13., 14., 15., 20., 21., 22., 27., 28., 29., aug. 3., 4., 5., 10., 11., 12.

W. Shakespeare, Macbeth, színmű – Perchtoldsdorf, Burg; júl.4., 5., 6., 7., 12., 13., 14., 15., 19., 20., 21., 22., 26., 27., 28.

Th.Bernhard, Der Atem, színmű – Reichenau an der Rax, Thalhof; júl. 29., aug. 5., 12.

E.A.Poe, Das verräterische Herz, színmű – Mödling, Luftschutzstollen; aug. 12., 16., 17., 18., 23., 24., 25., 30., 31., szept. 1.

S.F.Wolf, Die Päpstin, színmű – Melk, Wachauarena; jún. 21., 23., 29., 30., júl. 6., 13., 21., 26., 27., 28., aug. 4.

Ch.Qualtinger, Z.Stanek, K.Kraus, Die letzten Tage der Menschlichkeit, színmű – Litschau, Herrenseetheater; aug. 2., 3., 4., 5., 10., 11., 12., 17., 18., 19., 24., 25., 26.

Zenefesztivál – Grafenegg, Auditorium, Gartensaal, Reitschule, Wolkenturm; aug. 23. – szept. 9.

Flamenco Y Folia, tánc- és hangverseny – Grafenegg, Schlosshof, Wolkenturm; júl. 28.

„Egy barokk ünnep”, hangverseny – Grafenegg, Schlosshof, Wolkenturm; aug. 4.

Bizánc és a kelet, kiállítás – Schallaburg, nov. 4-ig

A dohány a művészetben, kiállítás – Krems, Forum Frohner; szept. 30-ig

Friedrich Guermann, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; júl.17. – okt. 28.

Francis Picabia, kiállítás – Krems, Kunsthalle; júl. 15. – nov. 4.

Flashdance, a nyolcvanas évek művészete, kiállítás – St. Pölten, Dokumentationszentrum für Moderne Kunst; jún. 8. – aug. 26.

„Janosch”. **Tigriskacsa, medve & társaik**, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; nov. 11-ig

Bécs

150 éve Gustav Klimt, kiállítás – Oberes Belvedere; júl. 12. – 2013. jan. 6.

Gustav Klimt, kiállítás – Universität für angewandte Kunst; júl. 6. – szept. 2.

Klimt személyesen, kiállítás – Leopold Museum; aug. 27-ig

Gustav Klimt elvárás és beteljesülés, kiállítás – MAK Museum für angewandte Kunst; júl. 15-ig

Klimt ellen, kiállítás – Österr. Theatermuseum; okt. 29-ig

Emilie Flöge: anyagminták, kiállítás – Österr. Museum für Volkskunde; okt.14-ig

Burgenland

J.Srauß, A denevér, operett – Mörbisch, Seebühne; júl. 12., 13., 14.,15., 19., 20., 21., 22., 26., 27., 28., 29., aug. 2., 3., 4., 5., 9., 10., 11., 12., 15.-19., 23., 24., 25.

„terra incognita”, kiállítás – Schloss Halbturn; okt. 28-ig

Felső-Ausztria

C. Porter, Kiss me, Kate, musical – Linz, Landestheater; aug.16–19., 21–26., 28–31., szept. 1., 2.

D. Wagner, Das Narrenschiff, balett – Linz, Landestheater; jún. 1., 7., 23., 27., júl. 1.

Elena Garanca & Friends, koncert – Linz, Domplatz; júl. 12.

Ars Electronica Festival, Motto: The Big Picture, vegyes program – Linz, Ars Electronica Center; aug. 30. – szept. 3.

Cyberarts 2012, kiállítás – Linz, Offenes Kulturhaus; aug. 30. – szept. 30.

Linz 1600 körül, a császár kultúrális fővárosa, kiállítás – Linz, Schlossmuseum; aug. 26-ig

Gil & Moti: Totally Devoted To You, kiállítás – Linz, Lentos Kunstmuseum; aug. 12-ig

Karintia

Hermann Nitsch, kiállítás – Klagenfurt, Museum moderner Kunst; jún. 21. – szept. 9.

Salzburg

Salzburgi Ünnepi Játékok: W.A.Mozart, A varázsfuvola, opera, **Ouverture spirituelle**, koncertek, **Franui**, koncert, **H.v.Hofmannsthal, Jedermann**, színmű, **H.v. Kleist, Prinz Friedrich von Homburg**, színmű, ... – Salzburg, Festspielhaus, Felsenreitschule, Domplatz, Mozarteum, Große Universitätsaula, Landestheater, Haus für Mozart, Schauspielhaus, Kollegienkirche, Residenzhof; júl. 20. – szept. 2.

Erzbischof Marcus Sitticus (1612–1619) Salzburg érseke, kiállítás – Salzburg, Dommuseum; okt. 28-ig

Egyszer túlvilág és vissza, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; júl. 20. – nov. 4.

Modes of Adress, kiállítás – Salzburg, Kunstverein; júl.19. – szept.16.

Stájerország

Styriarte, zenefesztivál – Graz, Aula der Alten Universität, Franziskanerkirche, Grazer Stadtkrone, Helmut-List-Halle, Herz-Jesu-Kirche, Mariahilferkirche, Minoritensaal, Stefaniensaal, Styriartezelt, Weizbergkirche, Schloss Eggenberg, Rein, Stiftsbasilika, Stainz, Pfarrkirche; jún. 22. – júl. 22.

„What a wonderful Europe”, egy zenetörténeti utazás, hangversenyek – Leoben,Stadttheater; júl. 6–22.

La Strada, nemzetközi színházfesztivál – Graz, a város több pontján egyidőben; júl. 27. – aug. 5. (www.lastrada.at/la-strada/)

Neubergi Kultúrnapok, hangvesenyek – Neuberg an der Mürz, Münster, Dormitorium, Grünangerkirche; júl.14–29.

Michelangelo Pistoletto, kiállítás – Graz, Neue Galerie; okt. 6-ig

Michelangelo Pistoletto: Cittadellarte-projekt, kiállítás – Graz, Kunsthaus; aug. 26-ig

Tirol

Mesterművek, kiállítás – Innsbruck, Schloss Ambras; jún.14. – szept. 23.

Zene a dobozból, kiállítás – Innsbruck, Zeughaus; 2013. jan. 27-ig

Hangról-hangra, kiállítás – Innsbruck, Tiroler Volkskunstmuseum; okt. 7-ig

Vorarlberg

U. Giordano, André Chénier, opera – Bregenz, Seebühne; júl.19. – aug.18.

Ed Ruscha, kiállítás – Bregenz, Kunsthaus; júl. 7. – okt.14.

A Vorarlbergi Tartományi Múzeum előreláthatólag 2013-ig átépítési valamint újraépítési munkálatok miatt zárva lesz.

Európa ajánlat

Sötétedéskor. A világítás művészete és története, kiállítás – Genf, Musée d’art et d’histoire, Svájc; aug.19-ig

Öt kontinens egy ajánlat

Skyscrapers: Art and Architecture Against Gravity, kiállítás – Chicago, Museum of Contemporary Art, USA; jún.30.-szept.23.

Válogatta Homonnay Lea

KÓSA LÁSZLÓ

EMELKEDŐ ÉVSZÁZAD

Civilizációs változások Magyarországon a 19. században

2. rész
Épített környezet, közlekedés, szállítás

A 19. században, különösen a kiegyezés után az élet legkülönbözőbb területein csaknem minden jelentős modernizációs kezdeményezés, innováció városokból, elsősorban nagyobb településekről, majd Budapestről indult ki: szellemi, politikai, vallási mozgalmak, kulturális alkotások (szépirodalom, képzőművészetek, zene), sajtó, könyvkiadás, tudományos eredmények, technikai újítások, hétköznapi divatok, „civil” egyesületek alakítása, pártok stb. Mindehhez szükség volt a modern magyarországi város megszületésére.

Az 1848-i áprilisi törvények megszüntették minden rendi eredetű kiváltságot. Ennek következtében átrendeződött a városi hierarchia. Nagy múltú, de stagnáló vagy visszamaradt kisvárosokkal szemben a polgári társadalom lehetőségeit kihasználó és gyarapodó települések emelkedtek föl a települési rangsorban. Például nyilvánvalóan nem volt már tartalma az 1848 előtt ezer lakost sem számláló Ruszt szabad királyi város státusának, ugyanakkor a több tízezer Temesvár, Arad, Nagyvárad a középvárosok rangsorában kerültek előkelő helyre. A feudális eredetű kivitas és oppidum városi kategóriákat a polgári közigazgatást kialakító törvények során a törvényhatósági jogú város, a rendezett tanácsú város, a nagyközség és a kisközség váltotta föl. A rendszer 1950-ig, a tanácsosításig működőképes volt.

A 19. század első felében még nem ismerték a modern értelemben vett főváros fogalmát. A leginkább ennek tekinthető Pozsonyban az országgyűléseket tartották, Buda pedig a Helytartótanácsot fogadta be. Végül 1848-ban az első felelős magyar kormány székhelyéül Pestet nevezték meg. Az 1873-ban Pest, Buda és Óbuda egyesítésével létre jött Budapest nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő ütemben növekedett városiasság, ipar, szellemi élet, népesség és sok más urbanizációs szempontból egyaránt. A 20. század elejére lakosságának lélekszámát tekintve földrészünkön a kilencedik legnagyobb településként világvárossá lett, székesfőváros címmel és külön egyedi jogokkal fölrul-

házva a magyar városhálózat csúcsára került.

1787-ben a szabad királyi városokban élt a lakosság mintegy 5 %-a (485 477 fő), 1910-ben a székesfővárosban, a törvényhatósági és rendezett tanácsú városokban 18,7 %-a (3 961 706 fő). 1848-ban Magyarországon és Erdélyben 64 szabad királyi város, 1910-ben 31 önálló törvényhatósági jogú és 126 rendezett tanácsú (összesen 157) város volt. Az időközben alaposan megváltozott körülményeket is figyelembe véve, a növekedés tetemes nagyságú. A várososság és a városiasság eredményeivel Magyarország Európában városhálózat és városlakó népesség tekintetében a közepesen fejlett országok között foglalt helyet.

Az urbanizáció alighanem leglátványosabb fejleménye, hogy a középkori és barokk településközpontok kivételével a magyarországi történelmi városok máig meghatározó külső képe a kiegyezés évtizedeiben alakult ki. Jellegzetes építményei: városháza, bíróság, törvényszék, pénzügyi palota, bank, egyesületi székház, színház, kaszinó, emeletes szállóda, gimnázium, vasútállomás, bérpalota, bérház stb.

A 18. század utolsó harmadában Angliából induló ipari forradalom nélkül a fölsorolt és még sok más urbanizációs vívmány elképzelhetetlen lett volna. Az egyre sűrűsödő, jelentős, új műszaki konstrukciók (technikai „feltalálások”) néhány nyugat-európai országhoz és az Amerikai Egyesült Államokhoz kötődtek, mert széles körben ezekben bontakozott ki a gyáripár, hatványozottan itt jelentkezett rájuk vonatkozó igény és adva voltak a fejlesztés lehetőségei is. Fontos dolog, hogy Magyarország a szükséges körülmények alacsony foka ellenére mind műszaki találmányokkal, mind az újítások alkalmazásával be tudott kapcsolódni ebbe a világtörténelmi folyamatba.

Számos történész a vasutat joggal nevezi „forradalminak” és a 19. század legfontosabb, legnagyobb hatású technikai vívmányai között tartja számon. Segítségével az ember lerövidítette a távolságot és a megközelítés idejét. A társadalom mobilizációját ugrásszerűen serkentette. A 19. század derekáig az utazás kedvezőtlen

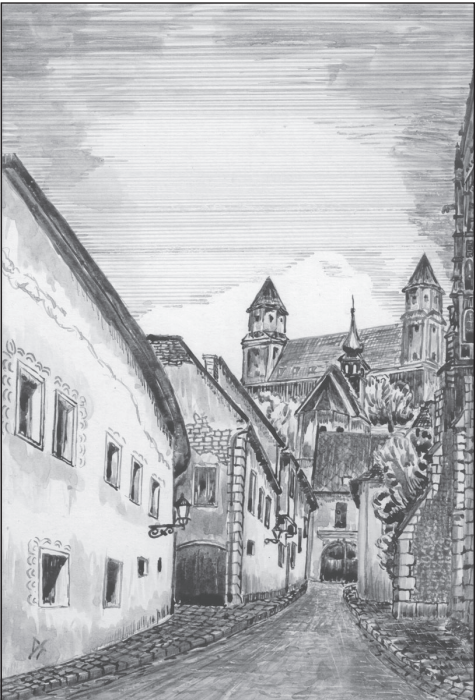
körülményei és drágasága, nem utolsósorban céljainak-okainak hiánya miatt Magyarország azok közé az országok közé tartozott, melyek lakosságát nem jellemezte nagyobb utazási hajlandóság. A vasút nemcsak a leginkább ismert hatásterületein, az ipar, a kereskedelem, a szállítás terén hatott jelentősen, hanem például a településfejlődésre, az időszemléletre és általában a civilizációs javak terjedésére is komoly befolyást gyakorolt.

A nyugat-európai országokkal összevetve Magyarországon viszonylag későn indult meg a gőzüzemű vasúti közlekedés, 1846-ban a Pest-Vác vonalon, amit gyorsan követett a Pest-Szolnok viszonylat forgalomnak történő átadása. Így az osztrák támadás elől Pestről Debrecenbe költöző kormány már használhatta azt. A bukás után alig torpant meg az építkezés, 1850 decemberében Pestről Pozsony érintésével már Bécs is elérhető volt. Most már a hátrányt behozva, sorra épültek meg a fővonalak, utóbb a szárnyvonalak, a helyiérdekű és a különféle keskenynyomtávú vasutak. 1868-ban megalakult a Magyar Állam Vasutak (MÁV), 1873-ban megkezdődött a gőzmozdonyok hamarosan nemzetközi elismerést hozó hazai gyártása.

A nagyvasúti villanyáramú vontatáshoz jelen-tékenyen hozzájárult három magyar mérnök, Bláthy Ottó, Déri Miksa és Zipernovszky Károly találmánya, a transzformátor (1885). Hamarosan dolgozni kezdett a villanymozdonyt és a pályát megalkotó világhírű konstruktőr, Kandó Kálmán, először Észak-Itáliában, utóbb Magyarországon is, ahol elsőként a Rákospalota-Gödöllő-Vác helyiérdekű vonalat villamosították (1906–1914). Közben megindult a vasúti benzinmotoros-kocsiforgalom az Arad környéki helyiérdekű vasutakon (1903–1910).

Az első világháború kitörését közvetlenül megelőző évekre a vasút-hálózat elérte azt a fokot, amelyet az ország korabeli kiterjedésére nézvést telítettségnek lehet minősíteni. 1918. október 31-én a vonalak hossza 22 869 km-t tett ki. Ezután az utóállamokban, ideértve a trianoni Magyarországot is, komolyabb méretű vasútépítésre nem került sor.

A hagyományosan és „legendásan” rossz és gyakorta járhatatlan magyarországi úthálózat modernizációja akkor vehetett lendületet, amikor a vasút lehetővé tette nagy távolságra nagy mennyiségű közüzalék szállítását. A földalálója, MacAdam skót mérnökről elnevezett, nálunk gyorsan terjedő „makadám” eljárás, ha nem is pormentessé, de jobbára sármentessé tette az utakat. Állandó gondozásának szükségessége hívta életre az útütri-útkaparói intézményt, amely egészen az 1960-as évekig eredményesen működött, amikor nagyobb arányban létesültek jobb minőségű pormentes közutak. Míg azonban a vasutak jelentős részben magánkezdeményezésekkel és magántőkéből (igaz, hathatós állami támogatással) épültek, addig az úthálózat fejlesztése csaknem kizárólagosan állami,

Pozsonyi utca a királyi várral

törvényhatósági, önkormányzati forrásokra támaszkodott. Ez nem csak a fedezet szűkössége miatt okozott problémát, hanem mert – vele összekapcsolódva vagy általa indukáltan – a közúthálózatot a vasúthálózattal szemben másodlagos fontosságúnak tekintették. Ez a káros szemlélet tartósnak bizonyult, nyomai ma is tapasztalhatók.

A robbanómotor feltalálása legalább akkora jelentőségű a közlekedés történetében, mint a gőz vonatőerőként alkalmazása. Tökéletesítésében a porlasztó feltalálásával fontos mozzanatként részt kért két magyar konstruktőr is, Bánki Donát és Csonka János. Budapest utcáin 1895-től lehetett látni automobilt, ám Csonka már 1904-ben megalkotta az első magyar gyártmányú gépkocsit. 1908-ban pedig Aradon működni kezdett az első magyar autógyár. 1906-ban Szegeden, 1907-ben Aradon indult meg a nagy jövő előtt álló helyi autóbusz-közlekedés (társasgépkocsi).

A közlekedés modernizálásának kiemelkedő teljesítményei, nemzetközi összehasonlításban újdonságai között találjuk még a budavári Siklót (1870), a buda-svábhegy-i fogaskerekű vasutat (az európai első svájci minta után mindössze három évvel), a budapesti Milleniumi földalatti villamost, a kontinens első ilyen létesítményét. Mind a három ma is üzemel mint a magyar főváros nevezetessége. A Berlinben 1878-ban világelsőként elindult nagyvárosi villamost alig kilenc év múlva követte a budapesti, és gyors egymásutánban az első világháborúig húsz vidéki város létesített helyi utasszállításra szolgáló vonalakat. Nemzetközi viszonylatban igen korán érvényesülő környezetkímélő szemléletről tanúskodik, hogy a jelentős külföldi vonzaskörű, tátrai üdülőhelyekhez vezető hegyi vasutat eleve villanymotor-vontatásúként állították üzembe (1908).

Folytatása következik

Thiele Csekei Enikő

A fonál mentén

a fonalat barátném Ariadné
dobd mégegyszer felém
a baltájékon vergődő kis húscafat
csücskét a lélekkel hadd fogja össze
átvezetve a sokadik dimenzió alagútján
a penészes falakon
sóvárgó lelkem salétromfoltjai
végigmegyek a szálón
s midőn elérem a sugarat
letépem az utolsó fűrtöt
bódultan szívjuk ki édes nedvét
magunkból? egymásból?
segíts Ariadné
a fonál összegabalyodott

Kislány

régi estékről
álmodom
mikor öreganyám
eres kezét szorítva
a hűvös, nyirkos
halálszagú borostyánok
közt lassan bolyongva
öregapám sírjához érve
letéptem a nefelejcsét
anyó kezét nem mertem elengedni
félve lépdeltem
ugye nincs mögöttünk senki?
csak a hűvös kövek feketesége
öreganyám átölelt,
menjünk, apó már alszik
a rácsot lassan csukjad.

HÍREK

Antológia jelent meg angolul magyar költők Holokausztról írott verseiből. Az Alba Press kiadó által jegyzett gyűjtemény, amely 18 magyar költő verseit tartalmazza *I lived on this Earth...* (Oly korban éltem én...) címmel jelent Angliában. Londoni bemutatójára február 19-én a King's Place nevű koncertteremben, budapesti bemutatójára pedig április 4-én került sor a brit követségen, utóbbin David A. Hill angol költő, valamint Marianne Olyver (hegedű) és Robert Chuck (zongora) közreműködésével. A kötetet, amely Radnóti Miklóstól ma élő költőkig mutatja be a Holokausztról írt legjobb verseket, **Gömöri György és Mari szerkesztették.** Budapesten kapható az Írók Boltjában és a Holokauszt Múzeum könyvesboltjában.

A római **Sapientia egyetem** május 22-én nemzetközi emlékkonferenciát rendez a tíz éve elhunyt **Klanciczay Tibor** irodalomtörténészről. A konferencia védnökei Molnár Antal professzor, a római Magyar Intézet igazgatója, valamint Sárközy Péter professzor, a magyar irodalom tanszékvezetője a Sapientia egyetemen.

András Sándor szerkesztésében, Nyugati vár-tán címmel két kötetben megjelentek Szabó Zoltán emigrációban született írásai. Szabó születésének századik évfordulója alkalmából Budapesten két kiállítás nyílik, az egyiket a Petőfi Irodalmi Múzeum rendezi (június 17-ig), a másikat pedig az Országos Széchényi Könyvtárban rendezik, főként Szabó Zoltán kéziratos hagyatékából.

THIELE CSEKEI ENIKŐ 1964. december 25-én született Zselizén. A pozsonyi magyar Gimnáziumban érettségizett, a moszkvai Lomonoszov Egyetem kémia szakán szerzett egyetemi diplomát. 1990–2004 között Németországban élt, majd Burgenlandban telepedett le. Németből, oroszról, szlovákból fordít. Versei és műfordításai az *Opusban*, a *Szörös Köben* és a *vajdasági Magyar Szóban* jelentek meg. *Szakítópróba* című kétnyelvű verseskötete megjelenés előtt áll az *AB-ART* kiadónál.

Leonyid Volodarszkij

A TÓ MEG KÉT FÉLISTENNŐ

(Ozero i dve poluboginyi)

Fürödtek egy Moszkva kömýéki tóban,
Mely oly kozmikusán képzelt valóban,
Hogy már-már földi volt, nem irreális!
Szent fürdővé lett ott az a tó máris:
Viháncolt benne két istennő húsen,
Nem bikiniben, csak fehémeműben,
Én meg eltöröltem ingemmel sorban
Lábnymukat mind a parti homokban,
S dácsánk asztalára pirog is került.
Melyik galaxisban történt ez velünk?
Arra emlékszem csak,
legfőbb kegynek vettem
Azt az ajándék napot Moszkva mellett,
Nyoma se volt szitok – avagy fals szavaknak,
Mert megadatott azt a tavat aznap
Meglélnünk fent a csillagok közt, s érzem:
Nem evilági – égi volt egészen.

Cseh Károly fordítása

S. Csoma János

Fehér - fekete

O. J.-nak

Főlemészti magát a versben
az marad belőle s róla
ami fehér papírra
feketén oda van róva
hite, reménye, búcsúzója.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Dénes Sándor nem először szerepel a Bécsi Napló hasábjain. A sokoldalú művészt nem elég ismerni, hanem ismételten gyönyörködni kell alkotásaiban, gyönyörködtetni patinás képeivel. Mintha kaleidoszkópba néznénk, a meghittség érzetét támasztva megjelenül valami időtlen világ településekkel, tájakkal, épületekkel. A ceruzával rajzolt vonalak varázslatosan bontakoztatják ki előttünk az otthon meghittségét, ahova csak be kell lépni, ajtón vagy kapun át. Dénes Sándor mindegyiket zárva tartja, és ezzel arra ösztönöz, legalább képzeletünkkel lépjünk be abba a világba, ami csupán azok előtt tárul fel, akik gyermeki rajongással hisznek a valóságon túli boldogító csodáiban.

AZ EUFÓRIA ÉVEI

Vannak az ember életében pillanatok, amit soha sem felejt el, amelyek úgy rögződnek meg az emlékezetben, mintha most történtek volna. Ha magyar vagy, amikor a dunai hidakat láttad vízbe hullani, vagy találkoztál a forradalom első halottjával. Ha amerikai vagy, a pillanat, amikor azt hallottad, hogy a fiatal elnökök agyonlőtték. Ha társ vagy, amikor haldokló szerettedet utolsó pillanatában karodban tartottad.

Nagy Piroska számára számos ilyen pillanat adódott 1987. március 15. és 1990. május 2. között. Ő Amerikában született, itt járt iskolába, majd a 80-as években Budapestre ment egyetemre. Édesapja, Nagy Károly révén került kapcsolatba a rendszerváltozáshoz vezető időszak szinte valamennyi jelentős ellenzéki személyiségével. Velük a kor minden fontos politikai eseményét megtapasztalta és végigfotózta. *„Minket magyarnak neveltek a szüleink. Egészen más magyarnak lenni külföldön, mint amit ott-hon magyarnak mondanak. Főleg ma. Gyermekekoromban többször jártam Magyarországon, és mindig nagyon szerettem volna visszajönni. Ná-lunk (otthon) október 23. ünnepnap volt. Úgy nőtünk fel, hogy mindig megünnepeltük, tanul-tunk és tudtunk róla. Amikor ide kerültem, azok, akiket megismertem, nem tudak erről semmit vagy nem akartak róla tudni. Kezdem azt gondolni, hogy itt senki sem tudja mi az igazság”* – mesélte

élményeiről az Origónak adott interjújában. Aztán amikor elkeveredett egy tüntetésre; meg-érezte a forradalmi hangulatot és eljegyezte magát annak élményével.

El lehet gondolkozni azon, hogy mikor volt igazi forradalmi helyzet a huszadik század ma-gyar történelme során. 1956-ot szoktuk emle-getni a Forradalom elnevezéssel, kérdés azon-ban, hogy az volt-e az igazi forradalom. Hiszen akkor nem valami újat követelt a nép, hanem a demokratikus többpártrendszer és a magyar füg-getlenség visszaállítását. Az emberek megbecsü-lést és igazságot követeltek. Egy idő után elvi-selhetetlennek érezték a jogfosztottságot, a megaláztatottságot. Ekkor ért be az, amit for-radalmi állapotnak nevezhetünk, amely, tudjuk, nem akkor alakul ki, amikor az elnyomás erő-södik, hanem amikor gyengül. Ez történt a Ká-dár-rendszer végnapjaiban. Ezekről az időkről szól ez a gazdag, képekkel ékes gyűjtemény.

Piroska végigjárta a történetek helyeit és könyvéhez megkereste a képeken látható sze-replőket, akik elmondták, hogy mit éreztek, mit akartak tenni azokon a bizonyos alkalmakon. Gyűjteménye annak az időnek hiteles történel-mi dokumentuma, amely az 1988-as márciusi tüntetéstől az 1990-es első szabadon választott parlamenti ülésig tartott. Václav Havel után „bársnyos forradalomnak” nevezzük ezt a ke-

let-európai jelenséget, amely az amerikai for-radalmat idézi. A bársnyos forradalom demok-ratikus felszabadulást hozott. Ahogy Orbán Vik-tor Piroska könyvében idézi, a követelés ez volt: *„Oroszok haza, diktatúra a szemétdombra, a kommunisták nyugdíjba”*. Ez meg is történt, de hogy a következő húsz év mit eredményezett, azt legjobban Lovas Zoltán szomorú megjegy-zése közvetíti: *„Szép reményeink mivé lettek?”*.

Pedig azokban az években „szép remények” éltették a magyarok legjobbjait. Ahogyan a könyvben együtt látjuk Orbán Viktort Harasz-ti Miklóssal, Kis Jánost Fodor Gáborral, Deutsch Tamást Tamás Gáspár Miklóssal, azt hittük volna, hogy itt volt a nagy magyar összefogás, együttműködés ideje. *„Úgy éreztem, valami elkezdődött. Ez az érzés, a félelem hiá-nya, a szabadság megtapasztalásának az érzése megmarad az emberekben, holnapról már nem lesznek ugyanazok, akik voltak”*- írja Philip Ti-bor. Ki nem értett volna egyet a menet élén haladó felirattal: *„Rendőrállam helyett jogál-lam”*. Mindannyian együtt érezhettünk a gyá-szókkal, így Szilágyi Júliával, Gyenes Judit-tal, Jánosi Katalinnal és a megtorlás többi ál-dozatával. Amikor ők a könyv lapjain megszó-lalnak, mi is, itt Amerikában, együtt örültünk velük, hogy végre megvallíthatják keservüket. Ahogy Gyenes Judit 1989. október 23-án a

Kilián laktanya falán lévő emléktábla leleple-zésekor mondta: *„Rengeteg mosolygós szemű fiatal van itt úgy, mint akkor a Bem téren. Bol-dog voltam és reménykedtem.”* Ez a remény és a vele járó eufória adta a könyv címét. *„A cí-men borzasztó sokat gondolkoztam. Nagyon utá-lom a rendszerváltás szót, mert nem azt akarja, ami történt. Ez ember a televízió vált csator-nát, de nem vált rendszert. Ez abba a gondolat-sorba illeszkedik a fejemben, hogy soha sem ne-vezzük igazából nevén a dolgokat”* – vallja Pi-roska.

Megjelennek a könyvben az akkori idők más-fajta utcai megmozdulásai is. A felszabadító „bársnyos forradalom” hiteles közvetítése az, ami ezt a nagyszerű kiadványt oly értékessé te-szi számunkra.

Amikor megköszönjük Nagy Piroska fárado-zását, egyben köszönettel tartozunk édesapjá-nak, Nagy Károlynak, az amerikai magyarok fáradhatatlan harcosának, akinek az ösztönzé-se nélkül nem került volna sor a könyv megjele-nésére. Ugyanakkor köszönetet kell monda-nunk Kieselbach Tamásnak is, aki most, az „56 – Gyermekek szemmel” és a *Tamás* könyve kiad-vány után, harmadízben segített megörökíteni a magyar történelem mindannyiunk számára oly fontos pillanatainak emlékét.

PAPP LÁSZLÓ

OSZTRÁK–MAGYAR SZERZŐ HORTHY MIKLÓSRÓL

Erich Körner-Lakatos: Horthy Miklós. Bruchstücke und Ergänzungen.

Edition Octopus. Münster, 2011. (455 old.)

Vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország 1920 és 1944 közötti kormányzója a XX. századi ma-gyar történelem egyik meghatározó, ugyanakkor egyik legvitatottabb személyisége, akinek életéről, politikai és katonai pályájáról, történelmi szerepéről és felelő-ségéről számos publikáció látott napvilágot a halála óta eltelt öt és fél évtizedben. Megítélése az idők folya-mán folyamatosan változott. Az 1945–1989 közötti magyar marxista történetírás egyértelműen negatívan állította be őt, elítélően írt róla és a nevével fémjelzett korszakról. A nyugati emigrációban élő magyar törté-nészek (pl. Gosztonyi Péter) tollából már árnyaltabb életrajzok, az elmúlt két évtizedben pedig pályájának egy-egy szeletét részletesebben feldolgozó munkák is napvilágot láttak.

Erich Körner-Lakatosnak, aki többek között a bécsi *Zur Zeit* hetilap és a *Bécsi Napló* munkatársa, ko-rábban már két osztrák történelmi vonatkozású kö-te te látott napvilágot német nyelven. Több éves ku-tatásai eredményeként megszületett könyvéből nem egy klasszikus értelemben vett Horthy életrajz rajzo-lódik ki, hanem életének legfontosabb, legmeghatá-rozóbb csomópontjait megismerhetjük. Számtalan, eddig kevésbé vagy egyáltalán nem ismert informá-cióval, adalékkal gazdagodnak viszont azok, akik el-olvassák a kötetet.

A mű megírásához Horthy Miklós visszaemlékezé-sei szolgáltak alapul, amelyből a szerző sűrűn idéz. Körner-Lakatos az utóbbi évtizedekben a szaktörténé-szek által feltárt legújabb kutatási eredményeket is

beépítette munkájába. Külön érénye, hogy a német mellett a magyar nyelvű forrásokat és a csak Magyar-országon megjelent publikációkat is felhasználta műve megírása során. A gazdagon jegyzetelt kötet egyfajta történelmi utazásnak is felfogható, hiszen sok olyan adat kerül megemlítésre, amely nem tartozik szorosan Horthy életpályájához.

A szerző szemléletében ad sok hasznosíthatót Hor-thy portréjának megajrolásához. Időnként elkalandoz-ik a témájától, hiszen amikor az olvasó számára is-meretlen személyfogalom bukkan fel, arról mindig bő magyarázattal szolgál, a legtöbbszor lábjegyzetben.

A kötetet Szakály Sándor professzor és a szerző elő-szava vezeti be. Körner-Lakatos a 25 fejezetre tagolt műben többek között ír Horthy 1909-1914 közötti, I. Ferenc József szárnysegédéként Bécsben töltött éveiről; kismemesi családjáról, testvéreiről, gyermekeiről; haditengerészeti-akadémiai tanulmányainak színhe-lyéről, Fiuméről és annak történetéről; a vezérkar ál-tal 1905-ben kidolgozott titkos „Fall-U”, vagyis Magyar-ország esetleges katonai megszállásának terveiről; Horthy tengerésztszti pályájának legnagyobb sikerét jelentő 1917. május 15-i otrantói-szorosan lezajlott tengeri csatáról; foglalkozik 1920. március 1-jén Ma-gyarország kormányzójává történt megválasztásával és a kormányzói hatalom lényegével; bemutatja Ma-gyarország 1920–1944 közötti miniszterelnökeit; meg-ismerhetjük a Kormányzó Katonai Irodája és a Magyar Királyi Testőrség szerepét; a kenderesi családi birtok történetét; részleteket tudhatunk meg IV. Károly király 1921. húsvéti és októberi, hatalomba történő két visszatérési kísérletéről; Horthy és a Habsburg-család magyar ága képviselőinek, továbbá a kormányzó va-

lamint a szociáldemokraták és a budapesti liberálisok egymáshoz való viszonyulásáról; a Prónay Pál által 1921. október 4-én, a mai Burgenland területén kiki-áltott rövid életű Lajtabánság történetéről; az 1921 de-cemberében lezajlott soproni népszavazásról és annak következményeiről, az új osztrák–magyar határ meg-húzásáról; Horthy hatalmi ellenfeleiről, a Tanácsköz-ráság legismertebb vezetőjéről, Kun Béláról és az 1944 októberében „nemzetvezetővé” avasztalt Szálasi Ferencről; nyomon követi Horthy 1938 utáni ország-gyarapításait: az első és második bécsi döntés követ-keztében a Felvidék déli és Erdély északi részének, Kár-pátlja 1939 márciusában történt megszállását; külön fejezetet szentel a 2. magyar hadsereg doni katasztró-fájának; a bukovinai székelyek II. világháború alatti történelmi kálváriájának; foglalkozik Horthy dinasztikus terveivel, fiának kormányzó-helyetessé történt kinevezésével, továbbá a kormányzó 1948 utáni por-tugáliai emigrációban töltött éveivel és családtagjai-nak további sorsával.

A könyvet felhasznált irodalomjegyzék és képmel-léklet egészítik ki.

Az adatgazdag kötetet elsősorban azoknak a törté-nelem iránt érdeklődő olvasóknak ajánlom, akik már ismerik Horthy Miklós életét, azonban néhány kiegé-sztő információval még szívesen gazdagítanák isme-reteiket, továbbá kedvelik a kultúrtörténeti kalando-zásokat, csemegéket is. A szakmai közönség érdeklő-désére főként a korábban megszokottól eltérő szem-lélete miatt tarthat számot a mű. Összességében úgy vélem, hogy a kötet elolvasásával mindenki egy kü-lönleges könyvélménnyel gazdagodhat.

BALLA TIBOR

Iránytű a jövő felé

Kováts-Németh Mária: Az erdőpedagógiától a kör-nyezetpedagógiáig. Comenius Kft. Pécs, 2010.

A könyv szerzője, Kováts-Németh Mária, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Neveléstudományi Intézet igazgatója. A tartalom, melyet Kováts-Németh Mária nagy szakértelemmel, hozzáér-téssel gyűjtött, rendszerezett és írt le, az emberiség egyik legnagyobb kihívását tárja az olvasó elé, ami nem más, mint a fennmaradás kérdése.

Képes-e az emberiség szembenézni hibáival, és ha igen, képes lesz-e változtatni önnön viselkedésén, fe-lülemelkedni kicsinyes, önző és rövidlátó gondolko-dásán? Mi az az eszköz, mi az a forrás, ami segíthet, ami talán az egyetlen kiúttal kecsegtető megoldás?

Ezekre a kérdésekre kapunk választ mely az okta-tás, a nevelés útvesztőin keresztül vetül elénk. A kör-nyezetpedagógia, mely már több mint 100 éve jelen van az oktatásban, más-más névvel ugyan, helyenként más-más tartalommal is, de azonos céllal. A cél, amely nem más, mint olyan emberek nevelése, akik felelő-sen, átgondoltan, környezetközpontúan élnek; akik nem tobzódnak emberként az isteni mindenhatóság bővületében, akik nem emelik magukat a természet fölé, hanem annak részeként, és azzal harmóniában akarnak és tudnak élni. Az erdőpedagógia a környe-zetpedagógia tématerületen a szerző ezt a kérdéskört járja körül. Távolról közelítve indít a világban zajló ese-ményekkel, konferenciákkal, egyezményekkel, majd szűkíti a kört hazánkra, a hazai kezdeményezésekre fókuszál, azután a helyi adottságokra kihegyezett prog-

ramokkal zár. A Patrick Geddes-től származó „gondol-kozz globálisan, cselekedj lokálisan” elv tökéletesen végigvonul a könyvön. Az egyes fejezetek előtt idéze-tek találhatók, melyek az aktuálisan következő tar-talmak mottójaként, kvintesszenciájaként értelmezhe-tők, ugyanakkor elgondolkodtatók, töprengésre is késztetik az olvasót. Az idézetek alkalmazása jellemző bélyege a könyvnek. Konrad Lorenz és Ernst F. Schumacher halhatatlan mondatai, már-már szállóigéi, hangsúlyozzák, kiemelik, aláhúzzák a mondandót.

A könyv egyben kronológiai összefoglaló, elméleti és gyakorlati öletár is. Ahogy Solymos Rezső akadémikus írja a könyv ajánlásában: „Ebben a témakörben itthon és külföldön számos publikáció jelent meg az elmúlt két évszázad folyamán, ..., de a teljes problémakört átfogó korszerű kiadványok közül ez az első.” (12. old.)

A könyv iránytű és térkép is, arra nézve, hogy mer-re kell mennünk, merre van a fenntartható út a jövő felé. De útikalauz is: ha tudjuk már, hova akarunk el-jutni, akkor elmondja, hogyan tudunk odaérni. Kell is az útmutatás, mert a fenntarthatóság ösvénye igen keskeny, de ez az egyetlen út vihet csak a jövőbe. A szerző összefoglal, rendszerez, kijavít és épít. Ezt mind olyan stílusban teszi, amely az átlagembernek is ért-hető. Mindezt a megértést segíti a mű végén elhelye-zett fogalomtár és a további elmélyülést ösztönző és elősegítő gazdag irodalomjegyzék is, amely megfelelő egyensúlyt tart a régi és az új ismeretek között.

A mű minden sorából érződik a téma iránti elköte-lezettség, a törődés, a pozitív, optimista szemlélet. Ez

hatványozottan érvényes a környezetpedagógiára! A könyvben nagyon jól érződik, hogy a környezetpeda-gógián belül a szerző szívügye az erdő.

A szerző (- teljes joggal!) erkölcsi megújulást sürget, értéktmentést, ártéértékelést szorgalmaz. Megmutatja, hol kell/kellene változtatni, például a családi hierarchiában.

Konkrét iránymutatást ad:

„A felelős ember önálló, szabad és döntésképes. Önállósága megnyilvánul a mértéktartásban, a se-gítőkészségben, s az alapvető tájékozottságban a környezetről. Szabadsága lehetővé teszi kiteljesedé-sét, mert felismeri, hogy az együttműködés feltétele a fegyelmelzettség, a rend, a szabályok, a normák ismerete, alkalmazása. Nem uralja környezetét, a természetet, hanem cselekszik azért. Döntéseiben humánus, kompromisszumra és problémamegol-dásra törekszik.” (269. old.)

Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig című könyvet, szívból ajánlom mindenkinek, diákoknak, ta-nároknak, kutatóknak és a szülőknek. Ugyanis ez a mű amellett, hogy a környezetpedagógia nélkülözhetetlen kézikönyveként kerül majd be a köztudatba, a pedagó-gusi pálya megbecsülésének előmozdítója is egyben. Aki végigolvassa, láthatja, hogy a pedagógia nem egyszerű-en tanítás, nem az ismeretek átadása, hanem sokkal több annál. Mint ahogy Ernst Christian Trapp és Johannes Amos Comenius is megálmodta, a pedagógia tudomány, sőt művészet. Ennek a művészetnek gyakor-lását, kiteljesedését jelenti napjainkban ez a könyv.

VARGA PÉTER (Szeged)

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.ungarnzentrum.eu
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Lon-don), Kovács István (Budapest), Kó András (Buda-pest), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső † (Bécs), Papp László (New York), Piri Zoltán (Utrecht), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Fetes Kata, Fundarek Anna, Kántás János, Radics Éva, Rumlper Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 2250,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254, NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyó-számla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: ezellarjud@hotmail.com, 0227970854

– Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skär-holmen, Box 176. PlusGiro† Nr.: 756987-4.

Szlovákiában: Benyák Mária, SK-821 01 Bratislava, Datelínova ul. 9, e-mail: marcsa@live.com
Bankszámla: SLSP 0170127485/0900.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkeként szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A–1140 Wien, Sturzgasse 1a